

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Ústav primární a preprimární pedagogiky

**Realizace školy v přírodě pro žáky se speciálními
vzdělávacími potřebami**

diplomová práce

Autor:	Renáta Holečková
Studijní program:	M7503 – Učitelství pro základní školy
Studijní obor:	Učitelství pro 1. stupeň základních škol
Vedoucí práce:	Mgr. Iva Košek Bartošová, Ph.D.
Oponent práce:	Mgr. Jitka Vítová, Ph.D.

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta

Zadání diplomové práce

Autor:	Bc. Renáta Holečková
Studium:	P15K0248
Studijní program:	M7503 Učitelství pro základní školy
Studijní obor:	Učitelství pro 1. stupeň základní školy
Název diplomové práce:	Realizace školy v přírodě pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami
Název diplomové práce AJ:	Implementation of outdoor school intended for pupils with special educational needs

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Diplomová práce se zabývá školou v přírodě pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, její organizací a přípravou. Popisuje realizaci školy v přírodě pro žáky se zdravotním postižením. Cílem je zaznamenání přípravy, průběhu a hodnocení jedné konkrétní akce po stránce administrativního, materiálního, personálního a programového zajištění, vyvození obecných doporučení, poskytnutí dalších námětů pro podobné typy akcí.

Garantující pracoviště:	Ústav primární a preprimární edukace, Pedagogická fakulta
Vedoucí práce:	Mgr. Iva Košek Bartošová, Ph.D.
Oponent:	Mgr. Jitka Vítová, Ph.D.
Datum zadání závěrečné práce:	31.5.2017

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala pod vedením vedoucí diplomové práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové, dne 26. 2. 2020

Poděkování

Děkuji vedoucí mé diplomové práce Mgr. Ivě Košek Bartošové, Ph.D. za odborné rady, cenné připomínky a věnovaný čas, které mi napomohly k vypracování této diplomové práce. Děkuji také Základní škole Žebrák, Hradní 67, s níž jsem se zúčastnila několika škol v přírodě.

Anotace:

HOLEČKOVÁ, Renáta. *Realizace školy v přírodě pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami*. [Diplomová práce]. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2020. 89 s.

Diplomová práce se zabývá školou v přírodě pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, její organizací a přípravou. Popisuje realizaci školy v přírodě pro žáky se zdravotním postižením. Cílem je zaznamenání přípravy, průběhu a hodnocení jedné konkrétní akce po stránce administrativního, materiálního, personálního a programového zajištění, vyvození obecných doporučení, poskytnutí dalších námětů pro podobné typy akcí.

Klíčová slova:

škola v přírodě, specifické vzdělávací potřeby, rámcový vzdělávací program, školní vzdělávací program, základní škola speciální

Annotation

HOLEČKOVÁ, Renata. Implementation of outdoor school intended for pupils with special educational needs. [Thesis]. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2020. 89 p.

My dissertation work is about School in Nature for pupils with special educational needs, its organization and preparation. I am describing the implementation of School in Nature for disabled pupils. The aim is to record the preparation, progress and evaluation of one specific action in terms of administrative, material, personal and program security, to analyze general recommendations and to provide additional suggestions for similar types of actions.

The key words:

School in Nature, Specific Educational Needs, Educational Frame Program, School Education Program, Primary School for Pupils with Special Educational Needs

Obsah

1 Úvod.....	9
2 Dítě v základní škole speciální (dále jen ZŠS).....	10
2.1 Legislativa.....	10
2.2 Charakteristika žáků.....	13
2.3 Žáci se specifickými vzdělávacími potřebami v běžných ZŠ a ve speciálních školách	14
3 Škola v přírodě (dále jen ŠvP)	17
3.1 Historie.....	17
3.2 Současná podoba.....	19
3.3 Zážitková pedagogika ve ŠvP.....	20
3.4 Legislativa.....	22
3.5 Škola v přírodě pro žáky běžné ZŠ a žáky speciálních škol	24
3.5.1 Škola v přírodě v pojetí RVP ZV.....	25
3.5.2 Škola v přírodě v pojetí RVP ZSS	28
3.6 Význam školy v přírodě.....	30
4 Cíl praktické části práce.....	33
5 Příprava školy v přírodě.....	34
5.1 Možnosti uspořádání	34
5.2 Plánování organizace	37
5.3 Zajištění ubytování, stravy, dopravy.....	38
5.4 Materiální vybavení	41
5.5 Denní režim.....	43
5.6 Výchovně vzdělávací plán	44
5.7 Charakteristika žáků vybraných pro ŠvP	48
5.8 Personální pedagogické zajištění	51
5.2 Spolupráce s rodiči.....	53
6 Realizace školy v přírodě.....	55
6.1 Zaznamenání průběhu ŠvP	55
6.1.1 Pondělí	55
6.1.2 Úterý	59
6.1.3 Středa	65
6.1.4 Čtvrtek	71

6.1.5 Pátek.....	76
6.2 Hodnocení ŠvP	78
7 Doporučení a náměty pro realizaci ŠvP pro děti ze ZŠS	82
8 Závěr	85
9 Použité zdroje	86
10 Seznam příloh	89

1 Úvod

„Lidé se mají učit, pokud nejvíce možno, ne nabývati rozumu z knih, nýbrž z nebe, země, dubů a buků, tj. znáti a zkoumati věci samy a ne pouze cizí pozorování a doklady o věcech.“ Jan Amos Komenský, Velká didaktika

K volbě tématu své diplomové práce jsem měla více důvodů. Zásadní byla má dlouholetá angažovanost v zapsaném spolku, který se dlouhodobě věnuje volnočasové činnosti v oblasti turistiky a sportu. Z vlastní zkušenosti mohu posoudit, jak může pobyt v přírodě dětem prospět nejen zdravotně, ale především sociálně a osobnostně. Vzdělávací oblast v tomto případě není tak významná. Škola v přírodě se svou formou, obsahem a významem v mnoha ohledech těmto volnočasovým aktivitám podobá. Téměř dvacet let pracuji ve speciální škole a zúčastnila jsem se několika zotavovacích pobytů v přírodě. Pochopitelně neproběhlo vždy všechno ideálně, ale přesto jsem nabyla přesvědčení, že tato akce má velký přínos pro žáky i pedagogy. Sama mám k přírodě velmi kladný vztah a trávím v ní maximum svého volného času. V posledních letech nevěnovali vědci ani úředníci školy v přírodě velkou pozornost. Jedná se o fenomén, který je dlouhodobě kladně přijímán, takže nevzniká potřeba ho zkoumat, nebo upravovat podmínky jeho pořádání, přestože není jasně legislativně vymezen.

Cílem mé práce je zprostředkovat své zkušenosti a zároveň popisem přípravy a průběhu jedné konkrétní akce ukázat možný způsob realizace školy v přírodě pro žáky se specifickými vzdělávacími potřebami. Jednotlivé aktivity uvedené ve druhé části práce mohou být inspirací pro terénní výuku i v běžném provozu školy. V první části práce se věnuji obecné charakteristice základní školy speciální a jejích žáků, ukotvení této akce ve vzdělávacím programu základních i speciálních škol. Dále uvádím základní informace o historii i současné podobě školy v přírodě, stavu současné legislativy, zamýšlím se nad významem školy v přírodě. Ve druhé části popisuji jednotlivé fáze přípravy akce a průběh všech částí dne, včetně sebeobslužných činností. Jednotlivé aktivity podrobně rozepisuji a hodnotím. Budu ráda, když svou prací přesvědčím váhající kolegyně o smyslu školy v přírodě pro zdravé i nemocné děti, poskytnu jim inspiraci a usnadním organizaci podobných akcí.

2 Dítě v základní škole speciální (dále jen ZŠS)

Základní školy speciální zpravidla slouží ke vzdělávání žáků s mentálním postižením středního až těžkého stupně. Zajišťují specifické podmínky pro jejich vzdělávání: nízký počet žáků ve třídě, prostředí přizpůsobené potřebám, odpovídající školní učebnice a pracovní sešity, přizpůsobený časový rozvrh. Výuku žáků zajišťují učitelé s odborným speciálně pedagogickým vzděláním. Podstatné je klidné, nehlukné školní prostředí umožňující pocit bezpečí a jistoty, koncentraci na školní práci.

Vzdělávání v tomto typu školy probíhá podle školního vzdělávacího programu zpracovaného podle Rámcového vzdělávacího programu pro vzdělávací obor základní škola speciální. Obsah výchovně vzdělávací činnosti se zaměřuje na osvojování a rozvíjení přiměřených poznatků, základních dovedností, komunikačních a motorických schopností. Důraz je kladen na maximální rozvoj sebeobsluhy a výchovnou složku (Švarcová, 2006). Délku vzdělávání ve speciální škole, přijímání žáků i způsob zakončení vzdělávání určuje školský zákon.

2.1 Legislativa

Vzdělávání zdravotně a sociálně znevýhodněných osob zaznamenalo koncem minulého století kvalitativní posuny. Nejdůležitější změnou byla možnost integrace žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do běžného vzdělávacího proudu (Pipeková, 2006).

Legislativní ukotvení změn přinesl **zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání** (dále jen školský zákon). V § 16 je zahrnutá oblast vzdělávání žáků a studentů se speciálními potřebami. Vymezuje předně základní pojmy, způsoby zajištění péče o tyto žáky, způsoby vzdělávání. Za dítě, žáka, či studenta se speciálními vzdělávacími potřebami je ve smyslu tohoto zákona považována „*osoba se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním nebo sociálním znevýhodněním.*“ Možnosti vzdělávání těchto žáků jsou následující:

- vzdělávání v běžné spádové škole formou individuální integrace;

- vzdělávání v rámci běžné školy formou skupinové integrace ve třídě, oddělení nebo studijní skupině s upraveným vzdělávacím programem;
- vzdělávání v základní škole samostatně zřízené pro daný typ zdravotního postižení
- vzdělávání v základní škole speciální.

Podle § 42 existuje ještě možnost vzdělávání žáků s hlubokým mentálním postižením způsobem, který odpovídá duševním a fyzickým možnostem dítěte. Týká se to žáků, u nichž došlo k tak závažnému mentálnímu postižení, že nejsou schopni absolvovat povinnou školní docházku ani v základní škole speciální. Formu tohoto vzdělávání stanoví krajský úřad místně příslušný podle místa trvalého pobytu dítěte se souhlasem zákonného zástupce na základě doporučení školského poradenského zařízení.

Ve školském zákoně se uvádí: *„Žáci se středně těžkým a těžkým mentálním postižením, žáci se souběžným postižením více vadami a žáci s autismem mají právo se vzdělávat v základní škole speciální, nejsou-li vzdělávání jinak.“* Zákonní zástupci žáka mají právo požádat o přijetí k základnímu vzdělávání v základní škole, kterou pro své dítě zvolili, bez ohledu na spádovou příslušnost a typ školy. Rozhodnutí o přijetí je pak plně v pravomoci ředitele školy, který posoudí, zda byly splněny všechny legislativní požadavky a zda je škola schopna zajistit odpovídající podmínky pro vzdělávání. Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných vymezuje pravidla pro zařazování žáků do školy, třídy, oddělení nebo studijní skupiny zřízené podle § 16 odst. 9 školského zákona. Kromě žádosti zákonných zástupců je nutné doporučení školského poradenského zařízení, které vychází ze závěrů psychologického vyšetření, jež stanovilo úroveň rozumových schopností dítěte. Pakliže jsou jeho schopnosti v pásmu podprůměru, lehké mentální retardace nebo hraniční, nemůže být zařazen do základní školy speciální, přestože řada přidružených postižení může být více limitující, než snížené rozumové schopnosti. Vřazení do běžného proudu v těchto případech nepovažuji za vhodné řešení a podle mého mínění je v rozporu s ustanovením školského zákona, který uvádí, že žáci se SVP mají: *„právo na vzdělávání, jehož obsah, formy a metody odpovídají jejich vzdělávacím potřebám a možnostem.“*

V návaznosti na školský zákon byly schváleny další vyhlášky související se základním vzděláváním. **Vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých**

náležitostí plnění povinné školní docházky se zabývá organizací a průběhem vzdělávání, pravidly pro poskytování pomůcek a učebnic, hodnocením žáků. **Vyhláška č. 72/2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních** je pro provoz speciálních škol velmi důležitá, neboť mezi školou a těmito zařízeními musí být součinnost. Školská poradenská zařízení provádějí speciálně pedagogickou a psychologickou diagnostiku, depistáž, poskytují školám potřebnou dokumentaci, poradenskou pomoc při vzdělávání žáků a speciální materiální vybavení. Vyhláška též vymezuje standartní činnosti výchovného poradce, školního speciálního pedagoga, školního psychologa a školního metodika prevence.

Již zmíněná **vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných** je pro provoz a organizaci speciálních škol zásadní. Ve srovnání s předchozí vyhláškou v době začátku své platnosti stanovila přednostní zařazení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do běžných škol. Ve vyhlášce je zaveden systém podpůrných opatření s normovanou finanční náročností, který jasně vymezuje materiální a personální podporu, úpravu podmínek vzdělávání. Tímto by měl sjednocovat míru podpory a zaručovat dostatek finančních prostředků pro školy. Stupeň podpory, na který se konkrétní opatření vážou, stanoví školské poradenské zařízení. Tento systém je však velmi finančně náročný a nadměrně administrativně zatěžuje školská poradenská zařízení i školy. Vyhláška byla již několikrát novelizovaná. Aktuální znění platné od 1.1. 2020 mimo jiné ruší ustanovení o přednostním zařazení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do běžných škol, upravuje postavení asistenta pedagoga ve výuce, mění způsob financování asistentů ve školách zřízených podle § 16 školského zákona a vymezuje podmínky využití individuálního vzdělávacího plánu.

Školská legislativa se velmi často mění. V souvislosti s tím vyvstávají ve školách obavy a nejistota. Ministerstvo školství prosazuje inkluzi bez toho, že by zajistilo přípravu pedagogů, dostatek finančních prostředků a důvody a cíle svých změn vysvětlilo veřejnosti. Asociace speciálních pedagogů na toto dlouhodobě poukazuje.

2.2 Charakteristika žáků

Žáci ZŠS se s ohledem na výrazné nedostatky rozumového vývoje nemohou vzdělávat podle vzdělávacích programů běžné základní školy. V základní škole speciální si mohou v průběhu deseti let osvojit velké množství poznatků a dovedností, které zvýší jejich samostatnost a soběstačnost a obohatí jejich život. Někteří z nich se mohou uplatnit v jednoduchých pracovních činnostech v rámci zaměstnání v chráněných dílnách, každopádně však dovednosti ze školy využijí v běžném životě a při volnočasových aktivitách. Vzdělávací proces bezpochyby přispívá ke zlepšení kvality jejich života. Vzdělávání žáků s těžkými formami mentálního postižení, které se většinou pojí s jinými přidruženými postiženími, je velmi náročné a jeho průběh vybočuje z běžného pojetí vzdělávání v našem systému. Obecně není předpokládáno osvojení trivia. Vzdělávání se zaměřuje na rozvoj soběstačnosti, komunikačních dovedností, pohybové samostatnosti a základů sebeobsluhy. Žáci vyžadují komplexní péči, mimo vzdělávací činnosti potřebují intenzivní rehabilitaci. Na učitele jsou kladeny mimořádné nároky. Mimo obvyklých pedagogických a speciálně pedagogických znalostí si musí osvojit velké množství dalších dovedností, které jsou potřeba ke zvládnutí alternativní komunikace, k řešení problematických projevů chování, zajištění odpovídající léčebné péče. Dále je nutné využívání speciálních metod a forem k rozvoji psychických a tělesných funkcí. Péče o každého žáka je individuální, vyžaduje neustálé doplňování vzdělávání pedagogů. Předpokladem pro maximální možný rozvoj dítěte jsou dobré vztahy žáka a učitele a dostatečné vzájemné poznání. K dobrému výkonu tohoto povolání jsou nutné nejen profesní, ale i osobnostní kvality, jako empatie, porozumění, trpělivost a obětavost. Nelze předpokládat, že by se tito žáci mohli úspěšně vzdělávat jako integrovaní v běžných základních školách.

Po ukončení povinné školní docházky mají žáci s přiměřenými schopnostmi možnost pokračovat ve vzdělávání především v praktických školách tříletých, dvouletých a jednoletých, nebo ve dvouletých oborech odborných učilišť, které se zaměřují na přípravu k výkonu jednoduchých pracovních činností (Švarcová, 2012).

Výchova a vzdělání osob se zdravotním postižením je celoživotní proces. Vzhledem k potřebě permanentního rozvíjení kognitivních procesů, stálého opakování a prohlubování jejich znalostí a dovedností je minimálně stejně důležitý, jako u zdravých jedinců. Každodenní aktivizace je zásadní pro sociální život jedince s postižením, a

přispívá k nastolení a dodržování pravidelného režimu, který podmiňuje samostatnou orientaci v běžném životě.

2.3 Žáci se specifickými vzdělávacími potřebami v běžných ZŠ a ve speciálních školách

Podle školského zákona je žákem se SVP osoba se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním nebo sociálním znevýhodněním. Zákon tyto kategorie takto vymezuje:

- zdravotní postižení – mentální, tělesné, zrakové nebo sluchové postižení, vady řeči, souběžné postižení více vadami, autismus a vývojové poruchy učení nebo chování;
- zdravotní znevýhodnění – zdravotní oslabení, dlouhodobá nemoc nebo lehčí zdravotní poruchy vedoucí k poruchám učení a chování, které vyžadují zohlednění při vzdělávání;
- sociální znevýhodnění – rodinné prostředí s nízkým sociálně kulturním postavením, ohrožení sociálně patologickými jevy, nařízená ústavní výchova nebo uložená ochranná výchova nebo postavení azylanta.

Je však třeba poznamenat, že finanční dotace jednotlivým kategoriím žáků se výrazně liší. Normativně je ze státního rozpočtu financována pouze podpora žákům se zdravotním postižením, nároky na vzdělávání žáků se zdravotním znevýhodněním nejsou normativně zajištěny. Pakliže se jedná o sociální znevýhodnění, je třeba žádat o prostředky z dotačních programů MŠMT, které mohou, ale nemusejí být přiznány. Zařazování žáků do jednotlivých kategorií není vždy jednoznačné a někdy je v rozporu s hodnocením resortu zdravotnictví a sociálních věcí. Sociální znevýhodnění je obtížné posuzovat, a pokud je přiznáno, může být stigmatizujícím.

Žáci mají ze zákona nárok na:

- vzdělávání, jehož obsah, formy a metody odpovídají jejich vzdělávacím potřebám a možnostem;
- vytvoření nezbytných podmínek, které toto vzdělávání umožní;
- poradenskou pomoc školy a školského poradenského zařízení;

- stanovení vhodných podmínek při přijímání ke vzdělávání a při jeho ukončování odpovídajících jejich potřebám;
- přihlédnutí k povaze postižení nebo znevýhodnění při hodnocení;
- bezplatně užívat při vzdělávání speciální učebnice a speciální didaktické a kompenzační učební pomůcky poskytované školou;
- žáci neslyšící a hluchoslepí – právo na bezplatné vzdělávání pomocí nebo prostřednictvím komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých osob podle jiného právního předpisu;
- žáci, kteří nemohou číst běžné písmo zrakem – právo na vzdělávání s použitím Braillova hmatového písma;
- žáci, kteří se nemohou dorozumívat mluvenou řečí – právo na bezplatné vzdělávání pomocí nebo prostřednictvím náhradních způsobů dorozumívání;
- žáci se zdravotním postižením – mohou se vzdělávat podle upravených vzdělávacích programů ve školách či třídách (Katalog podpůrných opatření, 2015).

Předtím, než školský zákon vstoupil v platnost, probíhalo vzdělávání žáků se zdravotním postižením v základních školách pouze ve speciálních třídách se sníženým počtem žáků, ve kterých vyučovali učitelé se speciálně pedagogickou kvalifikací podle osnov zvláštní nebo pomocné školy. Individuální integrace žáků s mentálním postižením nebyla možná. V současnosti je celoevropský trend děti co nejvíce vzdělávat v běžném proudu. S úpravou legislativy se změnila situace i u nás a řada dětí se SVP je integrována do běžných škol. To sebou nese vysoké nároky na učitele. Je nutná pečlivá systematická příprava na každou vyučovací hodinu, značná míra pedagogické tvořivosti. Je třeba brát v úvahu sníženou koncentraci pozornosti integrovaného žáka, dále rychlou unavitelnost, potřebu častého střídání aktivity a odpočinku a další potíže vyplývající z jeho individuálních zvláštností. Je velmi obtížné skloubit v jedné třídě vzdělávání podle více vzdělávacích programů současně. Žák bývá vyučován podle individuálního vzdělávacího plánu s podporou asistenta pedagoga, to ale samo o sobě jeho školní práci neřeší. Pokud není výuka promyšlena a dobře připravena, není žák ve třídě začleněn, ale pouze trpěn. Organizační problémy mohou způsobit rozdílné učební plány. Žáci speciálních škol mají ve srovnání s běžnou základní školou mnohem vyšší dotaci pracovních činností vyžadujících odpovídající vybavení.

Podmínky úspěšné integrace uváděné základními školami již během experimentálního ověřování zůstávají stejné i po letech. Zdůraznila bych především:

- připravenost školy na přijetí integrovaného žáka – dostatečná informovanost učitelů, žáků i jejich rodičů;
- odbornost učitele;
- dobrá spolupráce s rodinou a poradenským zařízením;
- dostatečné personální a materiální zajištění;
- zajištění péče o žáka i v době mimo vyučování – přestávky, školní družina, zájmová činnost organizovaná školou (Švarcová, 2012).

Během svého působení ve školství jsem poznala několik dětí, které byly úspěšně integrovány. Vždy se jednalo o žáky, jejichž úroveň rozumových schopností byla spíše hraniční a vyučující měl sám o zařazení takového žáka do své třídy zájem. Bohužel mám i zkušenost s dětmi, které přestoupily do naší školy (zřízené podle § 16) po několika měsících či letech v běžné základní škole. Všechny byly nejisté, s nízkým sebevědomím, měly potíže se začleněním do kolektivu. V některých případech trpěly psychosomatickými potížemi, které během několika měsíců vymizely. Byly vybaveny izolovanými vědomostmi a dovednostmi, které nedovedly uvést do souvislostí a využít v praxi. Ve všech případech šlo o žáky s lehkou mentální retardací, či hraničním intelektem a přesto vzdělávání v běžném proudu nezvládli. Žáci speciálních škol vzdělávání podle RVP ZŠS jsou podle mého názoru dětem z běžných škol příliš vzdálení ve všech oblastech. Vyučování ve speciální škole odpovídá jejich možnostem obsahem, formou i metodami, zaručuje odborné vedení a soužití v kolektivu vrstevníků s podobnými zájmy.

Úspěch společného vzdělávání závisí na mnoha podmínkách. Za zásadní považuji lepší financování, úpravu vzdělávání učitelů a změnu v myšlení většinové společnosti.

3 Škola v přírodě (dále jen ŠvP)

„Pro mě je lehčí učit se venku, než ve škole, protože venku jenom neposloucháš... venku to můžeš udělat.“ (žák In Daniš, 2018)

Průcha a kol. (2008) vymezuje pojem škola v přírodě dvěma způsoby. V prvním případě ji charakterizuje jako školské zařízení, které slouží k pobytu žáků předškolního a mladšího školního věku ve zdravotně příznivém prostředí bez přerušení vzdělávací práce. Ve druhém případě označuje školu v přírodě jako část školního roku (zpravidla několik týdnů), kterou škola tráví v takovém zařízení. Toto ustálené slovní spojení nemá v cizích jazycích adekvátní překlad, podobné akce se v zahraničních vzdělávacích programech nevyskytují (Smetáčková, Viktorová, 2011).

3.1 Historie

Myšlenka uskutečnit vzdělávání mimo školu se vyvinula z reformního hnutí Nové školy založeného v roce 1889 Cecilem Reddiem. To upřednostňovalo výuku v přirozeném prostředí s důrazem na názornost a vlastní aktivitu. Školy, které v rámci tohoto hnutí vznikly, byly umístěovány na venkově, měly podobný způsob vyučování, vedení a organizace. Daly podnět pro vznik dalších typů škol v přírodě (Králíček, Kováčík, 1964). Na počátku 20. století tak vznikly přírodní školy v Dánsku a v Německu (Smetáčková, Viktorová, 2011).

Jedna z prvních škol byla založena v roce 1904 v paláci Charlottenburg u Berlína. Šlo o tzv. tříměsíční školu určenou pro žáky se zdravotními problémy. Ve škole byl režim, který se odlišoval od běžných škol obsahem aktivit, jejich rozvržením v průběhu dne, délkou vyučovací jednotky. Zahrnoval odpolední odpočinek, hry a cvičení v přírodě, práci na školním pozemku. Žáci přicházeli do školy ráno a odcházeli večer v 19 hodin. Měli zajištěno celodenní stravování a pravidelnou lékařskou péči. Hned v prvním roce provozu školy byly prokázány nesporné zdravotní i pedagogické úspěchy, které vedly k zakládání podobných zařízení v dalších německých městech a inspirovaly též další evropské státy.

V Dánsku v roce 1905 využili pro zřízení škol v přírodě prázdninové kolonie. Ve Francii vznikla první škola v přírodě také v roce 1904. Nejednalo se o školu

veřejnou, byla vedena zakládajícím učitelem a postupně podporována lékaři a vychovateli. Veřejné školy ve Francii byly zřizovány ve větších městech od roku 1907 (Štorch, 1929). Poměrně rozsáhlá byla Dětská kolonie v Nancy, o které máme první zmínky z roku 1913 (Doubravská, 2012). Ve Švýcarsku využili horského prostředí a spojili vyučování v přírodě s tzv. sluneční horskou kúrou.

Štorch (1929) zmiňuje dále výskyt škol v přírodě v dalších evropských zemích, ale též ve Spojených státech amerických, v Kanadě, Austrálii a na Novém Zélandu. Rozmach těchto zařízení přičítá vyššímu výskytu zdravotně oslabených dětí v důsledku první světové války.

Jedním z prvních, kdo se pokusil zřídit školu v přírodě v Čechách, byl František Hušák – olomoucký odborný učitel. Využil městskou budovu u horské říčky na okraji lesa a měl v úmyslu vzdělávat zde celkem 175 chlapců pod dohledem tří učitelů po dobu května a června. Svůj plán realizoval, i když po tlaku městských úředníků musel volit jinou formu organizace akce. Získal velkou podporu rodičů a prokázal dobrý vliv pobytu na zdraví účastníků. Přesto zůstalo jen u tohoto jednoho pokusu. Další školy byly zřízeny v Pardubicích, v Praze a okolí. Na Žižkově se v létě pořádaly tzv. třídy na vzduchu z důvodu vyššího výskytu tuberkulózy (Králíček, Kováčik, 1964).

V roce 1926 zřídil Eduard Štorch na Libeňském ostrově Dětskou farmu pro dvacet pět žáků. Vyučovalo se tři dny v týdnu. Režim byl podobný jako v jiných zařízeních – dopoledne probíhala výuka, odpoledne venkovní pohybové a zájmové aktivity. I zde byl zlepšen zdravotní stav dětí. Štorch však bohužel nemohl uskutečnit svůj plán v plném rozsahu s možností výběru dětí se zdravotním oslabením (Štorch, 1929).

Od 50. let 20. století byly státem organizovány pravidelné výjezdy žáků do školských zařízení v přírodě. Jejich cílem bylo především zlepšení zdravotního stavu a fyzické kondice a tomu odpovídala délka pobytu – tři až čtyři týdny. Byli vybíráni především žáci z velkých průmyslových měst. Doplnkové funkce byly zaměřeny na navázání vztahu k přírodě a obohacení o vědomosti a znalosti z tohoto prostředí, zlepšení vzájemných vztahů a rozvoj samostatnosti. Program těchto akcí byl pečlivě stanoven. Dopoledne bylo věnováno výuce zajištěné učiteli. Ve srovnání s vyučováním v běžném prostředí však bylo doporučeno upravit časovou strukturu a více reagovat na okolní podněty. Z toho vyplývalo mimo jiné zařazovat výuku v terénu, využívat

mezipředmětové vazby, méně obvyklé metody a formy (Smetáčková, Viktorová, 2011). Odpoledne se o náplň starali vychovatelé. Byla preferována turistika a tělovýchovná činnost realizována zábavnou formou, pokud možno venku. Křížek (1982) zmiňuje i význam výchovného a ideového působení na žáky, doporučuje vhodná témata, metody a formy. Zdůrazňuje význam dobré spolupráce učitelky a vychovatelky (autor se o působících pedagogích vyjadřuje pouze v ženském rodě). Akce byly finančně dotovány státem. Probíhaly ve velkých komplexech budov s kapacitou až několik stovek dětí vystavěných k tomu účelu (Hublová, 2014).

V posledních dvaceti letech se výrazně proměnily ideové záměry i veškeré organizační podmínky. Současně s tím dochází i ke změně významu školy v přírodě (Smetáčková, Viktorová, 2011).

3.2 Současná podoba

V současnosti je škola v přírodě obecně kladně přijímána odbornou i laickou veřejností. Není zde vyvíjen tlak na podrobnější evidenci a kontrolu, takže jí není věnována velká pozornost, přestože podle statistických šetření se těchto akcí zúčastňuje každoročně až pětina žáků. Od 90. let chybí jasný pevný koncept a je na uvážení vedení školy, zda, popř. jakým způsobem akci realizuje. Podoba těchto akcí pak může být různá, stejně jako jejich cíl. Navíc se objevil nový fenomén – spolupráce s komerčními agenturami. Školy mohou využívat kompletního servisu, který zahrnuje mimo ubytování a stravování dopravu také přípravu a realizaci odpoledního a večerního programu, noční a zdravotnický dohled. Závěry šetření Idy Viktorové a Ireny Smetáčkové z roku 2011 prokázaly, že většina škol volí tento způsob přípravy a realizace pobytu především z toho důvodu, že je pro ně tato forma méně náročná. Zároveň bývají spokojeni se zajištěním programu, což přispívá ke spokojenosti dětí a tím pádem i rodičů. Cena poukazu je však vyšší, délka pobytu se naopak krátí (Smetáčková, 2011). Autorky výzkumu však upozorňují na skutečnost, že společným sdílením atraktivních aktivit žáky a instruktory se může prohloubit protikladnost pozice žáků a učitelek, která se naopak na školách v přírodě bez agentury snižovala. Slovy Smetáčkové a Viktorové (2011, s. 280): *„Žáci porovnávají učitelky a instruktory, přičemž se soustřeďují zejména na rozdíly mezi nimi a v zájmu jejich nalezení se dopouštějí generalizace (tj. všichni instruktoři jsou zábavní, všechny učitelky jsou*

nudné). “ Je třeba hned na začátku pobytu jasně vymezit kompetence skupin účastníků (pedagogové, instruktoři, žáci), pravidla a hranice (Smetáčková, Viktorová, 2011). Odpovědnost za žáky zůstává na vedoucím akce, který by měl dohlížet na činnost instruktorů. Toto stanovisko uvádí Metodický pokyn ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy¹: „Kurzy vedou pedagogičtí pracovníci, kteří odpovídají za činnost instruktorů. Jejich činnost řídí a kontroluje vedoucí kurzu. Zároveň kontrolují dodržování předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví.“ Je v zájmu pedagogů ověřit si potřebnou kvalifikaci a kvality instruktorů (BOZP, 2002, [online]). Jestliže nevyužijí služeb agentur, nabízí se jim při společných volnočasových aktivitách mnoho možností, při kterých mohou sdílet se žáky společné zážitky v méně formálních situacích, rozvíjet pozitivní vztahy a posouvat je blíže přátelství a partnerství. Za kvalitu vztahů je v převážné míře odpovědný pedagog (Hájek, Hofbauer a Pávková, 2010) .

Osobně spatřuji výhodu spolupráce s agenturou v tom, že učitelé mají prostor pro vlastní odpočinek, není nutné řešit dvousměnné, nebo dokonce trojsměnné rozvržení práce s dětmi a dohledu. Bohužel nevyužijí jedinečnou příležitost výuky v terénu a předně poznávání svých žáků v neobvyklých situacích, sdílení společných netradičních zážitků.

U žáků se SVP je využívání animačních služeb vzhledem ke specifickým dětí a možným zdravotním problémům při zvýšené fyzické i psychické zátěži problematické a z mého pohledu riskantní. Jestliže se akce zúčastní skupina dětí s podobnou úrovní schopností, můžeme se pokusit dohodnout s provozovatelem využití upraveného programu. Rozhodně je však nutné jednotlivé aktivity předem konzultovat a zajistit dohled pedagogů u všech činností.

3.3 Zážitková pedagogika ve ŠvP

V této části se věnuji metodám a prostředkům, které jsou (nebo by měly být) velkou měrou využívány při pobytových akcích.

Většinu výchovného a vzdělávacího působení, které se odehrává ve škole v přírodě, zařazujeme do oblasti zážitkové pedagogiky. Hublová (2013) vymezuje tento

¹ Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřízených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy č.j.: 370 14/2005-25

pojem jako „*pedagogický směr, který klade hlavní důraz na aktivitu studentů a staví výchovné procesy především na vlastním prožitku a jeho následném využití pro osobnostní růst. Hlavním principem zážitkové pedagogiky je využití zážitku ze hry k předem stanoveným pedagogickým cílům.*“ (Kirchner (2007) uvádí, že zážitek je složen z bezprostředních prožitků. Rozlišuje prožitky získané vizualizací (pouhým přihlížením aktivitě jiných) a prožitky, na kterých se aktivně podílíme. Ty považuje za nejcennější. Škola v přírodě obsahuje celou řadu sportovních aktivit, které v sobě mají prvky dobrodružství a rizika, nutí překonávat strach, což činí prožitek intenzivnější. Pohybová aktivita navíc ovlivňuje psychickou pohodu a zlepšuje mentální funkce.

Hra je základní formou zážitkové pedagogiky. Na rozdíl od práce není zaměřená na užitek, ale na prožitek z činnosti. Pohybová hra se výrazně podílí na socializaci, neboť se odehrává minimálně ve dvojici, většinou ve větším kolektivu. Přispívá k morálnímu vývoji tím, že učí respektovat pravidla stejná pro všechny účastníky. Rozvíjí kooperativu a kreativitu (Mazal, 2007).

Závěry výzkumného šetření v Německu prokázaly, že při výuce ve venkovním prostředí jsou ve srovnání s prací v učebně mnohem častěji používány metody s aktivním zapojením, experimentováním, možností samostatného řízení. Žáci uváděli tento způsob práce jako zábavný, oceňovali časté propojení s fyzickou aktivitou. Dalším přínosem je rozvoj pozitivního vztahu k životnímu prostředí. I zde je však podmínkou volba vhodné, dobře připravené činnosti (Daniš, 2018).

Důležitým prvkem, který by neměl ve škole v přírodě chybět, je humor a legrace. Matějček (1995) označuje společný smích vyšším stupněm komunikace. Vysoce hodnotí snahu zabavit nebo potěšit druhého, produkovat zábavu a společně se z ní těšit. Humor a legrace jsou společenským chováním s kladným citovým nábojem a přispívají k sounáležitosti.

Škola v přírodě využívá všech prvků zážitkové pedagogiky – prožitek, hru, venkovní prostředí i humor. Jsou ideálními prostředky k naplnění našich pedagogických záměrů.

3.4 Legislativa

V roce 1996 začala platit **vyhláška MŠMT č. 303/1996 Sb., o školách v přírodě**, které byly v tomto předpisu chápány jako zotavovací akce a nikoliv zařízení. Vyhláškou č. 224/2005 Sb. však byla zrušena bez náhrady. Aktuálně tedy neexistuje žádný předpis, který by se zabýval školou v přírodě komplexně. V praxi to znamená, že řízení a organizaci škol v přírodě upravuje shluk vyhlášek a zákonů. Je třeba vždy najít aktuální znění, jelikož většina jich byla novelizována. Uvádím jejich přehled, vybranými se pak budu zabývat podrobněji:

- zákon č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví;
- vyhláška ministerstva zdravotnictví č. 106/2001 Sb. o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti;
- zákon č. 395/1991 Sb. o školských zotavovacích zařízeních;
- vyhláška č. 108/2005 Sb. o školských výchovných a ubytovacích zařízeních a školských účelových zařízeních;
- vyhláška ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy č. 64/2005 Sb. o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů;
- vyhláška č. 410/2005 Sb. o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých;
- Vyhláška č. 14/2005 Sb. o předškolním vzdělávání;
- vyhláška č. 48/2005 Sb. o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky;
- vyhláška č. 263/2007 Sb., kterou se stanoví pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení zřízených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí;
- Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy Čj.: 37 014/2005-25.

Zásadní je patrně **zákon č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví** společně s **vyhláškou ministerstva zdravotnictví č. 106/2001 Sb.**, z nichž vyplývá pro školu v přírodě řada nařízení, omezení a povinností. Určují hygienické požadavky, za jakých je možné provozovat školy a školská zařízení, popř. další zařízení, ve kterých jsou realizovány zotavovací pobyty. Rozlišuje akce podle délky pobytu a počtu účastníků na

zotavovací akce a jiné podobné akce pro děti. O zotavovací akci se jedná v případě, že se jí zúčastní více než 30 dětí do 15 let věku a délka jejího trvání je delší než pět dní (musí platit obě tyto podmínky). Konání takové akce je nutné předem hlásit příslušnému orgánu ochrany veřejného zdraví. Předpisy vymezují podmínky, za kterých se mohou akce zúčastnit děti i dospělí, uvádí výčet povinností školy, která děti na pobyt vysílá. Za velmi důležitou považují povinnost zajistit péči o zdraví všech účastníků způsobilou osobou – zdravotníkem, který má odpovídající kvalifikaci a zodpovídá za dodržení požadavků v těchto předpisech. Pakliže jde o akci menšího rozsahu, je povinností provozovatele zajistit hygienicky nezávadný stav zařízení, zásobování akce pitnou vodou a účast personálu, který splňuje podmínky těchto předpisů. V únoru 2020 byla schválena novela zákona, která umožňuje účast dětí i bez absolvování povinného očkování, což dříve nebylo možné (Ministerstvo zdravotnictví České republiky, 2020, [online]).

Možnost zajišťovat zotavovací pobyty je určena ve **vyhlášce č. 14/2005 Sb.** a také ve **vyhlášce č. 48/2005 Sb.** Současně také stanoví minimální počty osob vykonávajících dohled nad žáky v poměru k žákům. Zároveň však nechávají možnost ředitelům škol vytvořením vnitřní směrnice tyto počty upravit. Tím vzniká situace, kdy je veškerá odpovědnost na řediteli školy. **Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy** by měl pomoci ředitelům právě v situacích, které nejsou legislativně dořešeny. Je však závazný pouze pro školy zřizované ministerstvem školství, kterých je minimálně, pro ostatní školy slouží pouze jako doporučení (Romaněnko, Skácelík, 2018). Stanoví postupy, které by měly vést k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků a předcházet rizikům. Zmínila bych se především o části, která řeší pravidla vykonávání dohledu nad žáky, z čehož vyplývá i odpovědnost. Tuto část považuji celkově za problematickou, ve vztahu ke škole v přírodě pak obzvlášť. Pakliže pedagogové během pobytu využívají nabízené služby - aktivit realizovaných instruktory poskytovatele, mají stále za děti odpovědnost (BOZP, 2002, [online]). Považuji za vhodné dohodnout ještě před začátkem akce, jakým způsobem v tomto případě přítomní pedagogové dohled zajistí.

Ředitelé škol často řeší tuto situaci tím, že formou vnitřní směrnice vydají jasné pokyny, jak postupovat nejen v případě školy v přírodě, ale při všech mimoškolních

akcích. Stanoví práva a povinnosti, ujasní kompetence a předejdou případným nedorozuměním a nepříjemným situacím.

3.5 Škola v přírodě pro žáky běžné ZŠ a žáky speciálních škol

Možnost pořádat zotavovací pobyty žáků v základním vzdělávání určuje vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky ve znění pozdějších předpisů, § 2. Výslovně se zde uvádí, že tyto akce probíhají v souladu se školním vzdělávacím programem a bez přerušení vzdělávání. Obsah akce, metody i formy akce tedy vycházejí ze vzdělávacích programů jednotlivých škol vytvořených podle rámcových vzdělávacích programů.

Tento způsob vzdělávání ve školských zařízeních probíhá v běžných základních školách od září 2007, ve speciálních školách od září 2010. Školní vzdělávací programy jsou vytvářeny podle rámcových vzdělávacích programů, které vymezují základní rámce vzdělávání. Ve srovnání s předchozím vzdělávacím systémem je kladen důraz na osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti formou osvojení potřebných vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot – osvojením klíčových kompetencí žáků (RVP ZV, 2006). Aby si žáci mohli vytvářet na problematiku integrovaný pohled, byla zařazena do nových RVP povinná průřezová témata, která umožňují propojení vzdělávacích oborů (RVP ZV, 2006). Pro osvojení kompetencí a realizaci průřezových témat je škola v přírodě ideální formou. Nabízí jedinečné situace vhodné k formování postojů žáků, k propojení vědomostí a dovedností jednotlivých oblastí vzájemně mezi sebou i s praktickým životem. V jejím programu se mohou objevit vzdělávací obsahy všech předmětů. Školu v přírodě můžeme do ŠVP zapracovat například jako projekt nebo kurz (Manuál pro tvorbu školních vzdělávacích programů v základním vzdělávání, 2006). Pak by se stala pro školu povinnou, čímž by mohl vyvstat problém v souvislosti s případnými personálními, organizačními a materiálními změnami ve škole. Doporučuji při uvádění forem ve ŠVP formulovat tuto akci jako pobyt v přírodě bez vymezení délky a místa pobytu.

Uvedené skutečnosti se týkají RVP pro běžné i speciální školy. Odlišují se náročností a konkrétním obsahem očekávaných výstupů jednotlivých předmětů a okruhů průřezových témat.

3.5.1 Škola v přírodě v pojetí RVP ZV

Rámcový program pro základní vzdělávání vymezuje pravidla pro tvorbu školních programů určených žákům s rozumovými schopnostmi alespoň na úrovni lehké mentální retardace – pro tyto žáky jsou určeny výstupy vzdělávání na minimální úrovni. Cílem základního vzdělávání je utvářet a postupně rozvíjet klíčové kompetence a poskytnout základ všeobecného vzdělání.

Škola v přírodě přispívá k utváření všech **klíčových kompetencí** uváděných v RVP ZV. Ve srovnání s běžnou výukou se může lišit prostor, který je možné pro rozvoj schopností a dovedností dané kompetence využít. V následujícím přehledu uvádím oblasti, které během akce rozvíjíme nejvíce.

- Kompetence sociální a personální
 - spolupráce ve skupině při řešení daného úkolu, přijetí role v týmu, respektování názorů ostatních;
 - vytváření příjemné atmosféry v týmu, upevňování mezilidských vztahů, požádání o pomoc, poskytnutí pomoci;
 - rozvoj sebedůvěry, ovládání svého chování a jednání.
- Kompetence komunikativní
 - naslouchání druhým, porozumění a vhodná reakce na obsah sdělení;
 - využití komunikace k vytváření vztahů potřebných k plnohodnotnému soužití a kvalitní spolupráci s ostatními lidmi.
- Kompetence k řešení problémů
 - rozpoznání, pochopení a samostatné řešení problému;
 - uvědomění zodpovědnosti za svá rozhodnutí.
- Kompetence k učení
 - propojování poznatků do celků, uvádění do souvislostí;
 - samostatné pozorování v terénu, experimentování.
- Kompetence občanské
 - dodržování společenských norem, pobytového řádu;
 - chápání ekologických souvislostí a environmentálních problémů, chování a jednání v zájmu podpory a ochrany zdraví a trvale udržitelného rozvoje společnosti.
- Kompetence pracovní

- používání vhodných materiálů, nástrojů a vybavení, dodržování pravidel bezpečnosti práce a pracovních postupů.

Během školy v přírodě dochází každodenně spontánně ke vzniku situací, při kterých realizujeme osvojení obsahu **průřezových témat** mimo řízenou činnost. Navíc prostředí akce nabízí mnoho možností pro plánované aktivity se záměrným zařazením tematických okruhů průřezových témat. Uvádím témata a okruhy, které mají během pobytu největší prostor.

- Osobnostní a sociální výchova:
 - osobnostní rozvoj – rozvoj smyslového vnímání v přírodě, rozvoj sebepoznání, sebereflexe, regulace vlastního chování a jednání, rozvoj sociálních dovedností, dovedností pro zvládání stresových situací, rozvoj kreativity;
 - sociální rozvoj - vzájemné poznávání osob ve skupině, rozvoj dobrých vztahů, empatie, respektování, podpora a pomoc, cvičení pozorování a naslouchání, rozvoj verbální i neverbální komunikace, komunikační strategie, rozvoj dovedností potřebných pro kooperaci;
 - morální rozvoj – rozvoj dovedností pro řešení problémů a rozhodování z hlediska různých typů problémů a sociálních rolí, vnímání a rozvoj vlastních i cizích postojů, hodnot a jejich projevů.
- Výchova demokratického občana:
 - uplatňování demokratických principů a hodnot v každodenním životě, zapojení do vytváření pravidel soužití při akci, seznámení se způsoby řešení problémů.
- Multikulturní výchova:
 - rozvoj vědomí odpovědnosti za odstranění diskriminace a předsudků vůči odlišnostem, rozvoj tolerantních vztahů a spolupráce, upevňování základních morálních norem, osobní přispění z odlišného kulturního prostředí do kolektivu třídy.
- Environmentální výchova:
 - seznámení s místními ekosystémy a biotopy;
 - uvědomění významu ochrany přírodních zdrojů, vody, půdy a ovzduší;

- rozpoznání vlivu lidských aktivit na okolní prostředí vlastním pozorováním a vyvozením závěrů, posilování odpovědného chování při zacházení s odpadem;
- rozvoj kladného vztahu k životnímu prostředí v okolí.
- Mediální výchova:
 - tvorba mediálního sdělení – zpráva o průběhu akce.

Do plánu výchovné a vzdělávací činnosti pobytu můžeme zařadit obsah všech **vzdělávacích oblastí**. Opět se budou lišit mírou zastoupení – záleží především na volbě tématu případné tematické hry. Vždy však budou zařazeny prvky vzdělávacích oblastí Člověk a zdraví a Člověk a jeho svět (1. stupeň) a Člověk a příroda (2. stupeň). Ze vzdělávacích obsahů těchto oblastí můžeme zařadit především:

- Člověk a zdraví
 - upevnění zásad zdravého životního stylu, denního režimu, vhodného trávení volného času, vnímání odpovědnosti za vlastní zdraví;
 - význam pohybu jako prevence vzniku zdravotních problémů, otužování, nabývání fyzické kondice;
 - dodržování pravidel bezpečnosti při aktivitách v přírodě;
 - rozvoj pohybových schopností;
 - rozvoj dovedností při pohybových hrách, zážitek ze hry, jednání fair play;
 - turistika a pobyt v přírodě, přesun, táboření.
- Člověk a jeho svět, Člověk a příroda – u těchto oblastí nelze uvést konkrétní výstupy a učivo vzhledem k odlišným očekávaným výstupům a z toho vyplývajících témat v jednotlivých obdobích.

Výzkumy v různých zemích, včetně České republiky, poukazují na to, jak učitelé vnímají přeplněnost kurikula a nedostatek času na výuku v terénu, inovaci, aktivity zaměřené na prožitek a vstřebání látky. Vzhledem k cílům RVP požadujícím rozvoj kompetencí a praktických dovedností je nutností zařazovat metody s aktivním zapojením žáků, které mohou být časově náročnější. Na naplnění všech výstupů pak nezbývá čas. Je však třeba přiznat, že řada školních vzdělávacích programů svými nároky rámcové programy ještě převyšují. Tlak na učitele působí i řada učebnic a výukových materiálů (byť s doložkou Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy),

kteřé obsahují příliš mnoho učiva a nejsou založeny na metodách a formách podporujících cíle vzdělávání. Je třeba sjednotit v rámci celého systému kurikulární dokumenty, výukové materiály, přípravu budoucích učitelů i další vzdělávání stávajících pedagogů (Daniš, 2018). Prostředí a podmínky ve škole v přírodě umožňují způsob výuky a vzdělávání, který podporuje rozvoj a propojení vědomostí i dovedností pro život.

3.5.2 Škola v přírodě v pojetí RVP ZŠS

Rámcový vzdělávací program pro základní školy speciální je určen pro žáky s takovou úrovní rozumových schopností, která jim neumožňuje splnit požadavky rámcového programu pro základní vzdělávání. V souladu s principy RVP ZŠS se vzdělávací proces přizpůsobuje úrovni psychického a fyzického rozvoje žáků s postižením, uplatňuje přístupy odpovídající vývojovým a osobnostním specifikům žáků, za přispění nejvyšší míry podpůrných opatření. Žák absolvováním základní školy speciální získá základy vzdělání. RVP ZŠS je rozdělen do dvou částí podle stupně mentálního postižení žáků, které jsou vzájemně prostupné.

První díl je určen pro žáky se středně těžkým mentálním postižením. Vzdělávací činnosti jsou zaměřeny na rozvoj rozumových schopností a osvojení základních vědomostí, dovedností a návyků s důrazem na sebeobsluhu a jednoduché pracovní činnosti. Vzdělávání je založené na respektování individuálních zvláštností žáků. Klíčové kompetence, průřezová témata i vzdělávací oblasti jsou stejné jako v RVP ZV, jsou však přizpůsobeny snížené úrovni rozumových schopností žáků. Žáci, kteří jsou vyučováni podle vzdělávacích programů základní školy speciální, mají velmi rozdílnou úroveň schopností. Pokud ŠVP neodpovídá jejich možnostem, upravuje se jejich vzdělávání individuálním vzdělávacím plánem. Podle mých zkušeností je obsah prvního dílu RVP ZŠS nad možnostmi většiny žáků zařazených do tohoto vzdělávacího programu, stejně jako náročný rámcový učební plán s vysokou hodinovou dotací. Obsah vzdělávání by se měl zaměřovat na praktické dovednosti a uplatnění v běžném životě, ne vždy však takový je.

Druhý díl je určen pro vzdělávání žáků s těžkým mentálním postižením a souběžným postižením více vadami. Utváření a rozvíjení klíčových kompetencí je ve

vzdělávacím procesu prioritou. Na osvojení kompetence k učení není vzhledem k závažnému poškození kognitivních funkcí u žáků s těžkým mentálním postižením a souběžným postižením více vadami kladen důraz. Občanská kompetence není zařazena vůbec.

Obsahem vzdělávání je především sebeobsluha, hygiena a stravování, dále osvojování elementárních vědomostí, dovedností a návyků umožňující získání určité míry soběstačnosti, rozvoj základních komunikačních schopností. Pro rozvoj tělesných funkcí je třeba zařazovat intenzivní rehabilitační péči. Je důležité zaznamenat zájmy žáka a kultivovat jeho osobnost rozvojem jeho zájmů. Na rozdíl od RVP ZV a prvního dílu RVP ZŠS neobsahuje žádná průřezová témata (RVP ZŠS, 2008).

V následujícím výčtu uvádím klíčové kompetence, průřezová témata a vzdělávací oblasti, pro jejichž utváření a rozvoj je v průběhu školy v přírodě největší prostor:

Klíčové kompetence:

- Kompetence k řešení problémů – vnímání problémových situací a jejich řešení pomocí zkušeností a naučených stereotypů, vyhledání pomoci v případě potřeby;
- Kompetence komunikativní – rozvoj komunikace s druhými lidmi, reakce na sdělení, využití komunikace k vytváření vztahů a společenské integraci;
- Kompetence sociální a personální – uplatnění základních návyků společenského chování, adekvátní vystupování v neznámém prostředí;
- Kompetence občanské – dodržování základních společenských norem a pravidel soužití, ochrana životního prostředí;
- Kompetence pracovní – upevnění hygienických návyků, zvládání sebeobsluhy, rozvoj pracovních dovedností.

Průřezová témata:

- Osobnostní a sociální výchova:
 - osobnostní rozvoj – cvičení smyslového vnímání a pozornosti v přírodě, vnímání vlastní osoby i ostatních, cvičení sebeovládání, zvládání stresových situací, hledání pomoci při obtížích;
 - sociální rozvoj – vzájemné poznávání rozvoj vztahů ve skupině, rozvoj komunikace v různých situacích, rozvoj schopností pro spolupráci;
 - morální rozvoj – rozvoj dovedností pro řešení problémů.

- Multikulturní výchova:
 - respektování odlišností, rozvoj slušného chování a mezilidských vztahů.
- Environmentální výchova:
 - poznávání ekosystému les, základní dovednosti aktivní ochrany přírody v okolí.

Vzdělávací oblasti:

- Člověk a zdraví:
 - upevnění pohybového režimu, bezpečnostních a hygienických pravidel při sportu;
 - rozvoj vytrvalosti;
 - sportovní hry s upravenými pravidly, pohybové hry;
 - turistika a pobyt v přírodě, chůze a orientace v terénu, základní turistické dovednosti.

Škola v přírodě pro žáky speciálních škol ve srovnání s pobytem žáků bez SVP rozvíjí více celkovou osobnost dítěte, než dílčí vědomosti a dovednosti. Pro děti se zdravotním postižením je náročná už samotná změna prostředí, vyšší nároky na samostatnost dítěte a větší fyzický výdej.

3.6 Význam školy v přírodě

Význam škol v přírodě se proměňoval společně se změnami ve společnosti. V 50. letech bylo zásadním cílem upevnění zdravotního stavu dětí a zlepšení fyzické kondice žáků z lokalit se zvýšeným procentem znečištění ovzduší. Králíček (1985) doplňuje tuto funkci ještě o stmelení žakovského kolektivu, možnost prohloubení školní práce názorným vyučováním v přírodě, navázáním vztahu k přírodě a rozvoj samostatnosti.

Od 90. let došlo k legislativní úpravě, která tyto akce výrazně proměnila. Funkce nejsou jasně stanoveny, v normách se řeší primárně organizační aspekty. Viktorová a Smetáčková (2011) se ve svém výzkumu zabývaly otázkami:

- možné zavádění aktivizačních didaktických postupů používaných ve školách v přírodě do běžné výuky;
- budování vztahů mezi učiteli a žáky;
- zlepšování sociálního klimatu v třídním kolektivu;
- vztahy rodiny a školy (komunikace, kompetence, důvěra);
- dopady neúčasti žáků ve škole v přírodě (z důvodu vysoké finanční náročnosti) na vrstevnické vztahy, postoj ke škole, na učení.

Závěry šetření poukazují na rozdíly v očekávání z pohledu jednotlivých aktérů. Děti vítají změnu, únik od běžného každodenního stereotypu. Chtějí si odpočinout od školních i domácích povinností, i od městského způsobu života. Zábava by měla být neodmyslitelnou složkou pobytu a to jak ve formě řízené aktivity připravené dospělými, tak výběrové činnosti ve volném čase. Spokojenost dětí výrazně ovlivňuje názory rodičů. Očekávají, že se účastníci akce vzájemně lépe poznají – děti i vyučující. Největší důraz však kladou na bezpečnost. Pokud nemají rodiče ke škole důvěru, obávají se dítě na výjezd poslat. Učitelé vyzdvihují především sociální funkci. Očekávají zlepšení třídního klimatu, vzájemné poznání a možnost uplatnění v neobvyklých aktivitách i dětem, které ve školním prostředí nejsou příliš úspěšné. Zlepšení vztahů mezi dětmi a vyučujícími s tímto souvisí (Smetáčková, 2011).

Autorky výzkumu spatřují význam ve čtyřech oblastech:

- vztahová oblast – zkvalitnění vztahů mezi vrstevníky i mezi učiteli a žáky, je však podmíněna zajištěním dostatku společně stráveného času a účasti maximálního počtu žáků ze třídy;
- rozšíření žakovských zkušeností – závisí na kvalitě aktivit, je důležité, aby byly pestré a zdrojem zábavy, ale zároveň přínosné po stránce vzdělávací a výchovné;
- osobnostní vývoj žáků – dochází k emancipaci, především v období dospívání, prostor pro budování osobní identity;
- vztah rodiny a školy – posilování vzájemné důvěry, respektu a spolupráce mezi oběma institucemi.

Pro žáky se specifickými vzdělávacími potřebami platí všechny výše zmíněné závěry, mohou se lišit mírou důležitosti. Dítě s postižením má omezené možnosti účasti

na výletech, či jiných pobytových akcích z různých důvodů. Škola v přírodě je pro něj ojedinělá šance zažít pobyt mimo domov bez rodičů, možnost samostatného rozhodování a rozvoj emancipace. Rodiče nemocných dětí mají mnohem větší obavy a tendenci pečovat o ně i v situacích, které by mohly zvládnout samy. Ve snaze je chránit a zajistit jim bezpečí a pohodlí, dělají za ně i běžné úkony a jednoduchá rozhodnutí. Během pobytu se často ukážou schopnosti dětí, které do té doby nikdo nezaznamenal. Učitelé jsou často zaskočení změnou v chování dítěte v jiném prostředí - míním změnu v dobrém smyslu slova. Vnímala jsem to mnohem výrazněji, než u dětí bez postižení. Pro rodiče může mít pobyt dítěte mimo domov ještě větší význam, než pro dítě samotné. Učitelé jsou často první, kterým dají důvěru, a kteří je přesvědčí, že se o jejich dítě dokáže postarat i někdo jiný, což je velmi důležité pro uvažování do budoucna. Během několika dnů pobytu pak mají čas sami pro sebe, který je pro ně velmi vzácný. Školu v přírodě považuji pro žáky se specifickými vzdělávacími potřebami za velmi přínosnou.

4 Cíl praktické části práce

V praktické části práce si kladu za cíl popsat přípravu a realizaci jedné konkrétní akce a následně ji zhodnotit. Zároveň se snažím vyvodit obecná doporučení pro všechny, kteří plánují zorganizovat a uskutečnit školu v přírodě pro žáky s hendikepem. Využívám své zkušenosti ze škol v přírodě z minulých let a také z podobných zotavovacích akcí pro děti bez zdravotního postižení, které pořádá zapsaný spolek v našem městě, na jehož činnosti se dlouhodobě podílím.

V první části se zabývám přípravou školy v přírodě. V každé kapitole uvádím základní obecné informace, návrhy a doporučení, poté popisuji, jak jsme tuto oblast řešili v naší škole. Doporučení uvádím ještě souhrnně v samostatné kapitole. Jako účastník akce jsem se na přípravě aktivně podílela. Mimo pedagogické činnosti jsem měla funkci zdravotníka a zajišťovala jsem administrativu akce. Zároveň jsem jako vedoucí učitelka kontrolovala plnění úkolů ostatních. Celkový průběh přípravy jsem konzultovala s vedoucí akce a ředitelkou školy.

Ve druhé části popisuji průběh školy v přírodě po jednotlivých dnech. U každé řízené činnosti uvádím její krátké zhodnocení, stejně tak hodnocení každého dne jako celku, včetně průběhu sebeobslužných a volnočasových činností. Vycházím z vlastního pozorování, z rozhovorů se žáky i s pedagogy. Dále vycházím z reflexe vedoucího dané činnosti na průběh a splnění cíle a jeho doporučení pro příště. Akci jsme srovnávali se školami v přírodě z minulých let. Pokusila jsem se získat zpětnou vazbu od dětí formou tvorby individuálních zážitkovníků (viz. příloha M). Připravila jsem dvě varianty, textové a obrázkové, podle schopností žáků. Každý žák si zaznamenal průběh dne a měl možnost každou aktivitu zhodnotit buď slovně, nebo tiskátky s emotikony. Jejich hodnocení byla využita pro zhodnocení celého dne. Muselo se vycházet především z poznámek žáků s lehčím typem postižení, neboť ostatní potřebovali při tvorbě zážitkovníku dopomoc a použití razítek bylo patrně ovlivněno mírou pochopení úkolu i pedagogy. Šlo především o žáky se středním a těžkým mentálním postižením a poruchou komunikace. Pro hodnocení činnosti jsem využila především závěry pozorování jejich reakcí v průběhu činnosti. V závěrečné fázi práce celou školu v přírodě hodnotím.

5 Příprava školy v přírodě

V této části se zaměřuji na popis průběhu přípravy jednotlivých oblastí školy v přírodě. Každá kapitola obsahuje obecné informace, doporučení a náměty a následně popis průběhu příprav školy v přírodě ZŠ Žebrák.

5.1 Možnosti uspořádání

Školy pro žáky se specifickými vzdělávacími potřebami se mohou výrazně lišit - umístěním, velikostí, specializací na daný typ postižení apod. Od toho se odvíjí i jejich možnosti, zda popř. jak školu v přírodě uspořádat. Jestliže mají žáci školy různé potřeby, je možné rozdělit plánovanou společnou akci na více pobytů s menším počtem účastníků – např. po třídách. Takto by se dal řešit i problém s nedostatkem personálu. Pokud vyčleníme na takovou akci o dva až tři lidi více, než běžně ve třídě působí, dokážeme ještě celkem dobře zajistit vyučování žáků, kteří zbyli ve škole. Nevýhodou pobytů s malou účastí jsou však vyšší finanční náklady, které často bývají pro rozhodnutí pořádání školy v přírodě zásadní. Oproti pobytovým akcím dětí z běžných škol je třeba počítat s navýšením výdajů způsobeným větším počtem personálu – mimo mzdy je třeba všem uhradit ubytování a stravu. To je možné buď z prostředků školy, nebo z účastnických poplatků dětí. Musíme zvážit, jak vysoký poplatek jsou schopni rodiče účastníků zaplatit. V rodinách žáků se zdravotním postižením často jeden z rodičů nepracuje (nebo pouze na částečný úvazek), jejich finanční možnosti jsou omezené. Škola navíc musí počítat s výdaji na uhrazení přesčasových hodin, které na těchto akcích pravidelně bývají.

Rozhodnutí, zda školu v přírodě uspořádat a odpovědnost za její průběh nese pochopitelně ředitel školy. Zaměstnanec školy může na akci vyslat i bez jejich souhlasu. Nepovažuji to ale za dobrou cestu, zájem pedagogů je velmi důležitý. Jestliže realizaci akce chce pouze ředitel a účast na pobytu zaměstnancům nařídí, nepochybně se nezáměr a negativní emoce projeví na průběhu celé akce. Navrhovala bych zprvu pořádání kratších pobytů pro malé skupinky dětí s menším počtem vybraných zaměstnanců, kteří jsou spíše těmto aktivitám nakloněni, a ty finančně motivovat - pokud je to v možnostech školy. V případě úspěchu získané pozitivní zkušenosti a zážitky usnadní plánování a realizaci větší akce.

Škola v přírodě ZŠ Žebrák

Základní škola, Žebrák, Hradní 67 je státní plně organizovaná škola zřízená podle § 16 odst. 9 zákona. Je určena pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami bez vymezení typu postižení. Složení žáků je tedy velmi různorodé – od žáků s lehkou mentální retardací až po hlubokou – včetně kombinací s jiným zdravotním postižením. Škola sdružuje 1. i 2. stupeň základní školy, 1. i 2. stupeň speciální školy, školní družinu a školní jídelnu – výdejnu.

Škola je bezbariérová s výtahem. Oproti ostatním školám zajišťuje svoz žáků školním autobusem s pedagogickým dohledem a rehabilitační péčí kvalifikovanými fyzioterapeuty.

Kapacita školy je 37 žáků. V současné době jsou rozděleni do šesti tříd v rozpětí od 4 do 8 žáků. Vzhledem k velmi rozdílné míře postižení žáků, jejich různorodosti i kombinaci v poměru k celkovému počtu žáků, není možné sestavit třídy pouze podle úrovně rozumových schopností či jednotného typu postižení. Jelikož téměř třetinu žáků tvoří žáci s poruchami autistického spektra – většinou v kombinaci s poruchami chování, jsou žáci rozděleni do tříd tak, aby vzájemně nenarušovali či neomezovali své zvyklosti a rituály a nedocházelo k častým konfliktům či problematickým projevům chování. Momentálně jsou v jedné třídě zařazeni žáci vzdělávání podle RVP ZV, ve třech třídách jsou žáci vzdělávání podle RVP ZŠS 1. díl, ve dvou třídách žáci s těžkým a hlubokým mentálním postižením vzdělávání podle RVP ZŠS 2. díl - polovina z nich je imobilní, bez možnosti sebeobsluhy (plenování, krmení).

Z charakteristiky žáků školy je patrné, že je obtížné uspořádat školní akci vhodnou pro všechny žáky. Proto často dochází k pořádání pobytů pouze pro vybrané žáky. Toto je také případ školy v přírodě.

Každý rok je třeba znovu posoudit, jestli je možné a vhodné tuto akci uspořádat a to především v závislosti na aktuálním počtu a složení žáků ve škole (vzhledem k závažnosti a typu postižení) a na počtu pedagogických pracovníků školy (mění se každoročně podle mzdových prostředků na asistenty pedagoga). Důležitý je také stav finančních prostředků školy, jelikož část výdajů na ubytování, stravu a dopravu zaměstnanců je pokryta z prostředků na provoz a je třeba počítat se zvýšenými výdaji na mzdy vzhledem k dopředu plánovaným přesčasovým hodinám.

Toto rozhodování probíhá vždy již na podzim, abychom případně včas objednali vyhovující ubytovací zařízení. Podílejí se na něm všichni pedagogičtí pracovníci – většinou při provozní poradě. Přestože hlavní slovo má pochopitelně ředitelka školy, necháváme prostor pro vyjádření všem, jelikož každý zná žáky v odlišném prostředí (rozdílné projevy ve třídě, v družině nebo na individuální fyzioterapii). Je pak možné lépe posoudit vhodnost účasti dítěte podle více hledisek a zároveň přihlédnout k tomu, co považují pedagogové účastníci se akce za únosné z hlediska bezpečného a příjemného průběhu pobytu.

Vybereme žáky, kteří by podle našeho mínění pobyt zvládli, a zároveň byl pro ně přínosný. Podle jejich počtu a složení (typ a míra zdravotního postižení) určíme počet pedagogů, kteří budou zajišťovat celodenní výchovně vzdělávací činnost i noční dohled. Poté je nutné posoudit, zda zbývajících počet pedagogů bude schopen zajistit výuku žáků, kteří se školy v přírodě nezúčastní – většinou jde o žáky s těžkým typem postižení, kteří potřebují zvýšený dohled a sebeobslužnou péči. Pokud ne, zvažujeme zajištění dalšího pedagoga formou dohody o pracovní činnosti – jestliže to možnosti školy dovolí.

Po zvážení všech těchto aspektů teprve přikročíme k rozhodnutí, zda v daném roce školu v přírodě uspořádat, či nikoliv. Bezprostředně po rozhodnutí oslovujeme zákonné zástupce vybraných žáků s nabídkou účasti na škole v přírodě formou předběžných přihlášek (viz. příloha G). V této fázi ještě není možné stanovit pevnou cenu poukazu – dokud nevíme pevný počet účastníků, nemůžeme závazně objednat ubytování, neznáme cenu dopravy apod. Cena je tedy pouze orientační a vychází ze zkušeností z minulých let.

Současně informujeme zástupce ostatních žáků, že škola tuto akci pořádá, ale jejich dítě jsme mezi účastníky nevybrali. Pro tyto žáky nabízíme alternativu ve formě víkendového pobytu ve škole s přiměřeným programem. Někteří rodiče nejprve zkouší zařazení dítěte na tuto kratší akci, a pokud jí zvládne, souhlasí i s účastí na škole v přírodě.

Poté, co známe počet účastníků, upravíme počet pedagogických pracovníků a určíme, kteří pedagogové se akce zúčastní.

5.2 Plánování organizace

Plánování školy v přírodě může být v různých školách velmi rozdílné. Závisí na způsobu vedení, organizace práce a kontrolní činnosti v daném zařízení. Harmonogram přípravy by měl podle mého mínění navrhnout vedoucí akce a také následně dohlížet na jeho dodržování. Případná pochybení se většinou projeví až v průběhu pobytu, takže podceněním přípravy způsobí nejvíce problémů především sám sobě. Určité úkony jsou však závislé na podmínkách provozovatele zvoleného pobytového zařízení. Ve smlouvě jsou určeny způsoby a termíny zálohových i dalších následných plateb a storno podmínky. Od nich se odvíjí časové rozvržení přijímání účastníků a výběru poplatků.

Plánování ŠvP ZŠ Žebrák

Při plánování akce v naší škole jsme vycházeli z tohoto harmonogramu.

Tab. 1 – Harmonogram přípravy školy v přírodě ZŠ Žebrák

termín	činnost
listopad	posouzení možnosti pořádání ŠvP, rozhodnutí o pořádání ŠvP výběr žáků, vytipování vhodného zařízení
listopad	předběžné zjištění zájmu – na základě toho předběžné stanovení počtu pedagogického dozoru
listopad, prosinec	uzavření přijímání účastníků, určení pedagogického dozoru, popř. zdravotníka
prosinec	zajištění pobytového zařízení – uzavření smlouvy, stanovení termínu, stanovení ceny poukazu
leden	rozeslání závazných přihlášek, základních informací rodičům
únor	výběr poplatků, závazných přihlášek naplánování organizace ŠvP (výchovně vzdělávací plán, denní režim, rozpis služeb pedagogů)
březen	výběr posudků o posouzení zdravotního stavu schůzka pedagogů zajištění materiálního, administrativního a programového vybavení rozeslání dotazníků pro rodiče, kontrola dokumentace
duben	realizace ŠvP

Vzhledem k podmínkám provozovatele pobytového zařízení jsme museli vybrat účastníky již v listopadu, přestože u dětí s vážnějšími zdravotními problémy se velmi rychle může změnit jejich zdravotní stav. Z toho důvodu jsme vyžadovali posudky o posouzení zdravotního stavu lékařem (viz. příloha D) až dva týdny před započítáním akce.

5.3 Zajištění ubytování, stravování, dopravy

Při volbě ubytovacího a stravovacího zařízení je nutné ověřit, zda splňuje požadavky stanovené legislativou, což je v tomto případě zákon č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví a vyhláška ministerstva zdravotnictví č. 106/2001 Sb. o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti. Vhodné zařízení můžeme vytipovat s předstihem ještě dříve, než budeme znát pevný počet účastníků a personálu. Je třeba zohlednit specifika, která pobyt žáků se specifickými vzdělávacími potřebami provázejí.

Důležitá je přiměřená kapacita zařízení. Někteří žáci s postižením špatně reagují na hluk, potřebují klidnější prostředí, doporučuji tedy spíše menší zařízení. Pokud jsou mezi účastníky děti s fyzickým postižením, je třeba vyhledat méně členitou budovu, popř. bezbariérovou. Ubytování by mělo být ideálně v jedné budově s jídelnou a klubovnou, pro některé děti se zdravotním postižením je obtížné nebo přinejmenším fyzicky i časově náročné se několikrát denně přesouvat. Pokud to tak není, měly by být ostatní budovy v přiměřené vzdálenosti s přesunem v nenáročném terénu. Prostor pro trávení volného času by neměl být vybavený školními lavicemi, děti by měly mít dostatek soukromí a možností realizování individuálních činností (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2010). Někdy bohužel nefunguje soužití s jinými skupinami z běžných škol a to i ze strany pedagogů. V těchto případech je navzdory inkluzi lepší pro všechny, když je ubytování oddělené - např. na samostatném patře s vlastním sociálním zařízením.

Dále je nutné, aby v pobytovém zařízení zajišťovali celodenní stravování – většinou není v silách škol zajistit zásobování, přípravu stravy, její výdej a následný úklid. Volba hlavního jídla z několika možností je určitě výhodou. Doporučuji však zvolit jednotnou variantu pro celou skupinu, zabráníme pak nedorozumění při objednávkách jídel pro jednotlivce a následným možným sporům při výdeji. Příjemným

bonusem je nabídka dietní stravy pro osoby, které vyžadují ze zdravotních důvodů speciální stravování. Vyhneme se tak omezení při výběru účastníků, popř. i pedagogů.

Termín doporučuji volit na jaře – ideálně v teplejších měsících. Na podzim ještě nemůžeme dobře vyhodnotit případnou účast nových žáků, či stávajících žáků, u kterých proběhla během prázdnin změna zdravotního stavu. Na jaře pak s teplejším počasím minimalizujeme riziko nachlazení, ke kterému bývají naši žáci náchylnější, a navíc odpadne složité převlékání pro pobyt venku.

Dopravu je možné řešit několika způsoby. Pokud škola vlastní svůj autobus, který postačí kapacitou, je to nejlepší řešení. Jestliže ne, můžeme autobus objednat. Tato přeprava je pohodlná, avšak nákladná. V případě vhodného umístění lze využít veřejnou dopravu (lépe vlakem než autobusem – lze předem objednat slevy a místenky, navíc je v každém vlaku WC). Jednou z variant je též doprava rodiči, pokud je místo pobytu v přiměřené vzdálenosti. Výhodou tohoto způsobu je relativně dost času pro předání informací při přebírání žáků – jak před akcí, tak po ní.

Cena bývá obzvlášť důležitá. Vzhledem k velkému počtu pedagogů je třeba hradit téměř pro všechny v plné výši jejich ubytování s plnou penzí, což výrazně navyšuje náklady (někdy nabízejí pobytová zařízení dozoru ubytování se stravou zdarma včetně jiných výhod, to je však pouze pro jednoho či dva pedagogy na jednu početnou skupinu dětí). U dětí se zdravotním postižením je navíc zvýšené riziko nemoci a tím pádem i zrušení jejich účasti těsně před započítáním akce. Je tedy důležité dopředu důsledně prostudovat storno podmínky zařízení.

Řešení ubytování, stravování a dopravy školy v přírodě ZŠ Žebrák

Námi zvolený areál rekreačního střediska se nachází na jihu Středočeského kraje asi 1 km od vesnice Hrachov na okraji lesa. K využití je zde velká zděná budova, která slouží jako kuchyně, jídelna a celkem osm kluboven. Pro ubytování jsou zde čtyři zděné budovy a deset dřevěných srubů. Kapacita areálu je 200 osob. Mimo nás zde byli ještě žáci pěti tříd běžné ZŠ. V zařízení je možné objednat stravování podle své potřeby. Využili jsme plnou penzi. Pro sportovní využití jsou v blízkosti budov různá sportovní hřiště, minigolf, lidský fotbal. V krajní části areálu je chováno několik hospodářských zvířat (oslík, králíci, morčata, prase, kozy).

Naši školu ubytovali v bungalovu na kraji areálu. Jelikož jsme zde byli poprvé, předpokládám, že si zřejmě nebyli jisti, jak se budou naši žáci chovat a jak dalece budou rušit ostatní. Budova byla rozdělena do dvou částí se dvěma samostatnými vchody. Bylo zde celkem šest pokojů – jeden dvoulůžkový se sociálním zařízením, dále jeden dvoulůžkový a čtyři šestilůžkové. Pro tyto pokoje byla dvě společná sociální zařízení (vždy jedno WC a sprchový kout). Dvoulůžkový pokoj bez sociálního zařízení jsme využili jako ubytování pro vychovatele a prostor pro uložení materiálního vybavení. Ve druhém dvoulůžkovém pokoji se sociálním zařízením jsme ubytovali dvě nejstarší žákyně. Ostatní žáky jsme rozdělili do šestilůžkových pokojů. V každém pokoji spala minimálně jedna pedagožka. Pro dvě učitelky už nebylo v budově místo, byly tedy ubytovány ve srubu v druhé části areálu. Měli jsme k dispozici jednu klubovnu, kterou jsme využívali pro společnou i skupinovou činnost. Jídelna i klubovna se nacházely v hlavní budově. Vzdálenost od bungalovu nebyla velká, ale bohužel celá po schodech do kopce. Pro naše žáky bylo fyzicky i časově náročné se několikrát denně přesouvat, na konci pobytu byli dost unavení.

Měli jsme zájem o květnový termín, ten však byl obsazen už v době objednávky na podzim, takže jsme nakonec přijali nabídku na druhý dubnový týden.

Dopravu jsme řešili z části naším školním autobusem, který na místo přepravil personál, materiál a 3 žáky s autismem, kteří mají velké problémy se změnou denního režimu. Jelikož jsou zvyklí dopravovat se do školy školním autobusem, špatně reagují na dopravu na školní akce rodiči. Volíme tedy opakovaně variantu, že dopředu formou obrázkového kalendáře avizujeme vícedenní výlet, a školní autobus je pak v den odjezdu vyzvedává na běžné zastávce. Ostatní děti si rodiče dopravovali tam i zpět na vlastní náklady.

Cenu za pobyt jsme považovali za přiměřenou - 300,- Kč/ osoba (bez rozlišení dětí a dospělých). Výši poukazu jsme stanovili na 2 000,- Kč. Z této částky se nám podařilo pokrýt veškeré výdaje na ubytování, stravu, dopravu, materiální a programové vybavení (použili jsme z velké části školní materiál). Z finančních prostředků školy jsme pak hradili odpracované přesčasové hodiny pedagogů.

Vyúčtování školy v přírodě: Hrachov 8. – 12.4. 2019

Příjmy:

Účastnický poplatek	18 x 2000,-
celkem	36 000,-

Výdaje:

Ubytování + strava	32 400,-
Doprava	1 563,-
Různé	2 037,-
celkem	36 000,-

Dopředu jsme si propočítali výdaje na ubytování, stravu a dopravu školním autobusem. Tím jsme získali přehled o výši zbývajících prostředků, z nichž většinu tvořilo vstupné do ekocentra. Ostatní prostředky jsme využili na nákup drobného materiálního vybavení a odměn.

5.4 Materiální vybavení

Ubytovací zařízení se liší mírou vybavení, které nabízejí svým klientům. Pokud jde o zařízení, která se zaměřují na zotavovací akce pro děti, bývají jejich součástí různé venkovní i vnitřní herní a sportovní prvky, místnosti pro společné činnosti i pro výuku se základním vybavením. Vždy je třeba si neznámé zařízení dopředu prověřit a případně doplnit vlastním materiálem – děti se speciálními potřebami obvykle vyžadují i nestandardní vybavení.

Materiál pro program můžeme rozdělit na výukový a pro volnou hru. Vycházíme z plánovaných aktivit a ze zájmů dětí, které se akce účastní. Je důležité pamatovat na specifické potřeby účastníků – především žáků s autismem. Pokud jsou zvyklí na stereotypy a pravidelné aktivity, je potřeba zajistit vybavení, které jim umožní realizovat tyto činnosti i během pobytu a denní program tím pro ně bude přehlednější. V cizím prostředí potřebují tuto podporu ještě výrazněji než v běžném režimu, proto to nepodceňujeme. Na zajištění nočního dohledu nad žáky doporučuji noční světla do zásuvky a dětské chůvičky.

Při vybavení lékárny vycházíme z Vyhlášky Ministerstva zdravotnictví o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti č. 106/2001 Sb., kde je minimální rozsah vybavení lékárníčky pro zotavovací akce. Je třeba počítat s tím, že většina účastníků užívá trvale léky, které rodiče předají zdravotníkovi (či jinému pověřenému pracovníkovi) při příjezdu. Důrazně doporučuji zkontrolovat, zda rodiče léky podepsali, srozumitelně uvedli způsob užití, míru dávkování a ostatní pravidla pro užívání. Oproti běžné akci se více zásobíme hygienickými přípravky a úklidovými prostředky (kapesníky, vlhčené ubrousky, jednorázové rukavice, mycí pěna ve spreji, hygienický roztok na ruce, úklidové vlhčené ubrousky apod.).

Při příjezdu zkontrolujeme osobní vybavení žáků. Je třeba prohlédnout, zda mají označené věci, které budeme ukládat ve společných prostorách (např. boty v botníku, ručníky na sušáku apod.), případně je označíme sami. Při prohlídce osobních věcí zkontrolujeme, zda mají děti u sebe peníze a cukrovinky – v případě závažnějšího postižení je třeba důsledná kontrola, anebo odebrání a uschování u pedagogů, kteří mohou na nákupy dítěte dohlížet a dovezené pochutiny postupně vydávat. V případě schopnějších žáků je vhodné, když rodiče balí společně s dítětem – má pak větší přehled o svých věcech.

Vybavení ŠvP ZŠ Žebrák

V areálu jsme využívali veškerá venkovní sportoviště a možnost setkávání s domácími zvířaty. Hračky, technické a administrativní vybavení v ubytovacích prostorách ani v klubovně nebylo, takže jsme vše museli dovézt. V tomto případě jsme měli velké množství pomůcek pro zajištění řízeného programu – především prostorově náročné dostupné vybavení záchranářů, drobné sportovní náčiní, ale i mnoho připravených vyráběných pomůcek, pracovních listů apod. Pro volný čas jsme využili především několik velkých boxů stavebnice LEGO DUPLO, která je velmi oblíbená téměř u všech dětí, dále notebook a projektor. Jelikož se akce zúčastnili též žáci s poruchami autistického spektra, bylo nutné pamatovat na jejich fixaci na oblíbené hračky a předměty. Pro děti, které využívají alternativní komunikaci, jsme vzali komunikační knihy, fotografie a obrázky pro vizualizaci, kalendáře.

Rodiče jsme informovali o možnosti nákupu drobností a pochutin v areálu. Při přebírání žáků se závažnějším postižením jsme po vzájemné dohodě přebrali od rodičů potraviny a kapesné. Vlastnění a užívání mobilních telefonů jsme řešili individuálně.

5.5 Denní režim

Při sestavování režimu je nutné respektovat závazné normy, které vyplývají ze zákona č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví a z vyhlášky ministerstva zdravotnictví č. 106/2001 Sb. o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti. Je povinností pevně stanovit dobu pro spánek, osobní hygienu a stravování, zohlednit věk, zdravotní stav dětí i individuální schopnosti. Poskytovatelé ubytování mají režim dne zapracovaný v provozním řádu. Možnost individuální změny závisí především na velikosti zařízení a s tím souvisejícím počtem výchovných skupinek, počtu sociálních zařízení, kapacity jídelny.

Během dne kolísá aktivita a výkonnost člověka. Z toho důvodu se nejnáročnější činnosti zařazují v dopoledních hodinách. Časně odpoledne je naopak nutné zařazovat rekreační nenáročné aktivity, které umožní odstranění únavy. Ve druhé polovině odpoledne se výkonnost opět zvyšuje, nicméně už nedosáhne takové míry, jako během dopoledne. Večer je třeba zařadit dostatek vhodných příležitostí k odpočinku (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2010).

Při plánování pobytu pro děti se zdravotním postižením je zásadní zohledňovat zdravotní požadavky, kterými jsou:

- harmonická vyváženost mezi činností a odpočinkem;
- zařazování různých forem činností mezi a odpočinku ve vhodné denní době;
- pravidelnost.

Tělesnou a duševní aktivitu je třeba pravidelně střídat s odpočinkem, aby mohl organismus načerpat energii. Obecně platí pravidla: Čím intenzivnější činnost, tím delší a vydatnější odpočinek, čím mladší dítě, tím častější intervaly střídání zátěže a regenerace. Forma aktivního odpočinku na čerstvém vzduchu navíc umocňuje regenerační účinek. V oblasti stravování je nutné dodržet pravidelnost, přiměřenost, kvalitu, vhodnou délku přestávek mezi jídly a dostatečný příjem tekutin (Kotulán, 2005).

Během pobytu žáků se specifickými vzdělávacími potřebami je nutné zohledňovat individuální možnosti a aktuální potřeby dětí, které se často velmi liší v závislosti na míře a typu jejich postižení.

Denní režim ŠvP ZŠ Žebrák

Režim dne byl sestaven s ohledem na místní podmínky. Všechny časové dotace dopoledních a odpoledních zaměstnání jsou orientační, jelikož připravené aktivity se délkou realizace liší. Během aktivit je samozřejmě vkládání přestávek a umožnění odpočinku podle vlastní volby ve zbývajícím čase.

Tab. 2 – Režim dne školy v přírodě ZŠ Žebrák

čas	činnost
7:00	Budíček - zaměstnanci
7:30 – 7:45	Budíček dětí, osobní hygiena
8:00	Snídaně
9:00 – 12:30	Dopolední blok
12:30 – 13:00	Příprava na oběd
13:00	Oběd
13:30 – 14:30	Polední klid
14:30 – 15:30	1. odpolední zaměstnání
15:30	Svačina
16:00 – 18:00	2. odpolední blok
18:00 – 18:30	Příprava na večeri
18:30	Večeře
19:00 – 20:00	Večerní blok
20:00 – 21:00	Osobní hygiena, ukládání žáků
21:00	Večerka
21:00 – 7:00	Noční dohled nad žáky

Tento plán se během pobytu měnil. Často jsme museli reagovat na únavu žáků, rozdílnou délku stravování (podle toho, jaké bylo zrovna jídlo), časovou náročnost plánované aktivity apod. Volné chvíle jsme využívali zpravidla pro volnočasové činnosti, návštěvu chovaných zvířat v areálu a pobyt na dětském hřišti.

5.6 Výchovně vzdělávací plán

Výchovně vzdělávací obsah vychází ze školního vzdělávacího programu. Oproti běžné školní výuce je zde mnohem větší prostor pro praktická cvičení a využití schopností a dovedností žáků v běžných situacích a to z velké části mimo řízenou činnost. V těchto podmínkách můžeme zcela naplnit heslo „Škola hrou“. Nabízí se takové metody a formy, že děti ani nepostřehnou, že se učí, vnímají pobyt spíše jako tábor. Dosud však přetrvává model, kdy se žáci během dopoledne vyučují stejným způsobem, jako v běžných školách, odpoledne je pak vyčleněno pro činnosti mimo

vyučování. Pro žáky se specifickými vzdělávacími potřebami je tento model nevhodný. Děti mívají potíže se soustředěním v novém prostředí, i se změnou režimu, takže běžná forma výuky většinou nebude tak účinná, jako ve škole. Doporučovala bych program formou etapové tematické hry po dobu celého dne, který považuji za mnohem přínosnější. Plánovaný vzdělávací obsah lze do jednotlivých aktivit dobře začlenit. Při výběru námětu her je vhodné využít přírodní prostředí a zájmy dětí, aby byl pro ně program přitažlivý. Doporučuji si naplánovat více jednotlivých aktivit a z nich pak volit podle počasí a aktuální formy dětí i vedoucích. Pokud děti projeví o neplánovanou činnost zájem, měli bychom jim vyjít vstříc. Rozhodně není dobré dodržet harmonogram za každou cenu, měl by pedagogům pomoci a ne je svazovat.

Přípravou plánu a následného materiálního zabezpečení může ředitel školy nebo vedoucí akce pověřit jednoho člověka, který pak bude výhradně programovým vedoucím, anebo rozvrhnout tyto povinnosti mezi více pedagogů. Nemohu říci, který způsob je vhodnější, záleží na způsobu organizace práce v dané škole a na skladbě pracovníků, kteří se pobytu zúčastní. V každém případě je vhodné předem seznámit s plánovaným programem všechny dospělé a dát jim prostor pro vyjádření vlastního názoru.

Plán ŠvP ZŠ Žebrák

Program připravovali společně pedagogové účastníci se akce asi měsíc před odjezdem. Volili jsme formu vícedenní hry – realizovat tematicky provázané činnosti pro skupiny i jednotlivce, úspěšnost bodově ohodnotit a zaznamenat do bodovací tabule. Rozhodli jsme se pro hlavní téma “záchranné složky”. Vysledovali jsme během výuky, že jsou u aktuálních účastníků velmi oblíbené. Připravili jsme si celkem tři zaměstnání s tímto námětem – hasiči, policie a zdravotnická záchranná služba. Dále jsme využili provoz blízké ekofarmy, která nabízí programy pro děti, a objednali jsme návštěvu na jedno dopoledne. Vzhledem ke krásnému okolí jsme také naplánovali aktivity v přírodě a pohybové činnosti. Počítali jsme i s nabídkou klidnějšího večerního programu (pohádky, zpěv s kytarou, rukodělné činnosti, společenské hry..), jehož součástí by mělo být hodnocení dne dětmi do zážitkovníku. Do programu byly zařazeny obsahy vzdělávání všech vyučovacích předmětů v různém objemu. Největší zastoupení měla bezpochyby Tělesná výchova (mimo řízených pohybových a sportovních aktivit především každodenní přesuny z bungalovu do společných prostor, pohyb v přírodě

v nerovném terénu). Z průřezových témat byly nejvíce využity okruhy Osobnostní a sociální výchovy, dále pak Komunikační výchovy a Environmentální výchovy. Od výuky ve škole se program odlišoval formou a metodami, ale i děti, které se zúčastnily pobytu poprvé, se rychle přizpůsobily.

Pedagogové si mezi sebe rozdělili přípravu jednotlivých programových bloků. Každý zajistil zadanou část včetně pomůcek, odměn apod. Celý programový blok, který si takto připravil, sám řídil.

Tab. 2 - Plánovaný harmonogram

čas	program	výroba vlastních pomůcek před odjezdem
Pondělí		
odpoledne	příjezd ubytování vycházka – seznámení s okolím	
večer	motivace vícedenní hry zavedení zážitkovníku tvoření z pedigu	- bodovací systém + mapa - formuláře pro zážitkovník - obrázky pro zaznamenání denního programu
Úterý		
dopoledne	Hasiči – tematická činnost Psaní pohledů, mailů, SMS rodině	- kontakty na rodiny (adresy, mailové adresy, telefonní čísla)
1. odpoledne	Štafetové hry	
2. odpoledne	Štafetové hry – výměna stanovišť	
večer	Zážitkovník kino	- filmy pro promítání
Středa		
dopoledne	Policie – tematická činnost	
1. + 2. odpoledne	Šipkovaná – skupinová vycházka s úkoly	
večer	Zážitkovník Společenské hry Tvoření z pedigu	
Čtvrtek		
dopoledne	Zdravotnická záchranná služba, 1. pomoc – tematická činnost	
1. odpoledne	Úkolová a vědomostní tematická soutěž	
2. odpoledne	Vyhodnocení soutěže	
večer	Obrázkové bingo Kytarové zpívánky Stezka odvahy	
Pátek		
dopoledne	Balení, úklid Sportovní hry na hřišti	
odpoledne	Předání dětí, odjezd	

Tab. 3 - Vlastní realizace

čas	program	Důvod změny
Pondělí		
dopoledne	příjezd ubytování vycházka – seznámení s okolím	
večer	motivace vícedenní hry zavedení zážitkovníku tvoření z pedigu	
Úterý		
dopoledne	Návštěva Centra ochrany fauny	- využití místní nabídky
1. odpoledne	Hasiči	- lepší organizace činnosti
2. odpoledne	Hasiči – výměna stanovišť Doplňkový program – tvoření z pedigu - psaní pohledů, mailů, SMS rodině Zážitkovník	- lepší organizace činnosti
večer	Táborák, zpěv s kytarou	- využití vybavení před bungalovem
Středa		
dopoledne	Šípkovaná – skupinová vycházka s úkoly Lidský fotbal	- lepší organizace činnosti - využití vhodné předpovědi počasí
1. + 2. odpoledne	Zdravotnická záchranná služba První pomoc	- lepší organizace činnosti
večer	Zážitkovník Obrázkové bingo	- hra zařazena aktuálně na žádost dětí
Čtvrtek		
dopoledne	Výběrové činnosti: Promítání pohádek Lego Společenské hry Tvoření z pedigu Sportovní víceboj	- chladné počasí, únava dětí - tvorba z pedigu na žádost dětí - změna časové dotace – zkrácená verze plánovaných štafet
1. odpoledne	Vycházka Minigolf	- únava žáků - využití místní nabídky
2. odpoledne	Policie – tematická činnost	- lepší organizace činnosti
večer	Zážitkovník Kino	- výměna činností – chladné počasí, únava žáků
Pátek		
dopoledne	Balení, úklid Vyhodnocení hry Kytarové zpívanky	- přesun a změna činnosti kvůli nevhodnému počasí - zpívanky vyplnily volný čas
odpoledne	Předání dětí, odjezd	

Skutečný program vycházel z uvedeného plánu. Museli jsme ale reagovat na počasí, aktuální únavu, možnosti areálu a také na možnost navštívit ekofarmu. V průběhu akce jsme pochopili, že tematické činnosti je vzhledem k dělení na skupinky lepší zařadit na odpoledne a do přestávky při střídání vložit svačinu. Plánované odpolední činnosti jsme pak realizovali dopoledne. Téměř všechny naplánované aktivity jsme realizovali.

5.7 Charakteristika žáků vybraných pro ŠvP

Výběr účastníků školy v přírodě ovlivňuje více faktorů. Za nejdůležitější považuji možnosti školy v oblasti personálního zabezpečení. Pokud je dostatečný počet pedagogů, kteří žáky dobře znají, je v podstatě možné přijmout jakékoliv dítě, které je zdravotně stabilizované natolik, že lékař jeho účast povolí. Jsou děti, které potřebují péči jednoho člověka zcela pro sebe – jednoho na dopolední směnu, jednoho na odpolední, ale pokud máme dostatek prostředků i schopných dospělých, můžeme ho mezi účastníky zařadit. Vycházím ze zkušeností kolegyně, která dlouhá léta pořádala tábory pro děti se zdravotním postižením. Právě s personálním zajištěním v poměru 1:1 zvládali péči i o děti s velmi závažným hendikepem. V takových případech je třeba upravit režim dne tak, aby bylo možné respektovat a naplnit všechny potřeby účastníků.

Jsou ale žáci, kteří jsou schopni absolvovat pobyt zdravotně, mohou mít však výrazné problémy v oblasti chování. Pravděpodobně se pak nevyhneme situacím, kdy výrazně naruší jakoukoliv činnost, což výrazně ovlivňuje ostatní děti, celkovou pohodu a příjemný prožitek, což je jeden ze základních cílů akce.

Je také třeba zvážit, jaký přínos akce každému dítěti přinese. Pokud dítě není sociálně natolik zdatné, aby bez velkého stesku zvládlo odloučení od rodiny, může mít pobyt opačný účinek, než jsme chtěli. Děti s autismem zase zpravidla lpí na pravidelně se opakujících činnostech, předmětech, situacích apod. Pak je dobré promyslet, zda by se se změnami byly schopné přiměřeně vyrovnat. Pokud ano, považuji jejich účast za dobré psychické otužování a nácvik na neobvyklé situace, které v jejich životech zcela jistě nastanou. Ještě bych chtěla zmínit především starší žáky, kteří už mají potřebu svého klidu. Řízených činností a her – z našeho pohledu veselých a radostných, se účastní neradi, nelibě nesou změnu režimu a vyrušení ze své oblíbené aktivity. Jestliže

takové žáky do školy v přírodě zařadíme, doporučuji program přizpůsobit jejich potřebám, totéž platí i pro žáky s autismem.

Dále je třeba posoudit vybavení a uspořádání ubytovacích prostor a zajištění stravování. Pokud chceme přijmout vozíčkáře, musí být budova alespoň zčásti bezbariérová. Jestliže sebou máme dítě s dietním stravováním (diabetes, celiakie...), je nutné, aby místní kuchyně vařila i tato jídla. Někdy je třeba počítat se selekcí v jídle u některých žáků – např. dětí s autismem, toto ale můžeme řešit tím, že je rodiče vybaví dostatečným množstvím vhodných trvanlivých potravin z domova.

Účastníci školy v přírodě ZŠ Žebrák

Při výběru účastníků jsme posuzovali všechny výše uvedené faktory. Omezoval nás především menší počet pedagogů. Museli jsme volit žáky tak, aby jeden dospělý zvládl dohled a práci se dvěma až třemi žáky současně. Žáci se závažným postižením tedy zůstali ve škole. Ubytování bylo v členitém terénu v několika budovách, což vylučovalo účast žáků s tělesným hendikepem. Zařadili jsme několik žáků s autismem, se všemi jsme už měli z podobných akcí zkušenost, takže jsme se toho nebáli. Váhali jsme pouze u jednoho chlapce, který se v některých situacích velmi těžko ovládá, výrazně projevuje nelibost i agresi. Tyto aktivity má však velmi rád, projevuje nadšení téměř ze všeho, co je s pobytem spjato. Jelikož je z dětského domova a jeho možnosti společenského života jsou omezené, chceme mu to dopřát.

Nakonec jsme se rozhodli pro 18 účastníků. Vzhledem k rozdílným typům a míře závažnosti postižení našich žáků bylo třeba rozdělit děti do tří skupinek, aby bylo možné připravit přiměřené aktivity. Posuzovali jsme především vazby, které jsou mezi dětmi utvořené již ze školy, dále úroveň jejich sociálních dovedností a také celkovou úroveň fyzických a mentálních možností žáků tak, aby bylo možné připravit pro skupinu jednotný program.

V první skupině jsou zařazeni žáci jedné třídy – většinou žáci druhého stupně s lehkou mentální retardací. Díky každodennímu soužití v jedné třídě tvoří ucelenou sociální skupinu s pevnějšími vazbami a vzhledem k podobné míře závažnosti postižení pro ně lze připravit jednotný program – ve srovnání s ostatními skupinami náročnější.

1. skupina:

1/A dívka, 16 let – zdravotní znevýhodnění, lehká mentální retardace

- 1/B dívka, 15 let – zdravotní znevýhodnění, lehká mentální retardace
- 1/C chlapec, 12 let – lehká mentální retardace, vývojová dysfázie, ADD
- 1/D chlapec, 12 let - lehká mentální retardace, vývojová dysfázie, ADD
- 1/E chlapec, 12 let – souběžné postižení více vadami (tělesné postižení, vada zraku, lehká mentální retardace)
- 1/F chlapec, 10 let – Beckerova svalová dystrofie, lehká mentální retardace

Druhou skupinu tvoří převážně žáci se středně těžkou mentální retardací složení z různých tříd. Jsou zde zařazeni tři sourozenci, kteří by pravděpodobně špatně reagovali na odloučení, dále pak dvě děvčata, která spolu tráví ve škole téměř všechny volný čas. Čtyři z nich jsou ze stejné třídy.

2. skupina:

- 2/A chlapec, 13 let – atypický autismus, těžký deficit v oblasti vývoje řeči, středně těžká mentální retardace
- 2/B chlapec, 10 let – kombinované postižení (těžká porucha řeči, středně těžká mentální retardace)
- 2/C dívka, 11 let – syndrom Smith-Magenis, lehká mentální retardace, ADHD
- 2/D dívka, 10 let – lehká mentální retardace, vývojová dysfázie
- 2/E dívka, 10 let – nízkofunkční atypický autismus, středně těžká mentální retardace
- 2/F dívka, 16 let – kombinované zdravotní postižení (středně těžké mentální postižení, středně těžká porucha řeči, vada zraku, obtíže sociálně emočního charakteru)

Ve třetí skupině jsou zařazeni žáci s nejtěžším typem postižení. Mimo středního a těžkého mentálního postižení jsou zde tři žáci s narušenou komunikací, jedna dívka se záchvatovitým onemocněním a chlapec s těžkou poruchou chování. Tato skupina měla připraven program tak, aby byla pokud možno v blízkosti areálu pro případ záchvatu, potřeby odpočinku nebo dostupnosti oblíbených hraček, na které jsou fixováni.

3. skupina:

- 3/A chlapec, 17 let – dětský autismus, středně těžká mentální retardace, těžká porucha komunikace – praktická nemluvnost
- 3/B chlapec, 16 let – kombinované postižení (tělesné postižení, středně těžké mentální postižení, zrakové postižení)
- 3/C chlapec, 13 let – dětský autismus, porucha chování, středně těžká mentální retardace

3/D chlapec, 11 let – kombinované postižení (těžké mentální postižení, těžká porucha dorozumívání, vývojová porucha chování)

3/E dívka, 12 let – kombinované postižení (středně těžká mentální retardace, středně těžká vada řeči)

3/F dívka, 11 let – syndrom Dravetové, narušená komunikační schopnost, středně těžká mentální retardace

Pro práci s druhou a třetí skupinou byl vyčleněn větší počet pedagogů.

5.8 Personální pedagogické zajištění

Personální zajištění řešíme souběžně s výběrem žáků, kterým chceme pobyt ve škole v přírodě nabídnout. Odvíjí se od počtu účastníků, míře jejich postižení a vazbě na pedagogy. Počet zúčastněných dospělých je vysoký. Vzhledem ke specifikům žáků většinou není možné využívat běžné animační programy zařízení, jednak kvůli jejich náročnosti a obsahu a také kvůli nedostatečnému počtu pracovníků zařízení, kteří jsou pro tuto práci vyčleněni. S ohledem na zdravotní stav žáků vyžadující zvýšený dohled i v průběhu noci (např. kvůli častému výskytu záchvatovitých onemocnění) zajišťují pedagogové sami i noční dozor. Z toho vyplývá, že je třeba pokrýt třísměnný provoz (Jakubka, Hloušková, 2008).

Vedoucího pobytové akce určí ředitel školy. Tento pedagog dohlíží na přípravu i průběh akce. Měl by to být člověk, kterého ostatní zaměstnanci respektují a důvěřují mu. Práce personálu na pobytových akcích je náročná, únava napomáhá vzniku konfliktů a nedorozumění, které je třeba vyřešit. Navíc je to osoba oprávněná vystupovat jako statutární zástupce školy v případě jakýchkoliv problémů s provozovatelem zařízení.

Pokud se pobyt délkou i počtem účastníků řadí mezi zotavovací akce, je povinností pořadatele zajistit kvalifikovaného zdravotníka akce (často též služba nabízená provozovateli zařízení). Pro děti se zdravotním postižením doporučuji odborný dozor i v případě, že jde o jiný typ akce. Tato funkce je spojena s velkou odpovědností, v případě pobytu pro nemocné děti obzvlášť.

Pokud to lze, vyhovíme zaměstnancům, kteří se zúčastnit chtějí. Když jsou mezi zájemci i vhodní pracovníci na pokrytí funkcí vedoucího školy v přírodě a zdravotníka a současně i pedagogové, které respektují problematičtí žáci, je to ideální stav. Jestliže

tomu tak není, je na řediteli, jak zaměstnance motivuje. Obsadit funkci vedoucího a zdravotníka je povinnost, a jelikož sebou tyto pozice nesou velkou zodpovědnost, je vhodné tyto zaměstnance finančně odměnit. Pokud se pobytu nezúčastní pedagog, který dobře zvládá výchovnou práci se žáky s problémovým chováním, je pak na zvážení, zda tyto děti na akci přijmout.

Doporučuji také určit náhradníky z řad pedagogů zůstávajících ve škole, kteří by měli být připraveni zastoupit personál školy v přírodě v případě nenadálé události.

Personální zajištění školy v přírodě ZŠ Žebrák

V měsíci listopadu jsme vybrali dvacet žáků, kterým jsme nabídli účast na pětidenním pobytu v Hrachově. Předběžně jsme spočítali, že bude třeba deset pedagogů. Počet zaměstnanců, kteří měli zůstat ve škole a zajistit výuku ostatních žáků, jsme posoudili jako dostatečný. V lednu jsme uzavřeli přijímání účastníků s počtem sedmnáct žáků. Rozhodli jsme se tedy pro zajištění akce devíti pedagogy, kteří se sami na akci přihlásili – včetně kvalifikovaného zdravotníka. Vedoucího školy v přírodě určila po domluvě ředitelka školy.

Tab. 4 – Personální zajištění školy v přírodě ZŠ Žebrák

pracovní zařazení ve škole, věk	funkce ve škole v přírodě
učitelka, 32 let	vedoucí ŠvP, programová vedoucí, výchovně vzdělávací práce, dohled nad žáky
učitelka, 48 let	zdravotník, výchovně vzdělávací práce, dohled nad žáky
fyzioterapeutka, 43 let	výchovně vzdělávací práce, dohled nad žáky
fyzioterapeutka, 45 let	výchovně vzdělávací práce, dohled nad žáky
vychovatel, 42 let	výchovně vzdělávací práce, dohled nad žáky
vychovatelka, 46 let	výchovně vzdělávací práce, dohled nad žáky
asistentka pedagoga, 41 let	výchovně vzdělávací práce, dohled nad žáky
asistentka pedagoga, 24 let	výchovně vzdělávací práce, dohled nad žáky
asistentka pedagoga, 46 let	výchovně vzdělávací práce, dohled nad žáky

Pedagogové se řídí podle rozpisu služeb (viz. příloha H) na ranní směny, odpolední směny a noční dohled. V době ranní sebeobsluhy a večerní hygieny jsou vždy zařazeni všichni pracovníci, první a poslední den také - vyjma zaměstnanců, kteří mají noční dohled (první den před službou, poslední den po ní). Ve skutečnosti se však všichni zapojují po celý den a vzájemně si pomáhají – bez tohoto bychom byli schopni zajistit bezpečnost, ale program by byl velmi omezen.

5.9 Spolupráce s rodiči

Je velmi důležité poskytnout rodičům dostatek informací o akci, získat od nich dostatek důležitých údajů o dítěti a stanovit jasná pravidla pořádání akce.

Rodiče se pochopitelně zajímají o to, kam a s kým své dítě posílají, co tam pro něj bude připraveno. Při zjišťování předběžného zájmu je nutné poskytnout písemně základní informace podstatné pro rozhodnutí, zda dítě na akci přihlásí, nebo ne (příloha G). Rodičům přihlášených účastníků pak později podáme bližší informace (příloha B).

Doporučuji jasně stanovit pravidla pro případný kontakt s dětmi. Návštěvy rodičů nepovažuji za vhodné. Většinou se jedná o kratší pobyty, které by mělo dítě zvládnout bez setkání s nejbližšími, naopak by se mohlo rozrušit. Názory na vlastnění a užívání mobilů jsou různé. Pokud používání telefonů po dobu pobytu povolíme, pak je vhodné vymezit čas mimo program a informovat o tom rodiče. Můžeme pobyt využít pro nácvik a rozvoj jiných forem komunikace – písemnou formou (dopis, pohled), využitím sociálních sítí (přeposlat fotografie, pozdrav přes messenger apod.).

Průběžné informace o průběhu akce pedagogové často vkládají na společný web, nebo používají jiné technologie. Pro rodiče je toto velmi důležité. Mnohdy mívají obavy, jak jejich dítě pobyt zvládá a dobré zprávy přispějí k tomu, že období pobytu prožijí v klidu a pohodě.

Neshody mohou nastat v případě, když je dítě zvyklé pravidelně konzumovat cukrovinky a jiné pochutiny. Rodiče často děti důkladně vybaví – jak materiálně, tak finančně pro případný nákup v místě. Toto je nutné regulovat a dohodnout opatření, kterými zajistíme přehled o konzumaci i o penězích. Rizika vidím nejenom ve špatném stravování, v možném nedorozumění při samostatném nákupu, ale též v pravděpodobné

ztrátě peněz, obtížnému rozlišení osobního vlastnictví. Doporučuji dětem se závažnějším postižením peníze i sladkosti odebrat, vydávat je postupně, pomoci s nákupem – dohlédnout na platbu i na obsah nákupu. Pokud usoudíme, že starší, schopnější děti mohou hospodařit samy, přispěje to k rozvoji jejich sebevědomí. I tak je však musíme kontrolovat.

Potřebné údaje o dětech je třeba zjistit předem přímo od rodičů, a to nejlépe písemně, aby nedošlo k nedorozumění (viz. příloha A). Za nejdůležitější považuji podrobnější informace o zdravotním stavu a péči, činnostech souvisejících se sebeobsluhou a pravidelným denním režimem.

Pobyt v přírodě pořádaný naší školou bývá krátkodobá akce, návštěvy zakazujeme. Vzhledem k tomu, že rodiče své děti na akci dopravují, tak si mohou zařízení při příjezdu prohlédnout. Pro návštěvu pak není důvod. Během pobytu píšeme s dětmi pohledy a emaily, jejich blízcí jim mohou touto formou odpovídat. Někdy nabízíme možnost předat při příjezdu pedagogům již napsané dopisy či pohledy, ti je pak průběžně předávají. Mobily nemůžeme zakázat, ale nedoporučujeme je (s výjimkou starších chlapců a děvčat s lehčím typem postižení). Pokud žáci mobily přesto mají, nemohou je používat při programu (stejně jako ve škole), pouze ve volných chvílích tak, aby nerušili ostatní. Často nás rodiče žádají, zda bychom je mohli průběžně informovat o tom, jak děti pobyt zvládají, což chápeme – obzvlášť když jde o problematické dítě, nebo pokud jede poprvé. Na toto máme vymezený čas až po večerce, kdy nám mají možnost zavolat, nebo poslat zprávu. Podrobnější informace pak poskytujeme při předávání dětí na konci akce.

Dobrou spolupráci s rodiči považuji za jeden z nejdůležitějších faktorů úspěchu těchto akcí. Výrazně se podílí na pohodě pracovníků školy v přírodě, předchází zbytečným neshodám.

6 Realizace školy v přírodě

Popisovaná škola v přírodě je desátým pobytem v průběhu deseti let. Personální zajištění se příliš nemění, žáci se zúčastňují opakovaně. Výchovně vzdělávací činnost a celková organizace akce se mění podle složení skupiny dětí, které se akce zúčastní. Základní postupy zůstávají podobné.

6.1 Zaznamenání průběhu ŠvP

V uvedené části zaznamenávám průběh jednotlivých dní. V tabulce jsou popsány všechny řízené činnosti dne, včetně odpočinkových výběrových aktivit. Popisuji, jak byla činnost naplánována, poznámky k její realizaci, reflexi dílčích částí aktivity. Závěrem uvádím zvlášť hodnocení činnosti žáky (na základě pozorování jejich reakcí během činnosti a údajů v zážitkovníku) a hodnocení pedagogy. Na konci shrnuji vlastní hodnocení celého dne včetně neřízených a sebeobslužných částí dne.

6.1.1 Pondělí

Organizace odjezdu personálu:

Pedagogové během dopoledne zkontrolují a naloží vybavení, vyzvednou 3 účastníky a školním autobusem se dopraví do Hrachova během dopoledne v dostatečném předstihu před příjezdem dětí. Po prohlídce ubytovacích prostor si dopředu rozvrhnou složení dětí na jednotlivých pokojích včetně dozorů, vybalí společný materiál a sami se ubytují. Část pedagogů zatím vyrazí na vycházku společně s dětmi, které jely s nimi. Ve zbývajícím čase jsou s nimi na dětském hřišti.

Příjezd žáků:

Dopředu jsme si rozdělili péči a dohled nad jednotlivými skupinami a žáky během sebeobslužných a volnočasových aktivit, abychom měli přehled o osobních věcech žáků a jasně určenou organizaci těchto částí dne. Při příjezdu dětí si žáka přebírá vždy určený pedagog, podle dotazníku od rodičů si případně ujasní některé pokyny a dítě ubytuje. Informace o zdravotním stavu a léky přebírá zdravotník. Ostatním

pedagogům pak předá potřebné informace. Ubytování žáci pak počkají na hřišti pod dohledem části pedagogů.

Vycházka, seznámení s okolím a vybavením venkovních prostor

časová dotace: 2. odpoledne - 2 hodiny

téma: orientace a pohyb v areálu a v přírodě, pobyt na hřišti

cíl: seznámit žáky s okolím a vybavením areálu

rozvíjet vytrvalostní schopnosti při dlouhodobější chůzi

rozvíjet koordinační a obratnostní schopnosti při pobytu na jednotlivých hřištích

respektovat základní pravidla při pobytu v přírodě

posilovat vhodné chování při kontaktu s chovanými zvířaty

návaznost na výukové předměty, průřezová témata: Tělesná výchova

Environmentální výchova

metody: volná činnost na hřišti podle výběru

formy: frontální činnost, individuální činnost podle výběru (na hřišti)

motivace: Venkovní část areálu je přehledná, od budovy je vidět většina herních zařízení a část chovaných zvířat. Dětem jsme ukázali cíl vycházky s možností volné hry na hřištích a

prohlídky zvířat.

pomůcky: plánec okolí

příprava činnosti: před ŠvPř: zajistit plánec okolí

na místě: po příjezdu dopředu prohlédnout areál, zjistit, kde jsou hřiště a chovaná

zvířata

popis činnosti	poznámky	reflexe
Všichni jdou hromadně na vycházku – nejprve oklikou okolo sportovišť cestou k chovaným zvířatům. Zde je možná prohlídka zvířat, s některými přiměřený kontakt. Při zpáteční cestě se žáci seznámí s nabídkou hřišť. Mohou si zvolit, které navštíví. Podle zájmu dětí si pedagogové rozdělí dohled nad jednotlivými skupinami. Děti pak mají možnost využití těchto zařízení podle své volby v rámci určených pravidel.	- v areálu jsou celkem 2 sportoviště – hřiště na volejbal a na malý fotbal, dále minigolf (ten je třeba dopředu rezervovat), lidský fotbal a dětské hřiště - vzhledem k tomu, že sportoviště jsou blízko u sebe, je možné po domluvě děti podle jejich volby přesouvat - pedagogové poučí žáky o bezpečnosti na jednotlivých sportovištích	- činnost pro většinu dětí přiměřená a zajímavá, dívka 3/E a chlapci 1/E a 1/F projevili překvapivě dobrou kondici a vydrželi se po celou dobu zapojovat s ostatními do různých pohybových her, chlapec 3/B byl dříve unavený, pouze seděl a děti sledoval, chlapec 3/D má i ve škole problémy se setrváním u jedné činnosti - i zde projevoval snahu nekontrolovaně přebíhat z jednoho prostoru do druhého a bylo obtížné ho uhlídat

Celkové hodnocení činnosti žáky:

Tato činnost žáky zaujala, po jejím skončení se ptali, kdy budou moci zase jednotlivá sportoviště navštívit, tento požadavek uvedli i v zážitkovníku. O chovaná zvířata projevili zájem spíše žáci 2. a 3. skupiny.

Celkové hodnocení činnosti pedagogy:

Činnost splnila svůj cíl. Při pobytu na sportovištích bylo poměrně obtížné sledovat přesuny žáků (přestože dostali pokyn, že se musí zeptat – ne všichni jsou na takové úrovni, aby ho pochopili nebo respektovali), ale nechtěli jsme děti omezovat. Pro příště bychom patrně volili variantu pobytu ve skupinách.

Motivace vícedenní hry

časová dotace: večer – 30 minut

téma: činnost záchranných složek

cíl: rozlišit záchranné složky, jejich činnost a funkci

získat zájem dětí o takto tematicky zaměřené činnosti

prožít emoce spojené s dramatizací modelové situace

návaznost na výukové předměty, průřezová témata: Řečová výchova

Věcné učení

Člověk a společnost

Prvouka

Vlastivěda

Občanská výchova

Osobnostní a sociální výchova

metody: situační metoda

formy: frontální činnost

motivace: sehrání modelové situace na dané téma

pomůcky: hodnotící tabule, psací potřeby, vybavení pro scénku

příprava činnosti: před ŠvPř: připravit hodnotící formulář

na místě: dostatek času pro přípravu aktérů scénky

popis činnosti	poznámky	reflexe
Pedagogové nejprve sehraji scénku – havárie automobilu. Při jejím řešení předvedou zapojení všech tří složek – hasiči, policie, zdravotnická záchranná služba. Poté následuje rozhovor o scénce. Následně budou děti losovat názvy svých skupin – právě podle těchto 3 složek. Dopíší si svá jména na hodnotící tabuli k názvu své družiny. Poté se pokusíme sehrát scénku znovu, tentokrát i se zapojením vybraných dětí v roli záchranných složek.	- během rozhovoru ověříme vědomosti žáků, porozumění - při zápisu jmen je třeba počítat s dopomocí některým žákům - dopředu vytipujeme, kteří žáci by mohli tuto aktivitu zvládnout, zařadíme je pak podle jejich zájmu	- scénka děti bavila, zaujali jsme je po celou dobu aktivity - zápis jmen probíhal poměrně dlouho, ale většina dětí se těšila, jak se podepíše, tak jsme dali prostor všem, kteří projevíli zájem

Hodnocení činnosti žáky:

Děti projevovaly své emoce při sehrání scénky – radost i napětí, chtěly se samy zapojit při opakování. Po ukončení aktivity ještě dlouho debatovaly, napodobovaly momenty ve scénce, gestikulovaly. Rozhodně se nám podařilo získat jejich pozornost.

Hodnocení činnosti pedagogy:

Podařilo se splnit cíle aktivity. Scénka měla velký úspěch, pro příště bychom mohli připravit těchto modelových situací více a poskytnout dětem větší prostor pro jejich zapojení.

Tvorba zážitkovníku

časová dotace: večer – 30 minut

téma: zaznamenání průběhu dne a jeho hodnocení

cíl: rozvíjet orientaci v čase a paměť

rozvíjet obrázkové čtení, zápis a čtení textu

vyjádřit svůj názor, vymyslet alternativu nebo vylepšení případných nedostatků v aktivitách

návaznost na výukové předměty, průřezová témata: Český jazyk

Čtení

Řečová výchova

Pracovní výchova

Komunikační výchova

metody: práce s hodnotícím formulářem

formy: individuální činnost

<u>motivace</u>: Předvedeme dětem, jak lze zážitkovník utvořit, vysvětlíme jeho funkci. <u>pomůcky</u>: vytisknuté fotografie podobných činností, formuláře pro zápis denního programu, lepidlo, fixy, nůžky, psací potřeby <u>příprava činnosti</u>: před ŠvPř: připravit a vytisknout formuláře pro zápis, stáhnout vhodné fotografie + upravit velikost a vytisknout v dostatečném počtu na místě: příprava pomůcek – vystříhnout některé aktuální fotografie pro výběr		
popis činnosti	poznámky	reflexe
Učitelka, která vede činnost, po domluvě s kmenovými vyučujícími rozdělí žáky na dvě skupinky podle toho, zda budou denní režim zapisovat, nebo sestavovat z obrázků a jakým způsobem je možné jednotlivé akce hodnotit. Krátce vysvětlí a názorně předvede, jak je možné toto zpracovat. Pak již pracují žáci individuálně pod dohledem vyučujících.	- učitelé by s výjimkou těžce postižených žáků měli nechat děti, aby tvořily pokud možno samy (především v oblasti hodnocení dne), pomoci by měli pouze na jejich žádost - někteří žáci si mohou obrázky vystřihovat sami, několika dětem je třeba je předem připravit - pokud zbyde čas, nabídnout žákům tvoření z pedigu	- pro žáky 3/D a 3/F byla tato činnost poměrně obtížná, potřebovali vedení a trvalou pomoc - tvoření z pedigu se zúčastnila čtyři děvčata, která se šla umývat až později
<u>Celkové hodnocení činnosti žáky</u>: Někteří žáci 1. skupiny chtěli pracovat s obrázky, přestože zvládali sami slovní zápis a z toho byli zklamaní. Ostatní žáci se zapojili přiměřeně svým schopnostem – činnost pro ně byla nová a projevovali zájem. <u>Celkové hodnocení činnosti pedagogy</u>: Mrzelo nás, že jsme nepočítali s obrázky činností pro žáky 1. skupiny. Znovu bych toto řešila tak, že bych zachovala slovní zápis, ale fotografie bych jim dopřála jako doplnění. Jelikož toto dělali poprvé, potřebovali hodně pomoci, především s vyjádřením vlastního názoru při hodnocení, popř. vymýšlení alternativy činnosti, která se jim nelíbila. U žáků 2. a 3. skupiny bychom potřebovali ještě více pedagogů, abychom mohli každému dopřát v klidu dohled a kontrolu a zodpovědět případné dotazy.		

Hodnocení celého dne:

Den byl náročný – především pro pedagogy. Ještě jsme neměli dobrý přehled o osobních věcech žáků ani o uložení materiálního vybavení, takže některé činnosti probíhaly pomaleji, především večerní hygiena. I přesto se nám podařilo realizovat to, co jsme si naplánovali. Večerní ukládání proběhlo celkem klidně, děti usnuly do půl hodiny po uložení, včetně žákyně 2/C. Nejlépe bych hodnotila motivaci vícedenní hry. Proběhla tak, jak jsme si jí naplánovali, s větším efektem, než jsme počítali. Naopak tvorbu zážitkovníku by bylo lepší rozdělit, abychom měli více prostoru pro pomoc žákům s těžším typem postižení.

Žáci v zážitkovníku hodnotili průběh dne pozitivně. Líbila se jim vycházka a chlapcům z první skupiny možnost vyzkoušet si ve volném čase ping pong. Dále projevíli přání zahrát si znovu lidský fotbal.

6.1.2 Úterý

Tento den byl hlavní plánovanou činností původně neplánovaný výlet do blízkého ekocentra. V odpolední části jsme poprvé vyzkoušeli skupinovou aktivitu na stanovištích. Táborák byl zařazen, jelikož byl předpoklad teplejšího počasí.

Návštěva Centra ochrany fauny Hrachov

časová dotace: dopoledne - 3 hodiny

téma: volně žijící zvířata v ČR a péče o ně

cíl: získat nové poznatky o zvířatech chovaných v centru a zásadách péče o ně

upevnit správné zásady chování při kontaktu s volně žijícími zvířaty

posílit správné chování ve volné přírodě

rozvíjet vytrvalost žáků při pěším přesunu

návaznost na výukové předměty, průřezová témata: Věcné učení

Člověk a příroda

Prvouka

Přírodověda

Přírodopis

Environmentální výchova

Tělesná výchova

metody: slovní výklad spojený s demonstrací (krmení zvířete, hra se zvířaty...)

formy: frontální činnost

motivace: Ukážeme dětem propagační materiály centra, fotografie na webových stránkách centra

pomůcky: peněženky s kapesným dětí, plánek okolí, propagační materiály centra

vozík pro přesun žáka

příprava činnosti: před ŠvPř: objednat návštěvu centra

popis činnosti	poznámky	reflexe
Žáci se pěšky přesunou do Centra (vzdálenost od areálu 1 km). Zde byla objednána návštěva se slovním výkladem, demonstrací péče o zvířata, možnost kontaktu se zvířaty. Prohlídka by měla proběhnout hromadně, pokud mají někteří žáci potíže s respektováním tempa, udržení pozornosti apod., uzpůsobí jim pedagogové po domluvě s průvodkyní volný pohyb s dozorem po areálu – výchovně vzdělávací cíle plní se žáky pedagog. Na konci pobytu mají žáci možnost zakoupit si ve stánku centra upomínkové předměty nebo občerstvení.	- pro žák 1/F vzít vozík pro případ, že by byl příliš unavený - po příchodu s průvodkyní zkontrolovat naplánovaný průběh návštěvy, popř. se domluvit na úpravě - dohodnout možnost pohybu některých žáků s dozorem mimo prováděnou skupinu (kvůli možnému narušení výkladu)	Někteří žáci skutečně nezvládli společnou prohlídku s výkladem – 2/C, 3/C, 3/D. Pedagogové se s nimi oddělili od skupiny a postupovali areálem vlastním tempem s přiměřeným výkladem. Poměrně dlouhý čas jsme pak strávili nakupováním ve stánku. Chtěli jsme dětem umožnit, aby si o vybrané zboží sami řekli a vyřídili placení. Přesto nám ještě zbyl čas na pobyt na hřišti pod areálem – vzhledem k dobrému vybavení hřiště se zapojily všechny děti.

Celkové hodnocení činnosti žáky:

Většinu žáků se pobyt v centru líbil. Ocenili především možnost nákupu – vybrali mimo sladkostí a zmrzliny i propagační a upomínkové předměty. Návštěvu centra označili téměř všichni v zážitkovníku jako nejlepší činnost dne.

Celkové hodnocení činnosti pedagogy:

Návštěva centra byla dobrá volba. Pracovnice centra zvládla výborně komunikaci s našimi žáky, výklad přizpůsobila jejich možnostem, byla tolerantní k neobvyklému chování některých dětí, měla trpělivost při nákupu ve stánku. Děti zvládly pěší přesun bez obtíží. Cíle aktivity se podařilo splnit.

Hasiči

časová dotace: 1. odpoledne + část 2. odpoledne - 2 hodiny

téma: hasiči

cíl: seznámit žáky s případy vyžadujícími zásah hasičů

nacvičit přivolání pomoci v případě mimořádné události (osobně i telefonicky)

nacvičit a upevnit přiměřené chování při mimořádné události

podle svých schopností vyjmenovat základní materiální vybavení hasičů

ověřit znalosti a dovednosti dětí

návaznost na výukové předměty, průřezová témata: Prvouka

Věcné učení

Vlastivěda

Občanská výchova

Řečová výchova

Osobnostní a sociální výchova

metody: slovní výklad, vysvětlování, názorná demonstrace, nácvik praktických dovedností, individuální práce s pracovními listy, modelová situace, ústní zkouška

formy: skupinová činnost na stanovištích

motivace: videozáznam zásahu hasičů

pomůcky: obrazový materiál, papírový model, pracovní listy, lepidlo, pastelky, nůžky, dostupné materiální vybavení hasičů, notebook, projektor

příprava činnosti:

před ŠvPř: zajistit materiální vybavení pro výuku na stanovištích, vytvořit a vytisknout pracovní listy, papírové modely, najít vhodný videozáznam pro motivaci

na místě: příprava pomůcek, domluvit střídání na stanovištích, předat instrukce ostatním pedagogům

1. stanoviště – výklad učiva „Hasiči – jejich činnost a význam, materiální vybavení, chování při mimořádné události“

1. skupina	2. skupina	3. skupina
<u>popis činnosti</u> Učitelka metodou slovního výkladu s podporou obrazového materiálu a skutečného materiálního vybavení ověří a popř. rozšíří vědomosti o hasičích: - náplň jejich práce - materiální vybavení – výzbroj a výstroj - příprava pro výkon povolání, kvalifikace, prověrky Dále vysvětlí žákům jejich roli v případě, že se dostanou blízko takové události: - přivolat pomoc, popř. sami nahlásit na krizové lince - použít hasicí přístroj – ve vhodných případech (seznámit s typy a manipulací s přístrojem) Praktická cvičení: - při modelové situaci nacvičit ohlášení mimořádné události - ověření pochopení učiva individuální prací s pracovním listem	<u>popis činnosti</u> Děti si nejprve s dopomocí sestaví papírový model hasičského vozu, než budou mít k dispozici materiály pro výklad. Pak učitelka metodou jednoduššího slovního výkladu s podporou obrazového materiálu a skutečného materiálního vybavení ověří, upevní a popř. rozšíří vědomosti o hasičích: - náplň jejich práce - materiální vybavení – výzbroj a výstroj - příprava pro výkon povolání, kvalifikace, prověrky Dále vysvětlí žákům jejich roli v případě, že se dostanou blízko takové události: - přivolat pomoc, popř. sami nahlásit na krizové lince - použít hasicí přístroj – ve vhodných případech Praktická cvičení: - při modelové situaci nacvičit ohlášení mimořádné události	<u>popis činnosti</u> Tato skupina bude na tomto stanovišti pracovat až později – samostatně – nejprve budou na stanovišti u hřiště. Pak učitelka promítne na projekci videozáznamy práce hasičů, výcvik, požární soutěž, obrázky materiálního vybavení – využije k párování se skutečnými předměty. Následně formou práce se skutečným materiálním vybavením a obrazovým materiálem (pojmenování, přiřazení, třídění) blíže seznámí žáky s tímto tématem – se zaměřením především na prevenci (zákaz manipulace s ohněm bez dohledu). Porozumění učivu ihned ověří a upevní stejným způsobem. Praktická činnost: - volná manipulace s materiálem, vybavením a obrázky - možnost papírové koláže – hasičské auto

<u>poznámky</u> - výklad rozšířit popř. redukovat podle zjištění úrovně znalostí žáků - vysvětlit použití hasicího přístroje, upřesnit podmínky, kde ho mohou použít, zdůraznit podmínky vlastní bezpečnosti - zdůraznit podmínky zásahu hasičů (řízení velitelem, zásah pouze s přiměřeným rizikem, primárně záchrana lidských životů) - dostatek času věnovat především nácviku ohlášení	<u>poznámky</u> - při slovním výkladu ověřovat porozumění formou pojmenování, třídění a přiřazování materiálu podle různých kritérií, podle toho výklad přizpůsobit - zaměřit se především na ohlášení události, zajištění vlastní bezpečnosti, přivolání pomoci	<u>poznámky</u> - vzhledem k postižení žáků této skupiny není prakticky možné naučit jakoukoliv formu aktivního zapojení do řešení této situace, zaměřit se pouze na vytvoření respektu k těmto událostem a k ohni jako takovému, zdůraznit zákaz jakékoliv manipulace s ohněm bez dohledu
<u>reflexe</u> Pro žáky bylo téma zajímavé. Jejich vstupní znalosti však byly omezené a zkreslené. Bylo třeba jim vysvětlit, že činnost hasičů se netýká jen požárů a dopravních nehod. Byli schopni správného telefonického nahlášení události, nevěděli však, jakým jiným způsobem by mohli pomoci.	<u>reflexe</u> Téma bylo pro děti zajímavé, zaujalo je především skutečné materiální vybavení. Děti měly zkreslenou představu o náplni práce hasičů – spojenou pouze s likvidací ohně. Oznámení události zvládli pouze někteří žáci - v rámci svých schopností.	<u>reflexe</u> Děti téma zaujalo, podařilo se nám získat a udržet jejich pozornost. Vzhledem k tomu, že šlo o odpovědní zaměstnání, proběhla řízená činnost jen krátce. Nechali jsme jim prostor pro hru s materiálním vybavením, sami jsme se zapojili do námětové hry a v modelové situaci jsme procvičovali zajištění vlastní bezpečnosti v případě požáru, či jiné mimořádné akce.
2. stanoviště – praktická manipulace s požární hadicí, hra „Na hasiče“		
1. skupina	2. skupina	3. skupina
<u>popis činnosti</u> Jde o individuální závody. Žáci mají za úkol v co nejrychlejším čase smotat rozvinutou hadici s proudnicí a zdolat snadnou překážkovou dráhu. Vždy po zdolání svého úseku žák hadici znovu smotá. Učitelka předem vysvětlí žákům, proč je třeba mít hadice správně smotané, předvede manipulaci s hadicí i způsob zdolání dráhy.	<u>popis činnosti</u> Žáci absolvují podobnou (snadnější) překážkovou dráhu včetně manipulace s hadicí – také na čas. Učitelka dopředu vše předvede, krátce a stručně vysvětlí.	<u>popis činnosti</u> Žáci absolvují snadnou překážkovou dráhu včetně manipulace s hadicí – s vedením nebo dopomocí. Čas neměříme, tyto žáky odměňujeme bezprostředně po absolvování dráhy čokoládovou medailí.
<u>poznámky</u> - upozornit žáky, že tato hra je simulací běžného výcviku hasičů i hasičského sportu - žáci, kteří zrovna nesoutěží, jsou ve vyčleněném prostoru, sledují ostatní, povzbuzují - vyhlášení výsledků soutěže proběhne až na konci odpoledne, společně s druhou skupinou, na stupních vítězů	<u>poznámky</u> - soutěž probíhá na hřišti, takže žáci, kteří právě nesoutěží, mohou trávit čekání tam (nenutíme sledovat a fandit) - je třeba počítat s dopomocí při soutěži – především při manipulaci s hadicí - vyhlášení výsledků soutěže proběhne až na konci odpoledne, společně s první skupinou, na stupních vítězů	<u>poznámky</u> - žáci, kteří právě nesoutěží, čekají na hřišti - jelikož toto stanoviště absolvují jako první, promítneme na dalším stanovišti videozáznam z hasičského výcviku nebo soutěže

<u>reflexe</u> Tato činnost byla podařená. Děti byly nadšené, všechny jí zvládly bez pomoci. Vyhlášení výsledků soutěže na stupních vítězů s medailami pak byl pro oceněné velký zážitek.	<u>reflexe</u> Vzhledem k úpravě dráhy a možností dopomoci byla i tato činnost pro všechny děti dostupná a přiměřená. Někteří nechápou princip soutěžení, ale povzbuzování je pro ně motivující i tak. Bohužel si však při vyhlášení nespojili výsledek soutěže s oceněním (žáci 2/A, 2/B). I zde by bylo možná vhodná bezprostřední odměna.	<u>reflexe</u> Činnost byla dobře připravená i zorganizovaná. Dobrá myšlenka byla i bezprostřední odměna – žáci takto vnímali, za co medaili dostali.
<u>Celkové hodnocení činnosti žáky:</u> Děti byly nadšené především ze soutěže s hadicí. Následné vyhlášení vítězů pak bylo pro ně velkým zážitkem. Výklad učiva na 1. stanovišti hodnotily jako dobrý a zajímavý.		
<u>Celkové hodnocení činnosti pedagogy:</u> Aktivitu jsme hodnotili kladně. Podařilo se nám přiměřenou a celkem zábavnou formou vyložit učivo a procvičit praktické dovednosti s tím spojené. Velmi se mi líbila soutěž s hadicí. Kromě běžného učení, které probíhá podobnou formou i ve škole, přinesla i zábavu a adrenalin spojený s mimořádným oceněním - alespoň pro naše žáky.		

Doplňkový program na odpoledne – psaní pohledů, mailů, SMS, tvorba zážitkovníku <u>časová dotace:</u> 2. odpoledne – 1 hodina <u>téma:</u> písemné pozdravy z pobytu <u>cíl:</u> sestavit a podle svých možností poslat pozdrav z pobytu zvolenou formou <u>návaznost na výukové předměty, průřezová témata:</u> Čtení, Psaní Řečová výchova Osobnostní a sociální výchova <u>metody:</u> písemný projev (pero, mobil, klávesnice) <u>formy:</u> individuální činnost <u>motivace:</u> Seznámíme žáky s cílem činnosti, nabídneme různé možnosti. <u>pomůcky:</u> pohledy, notebook, mobilní telefon <u>příprava činnosti:</u> před ŠvPř: sebou ze školy vzít poštovní a mailové adresy rodičů žáků na místě: domluvit střídání žáků při činnosti, aby pedagogové mohli poskytnout potřebnou pomoc, vedení		
popis činnosti	poznámky	reflexe
Během volného času se žáci postupně vystřídají v klubovně, kde jim bude vždy vysvětlen cíl činnosti, ponechán výběr formy. Žáci 1. skupiny pracují sami, učitel pouze dohlíží. Žáci 2. skupiny potřebují všichni individuální pomoc, proto vypomohou podle možností i pedagogové, kteří dohlíží na ostatní skupiny. Ze 3. skupiny je tato činnost přiměřená pouze třem žákům s vedením. Pozdravy rodičům zbývajících žáků (3/A, 3/D, 3/F) vyřídí pedagogové. Po dokončení pošty následuje tvorba zážitkovníku za tento den. Po ukončení činnosti nabídnout žákům opět tvoření z pedigu.	- podle schopností žáků nechat prostor pro vlastní vyjádření - promyslet organizaci tak, abychom mohli vyčlenit více pedagogů na práci se žáky při psaní pozdravů	- pro některé žáky byla činnost obtížná, potřebovali velkou míru dopomoci - někteří žáci neznali komunikaci formou pohledů nebo dopisů, pokoušeli jsme se jim vysvětlit princip (o tomto by bylo vhodné informovat rodiče, aby při vlastní dovolené nebo při jiné formě odloučení využili i tuto možnost a také poslali dětem pohled) - o tvorbu z pedigu byl vyšší zájem, než včera

Celkové hodnocení činnosti žáky:

O tuto aktivitu nebyl příliš velký zájem – některé děti chtěly mobil nebo počítač využít pro činnost podle vlastní volby a objevily se i projevy nelibosti, i když ne výrazné. Při tvorbě zážitkovníku pak již byli unavení. O tvoření z pedigu naopak projevilo zájem více dětí, než včera.

Celkové hodnocení činnosti pedagogy:

Aktivita byla poměrně náročná pro děti i pro pedagogy. Přesto ji považujeme pro velkou část žáků za přínosnou. Bylo by vhodné promyslet jinou formu organizace a zapojení u žáků, pro něž je činnost obtížná – např. prohlédnout fotografie pořízené v průběhu dne a využít možnost poslat je rodičům přílohou, popř. pouze pedagog vloží na školní facebook a web, což by jistě ocenili i ostatní rodiče. Není vhodné zařadit tvorbu zážitkovníku po psaní pošty, ale jelikož byl večer táborák, nebylo už kam jí přesunout.

Táborák

časová dotace: večer – 30 minut

téma: společné posezení s kytarou

cíl: zprostředkovat příjemný prožitek při sdílené činnosti s ostatními
zopakovat a upevnit zpěv známých táborových písní, soustředit se na poslech neznámých
upevnit a dodržet zásady při pobytu a pohybu u otevřeného ohně
podílet se na přípravě a údržbě ohně, získat základní dovednosti pro tuto činnost

návaznost na výukové předměty, průřezová témata: Hudební výchova

Osobnostní a sociální výchova

metody: společný zpěv s oporou zpěvu učitelky, hra

formy: frontální činnost

motivace: Motivací je aktivita sama.

pomůcky: kytara, dřevo

příprava činnosti: na místě: příprava ohniště, dřeva

popis činnosti	poznámky	reflexe
Pedagogové nejprve do určité míry upraví prostor ohniště a připraví dřevo na oheň (šlo o suché odlomené větve v blízkosti bungalovu). Do snadnějších činností později zapojí i děti – lámání větví, vyčištění ohniště. Učitel prakticky předvede dětem rozdělání ohně a seznámí se zásadami bezpečnosti. Během aktivity lze zapojit žáky i do příkládání na oheň – po předchozí domluvě s dohledem. Následně společně zazpívají několik oblíbených písní známých ze školy, známé táborové písně. V průběhu zařadí hru „Pějme píseň dokola“, při které vybraný žák zvolí píseň, popř. sám zazpívá sólo.	- je třeba zdůraznit zásady při péči o oheň, jasně určit pravidla, za jakých se mohou do této činnosti zapojit - rozesadit žáky kolem ohniště tak, aby problematičtí žáci seděli hned vedle pedagogů - při hře nechat děti, aby si samy zvolily, jestli pouze vyberou píseň, nebo budou sólově zpívat, slabším žákům pomoci i s výběrem předloženou nabídkou	- dodržení zásad bezpečnosti bylo náročné, děti manipulace s ohněm lákala a bylo obtížné některé z nich udržet, aby dodržely zásady, na kterých jsme se dohodli, svým chováním narušovaly posezení a zpěv (žáci 2/B, 3/C, 3/F), snažili jsme se je pozitivně naladit, odvést pozornost, ale ne vždy se nám to dařilo - pro příště bychom se mohli pokusit zařadit ještě před samotným táborákem aktivitu s menším ohněm v prostoru mimo bungalov, kde bychom těmto žákům nechali více prostoru, aby se trochu nabažili - žák 3/D byl již velmi unavený, šli jsme ho dříve uložit

Celkové hodnocení činnosti žáky:

Většinou byli žáci spokojení a v rámci svých možností se aktivně zapojili. Nelibost projevovali problematičtí žáci, kterým vadila omezení ohledně manipulace s ohněm. Do zážitkovníku se tato činnost nehodnotila.

Celkové hodnocení činnosti pedagogů:

Vzhledem k narušování posezení některými žáky se nám nepodařilo navodit zcela klidnou příjemnou atmosféru. Nechtěli jsme tyto děti z činnosti vyloučit, ale pro příště bych to minimálně s jedním z nich takto řešila, protože ostatní na to svým způsobem doplatili. V budoucnu bych patrně vyzkoušela možnost nechat žáky předem manipulovat s malým ohníčkem před společným posezením.

Hodnocení celého dne:

Program tentokrát vyšel v souladu s denním režimem. Děti ho celkem dobře zvládly, přestože se celé dopoledne pohybovaly. Snažili jsme se, aby během poledního klidu odpočívaly, nabízeli jsme činnosti vhodné při sezení, ležení, promítli jsme pohádku. Nejnáročnější se ukázala část dne, kdy děti psaly poštu domů a tvořily zážitkovník. Bylo to již v druhé části odpoledne a po celém dni se obtížně soustředily. Neuvedomili jsme si, že tato činnost je pro ně mnohem náročnější, než pro nás, a tak není možné ji zařazovat pouze jako doplňkovou. Večerní táborák byl narušován některými problematickými žáky, ale i tak byl pro ně zážitkem. Je to aktivita, která ke škole v přírodě skutečně patří. Největší problém nastal při ukládání. Žák 3/B nemohl usnout, neustále vykřikoval na pokoji, přeřikával si repliky vztahující se k dnešnímu dni (jde o chlapce z dětského domova, který má bohužel omezené možnosti a činnosti dnešního dne byly pro něj zřejmě příliš silný zážitek), budil ostatní chlapce na pokoji. Bohužel se nám ho nepodařilo zklidnit žádným způsobem. Museli jsme ho odvést na noc do srubu, kde spaly odděleně dvě pedagožky. To nesl velmi těžce, křičel, ale podle zkušeností s podobnými situacemi ze školy jsme museli vytrvat. Uklidnil se, až když byl ve srubu chvíli sám s vědomím, že tam bude spát. Potom přijal s ulehčením možnost, že se vrátí do svého pokoje a už bude potichu. V podobných situacích, které se čas od času vyskytují, se obáváme, že jsme přecenili své síly a chlapce neměli na pobyt zařadit. Ale vzhledem k tomu, jaké zážitky (pro něj běžně nedostupné) mu to přináší a jak je nadšený – vždy o tom mluví ještě několik měsíců, znovu podlehneme a vezmeme ho každý rok.

Žáci 1. skupiny nejlépe hodnotili návštěvu ekocentra a oceněné děti uvedly, že se jim líbilo, jak vyhrály. V kategorii „Co bych chtěl jinak“ uvedla děvčata, že by chtěla, aby žák 1/F nezlobil, chlapci nenapsali nic. Jedno děvče z druhé skupiny pozitivně hodnotilo pletení košíků (o poledním klidu), ostatní se nevyjádřili. V obrázkových režimech byla tiskátka pouze pozitivní hodnocení.

6.1.3 Středa

Tento den jsme již realizovali změnu v organizaci oproti plánu – skupinové aktivity na stanovištích během odpoledne místo dopoledne.

Šipkovaná <u>časová dotace:</u> dopoledne - 3 hodiny <u>téma:</u> orientace a pohyb v přírodě podle značení <u>cíl:</u> rozvíjet rovnováhu a vytrvalost delším pohybem v nerovném terénu rozvíjet zrakové rozlišování sledováním terénu a vyhledáváním značek rozvíjet tvořivost při přípravě úkolů na cestě procvičovat psaní při zápisu úkolů respektovat základní pravidla při pobytu v přírodě <u>návaznost na výukové předměty, průřezová témata:</u> Tělesná výchova Smyslová výchova Rečová výchova Český jazyk Environmentální výchova <u>metody:</u> hra <u>formy:</u> skupinová činnost <u>motivace:</u> Žáky 1. skupiny požádáme o pomoc při přípravě tajné cesty s úkoly spojenými s výcvikem záchranných složek pro ostatní děti. Žáky 2. a 3. skupiny zavedeme na začátek cesty, ukážeme první fábrek, vysvětlíme, že trasa je tajná a můžeme jí najít podle těchto značek. <u>pomůcky:</u> barevné krepáky, papír, psací potřeby, mobilní telefony pro případnou komunikaci mezi skupinami <u>příprava činnosti:</u> před ŠvPř: zajistit krepový papír na místě: příprava pomůcek, naplánování trasy		
popis činnosti	poznámky	reflexe
Žáci 1. skupiny vyrazí jako první po cestě (předem domluvené učiteli). Trasu značí barevnými fábrek. Přípravují pro ostatní drobné úkoly, zapisují je na lístečky a ukrývají je u cesty s odlišným barevným označením. Žáci 2. a 3. skupiny vycházejí až po pokynu pedagogického dohledu 1. skupiny, aby nedošlo k tomu, že je na cestě dostihnou. Během cesty postupují podle barevného značení, vyhledávají a plní úkoly. V závěru trasy je ukrytá odměna, zároveň mají najít ukryté žáky z 1. skupiny. Zpáteční cesta probíhá společně formou vycházky. Podle okolního terénu, časových možností a kondice dětí je možné zařadit snadnou hru (schovávaná, tvorba předmětů či domečků z přírodnin).	- při zápisu úkolů neopravovat pravopisné chyby, soustředit se na vytvoření vhodné úlohy - je třeba určovat, který žák bude vyhledávat a sbírat další značku, aby toto nedělaly pouze děti s lehčím typem postižení	Žákům 1. skupiny bylo třeba pomáhat při tvorbě úkolů, někdy si nevěděli rady, jindy byly úlohy nepřiměřené. Postupem času se někteří žáci obtížně soustředili na čtení, poslech i plnění úkolů. Do činnosti jsme je zapojovali podle jejich aktuálního naladění. Bylo nutné pravidelně střídát děti, které sbíraly značení a hledaly lístky s úkoly, abychom zapojili všechny. Na zpáteční cestě už jsme žádnou hru nezařadili, ke konci cesty už se děti hůře soustředily a pravděpodobně by se na další řízenou činnost špatně soustředily. Využili jsme krásnou přírodu a pěkné počasí k fotografování žáků.

Celkové hodnocení činnosti žáky:

Tato činnost děti poměrně hodně zaujala – žáci 1. skupiny jí na konci dne vyhodnotili jako nejlepší aktivitu a projevíli přání si ji zopakovat. Myslím, že se cítili důležití, že dostali důvěru připravit program pro ostatní. Žáci 2. a 3. skupiny se zapojili podle závažnosti svého postižení. Více než plnění úkolů je bavilo vyhledávání a sbírání barevného značení, ale nechali se nenásilně motivovat i ke splnění úkolů – byť někteří s dopomocí. Nejvíce nadšení projevíli při hledání spolužáků a odměny na konci značení a to ode všech žáků. Po návratu do areálu žáci 1. skupiny sami požádali o možnost zahrát si lidský fotbal. Ocenili, že jsme jim to umožnili a především je bavilo zapojení pedagogů do hry.

Celkové hodnocení činnosti pedagogy:

Činnost bych hodnotila jako úspěšnou, máme ji vyzkoušenou z jiných školních akcí. Podařilo se přiměřeně zapojit všechny děti vhodnou volbou činnosti a způsobem dopomoci. Cesta byla poměrně dlouhá, ale v rovinatém terénu, takže jí všichni fyzicky bez větších problémů zvládli.

Základy zdravotvědy a první pomoci

časová dotace: 1. a 2. odpoledne - 3 hodiny

téma: zdravotvěda

cíl: nacvičit snadné ošetření běžných drobných poranění

seznámit žáky s možným vážným zraněním a jeho prvotním ošetřením

nacvičit přivolání pomoci v případě vážného poranění (osobně i telefonicky)

podle svých schopností vyjmenovat základní vybavení domácí lékárny

nacvičit a upevnit přiměřené chování při setkání s lékařem

ověřit znalosti a dovednosti dětí

návaznost na výukové předměty, průřezová témata: Prvouka

Věcné učení

Přírodověda, Přírodopis

Občanská výchova

Řečová výchova

Osobnostní a sociální výchova

metody: slovní výklad, vysvětlování, názorná demonstrace, nácvik praktických dovedností, písemný test, ústní zkouška

formy: skupinová činnost na stanovištích

motivace: situační metoda – sehrání scénky „první pomoc při úrazu“

pomůcky: obrazový materiál, stará obinadla, rozstříhané tematické obrázky, lepidlo, pastelky, testy, domácí lékárna, model pro nácvik resuscitace

příprava činnosti:

před ŠvPř: zajistit materiální vybavení pro výuku na stanovištích, vytvořit a

vytisknout testy a pracovní listy

na místě: příprava pomůcek, domluvit střídání na stanovištích, předat instrukce

ostatním pedagogům

1. stanoviště – výklad učiva „Závažná poranění, první pomoc, krizové linky, chování při mimořádné situaci“

1. skupina	2. skupina	3. skupina
<u>popis činnosti</u> Učitelka kombinací metod slovního výkladu, praktickou demonstrací, nácvikem praktických dovedností a dramatizace vyloží žákům toto učivo: - prvotní ošetření zlomenin, tepenného a žilního krvácení	<u>popis činnosti</u> Učitelka kombinací metod praktické demonstrace se slovním komentářem, nácvikem praktických dovedností a dramatizace vyloží žákům toto učivo: - prvotní ošetření zlomenin, krvácení	<u>popis činnosti</u> Učitelka kombinací metod praktické demonstrace se slovním komentářem, nácvikem praktických dovedností a dramatizace vyloží žákům toto učivo: - jednání při setkání se závažným zraněním, přivolání

- resuscitace, stabilizovaná poloha - jednání při setkání se závažným zraněním, přivolání pomoci, krizové linky - rozpoznání popálenin a opařenin, jejich prvotní ošetření	- stabilizovaná poloha - jednání při setkání se závažným zraněním, přivolání pomoci, krizové linky - rozpoznání popálenin a opařenin, jejich prvotní ošetření	- pomoci, krizové linky - ošetření drobných zranění - chování v nemocnici, při setkání s lékařem
<u>poznámky</u> - časově rozvrhnout tak, aby si každý žák mohl vyzkoušet resuscitaci na modelu, zafixovat zlomenou končetinu - věnovat dostatek času nácviku telefonátu na krizovou linku, volit různé mimořádné situace, pokusit se o poskytnutí simulované první pomoci naváděním přes telefon	<u>poznámky</u> - časově rozvrhnout tak, aby si každý žák mohl vyzkoušet resuscitaci na modelu, zafixovat zlomenou končetinu - věnovat dostatek času nácviku telefonátu na krizovou linku – nahlášení události	<u>poznámky</u> - omezit nácvik první pomoci pouze na drobná poranění a to v roli ošetřujícího i ošetřovaného, většinu času věnovat nácviku přivolání první pomoci, nácviku chování při setkání s lékařem
<u>reflexe</u> Žáci projevovali o výuku zájem, slovnímu výkladu ve spojení s demonstrací rozuměli. Učitelku příjemně překvapila úroveň znalostí žáků, praktické dovednosti však neměli. Většinu času tedy věnovali nácviku praktických dovedností. Simulované ohlášení poranění na krizovou linku zvládali dobře, ošetření s asistencí po telefonu pro ně byla novinka, která je moc bavila. Dohodli se s učitelkou, že toto budou procvičovat i ve škole.	<u>reflexe</u> Žáky zaujal jak obrazový materiál, tak předvedení první pomoci učitelkou, slovní komentář bylo třeba zjednodušit a omezit. Většinu času jsme věnovali praktickým cvičením a soustředili jsme se na nácvik přivolání první pomoci. Nejvíce žáky zaujala práce s modelem. Žákyně 2/E, která při školní práci bývá negativně naladěná a odmítá komunikovat, při této činnosti projevovala radost a aktivně se zapojovala s překvapivými výsledky. Slovně funkčně komunikovala.	<u>reflexe</u> Vzhledem ke komunikační bariéře u většiny žáků nebylo možné kromě jednoho žáka nacvičovat telefonické ohlášení. Pomocí obrazového materiálu a názorného předvedení jsme ukázali žákům, s jakými zraněními se mohou setkat, jak přivolat první pomoc blízké osoby a jak ošetřit drobné poranění. Ve zbytku času jsme se věnovali nácviku a upevnění vhodného chování při setkání s lékařem „hrou na doktora“. Pro žáka 3/D byly téměř všechny činnosti nad jeho možnostmi. Pokusili jsme se snadnější úkoly splnit s dopomocí, ale i vzhledem k tomu, že odpoledne už nebývá na žádné zaměstnání zvyklý, bylo vidět, že je unavený. Nabídli jsme mu pro volnou hru jeho oblíbená autíčka a na splnění úloh netrvali.
2. stanoviště – výklad učiva „Vybavení domácí lékárničky, ošetření drobných zranění“		
1. skupina	2. skupina	3. skupina
<u>popis činnosti</u> Učitelka předloží žákům běžný obsah domácí lékárničky včetně některých běžných volně prodejných léků (antipyretika, analgetika, nosní sprej ...). Žáci mají za úkol vybavení pojmenovat, s pomocí obrázků ukázat, k jakému účelu se hodí a prakticky předvést, jak ho použít.	<u>popis činnosti</u> Učitelka předloží žákům běžný obsah domácí lékárničky – určený především na ošetření drobných poranění. Žáci mají za úkol vybavení pojmenovat, s pomocí obrázků ukázat, k jakému účelu se hodí a prakticky předvést, jak ho použít.	<u>popis činnosti</u> Učitelka předloží žákům běžný obsah domácí lékárničky – určený především na ošetření drobných poranění. Žáci mají za úkol vybavení podle pojmenování nebo formou alternativní komunikace ukázat, s pomocí obrázků určit,

Učitelka upozorní žáky na nutnost číst informace u volně prodejných léků – především na způsob užití a dávkování, jak na krabičce, tak na příbalovém letáku. Seznámí žáky s riziky nepřiměřeného nebo nesprávného užívání těchto léků. Ve druhé části činnosti si žáci tahají zadání zranění nebo příznaků jiné nemoci a předvedou, jak ho ošetřit, či jaké léky mohou použít.	Učitelka upozorní žáky na nutnost omytí okolí rány, dezinfekce rány.	k jakému účelu se hodí a s dopomocí prakticky předvést, jak ho použít. Učitelka upozorní žáky na nutnost omytí okolí rány, dezinfekce rány.
<u>poznámky</u> - upozornit žáky, že prozatím není vhodné, aby léky i přes toto poučení užívali sami bez vědomí rodičů - ve druhé části je možné v případě časové nouze rozdělit žáky na dvě skupinky, pokud bude dostatek času, tak nechat ostatní sledovat počínání spolužáka a společně s učitelkou pak jeho činnost vyhodnotit	<u>poznámky</u> - pomocí modelové scénky předvést, že je třeba vypořádat se s bolestí, snažit se jí překonat, nechat se ošetřit dezinfekcí - při praktických cvičeních se rozdělit na skupinky, děti stále zaměstnávat	<u>poznámky</u> - pomocí modelové scénky předvést, že je třeba vypořádat se s bolestí, snažit se jí překonat, nechat se ošetřit dezinfekcí - při praktických cvičeních se rozdělit na skupinky, děti stále zaměstnávat - počítat s dostatkem prostoru na volnou hru s obvazovým materiálem
<u>reflexe</u> Žáci měli celkem dobré znalosti ohledně pojmenování a účelu materiálu pro ošetření poranění, neuměli ho však používat – bylo znát, že jsou doma opečováváni a nejsou vedeni k samostatnosti v této oblasti a to i u velkých dospívajících dívek, které byly schopné po zácvičku drobné poranění ošetřit. Ohledně užití a dávkování léků to pro ně byly zcela nové informace.	<u>reflexe</u> Žáky činnost zaujala, bude však ještě třeba manipulaci s obvazovým materiálem procvičovat, většina žáků toto dobře nezvládala. Část aktivity jsme věnovali volné hře s obvazy.	<u>reflexe</u> Činnost navazovala na úkoly na 1. stanovišti. Jelikož už byli děti méně soustředění, nechali jsme jim prostor spíše pro volnou hru s obvazy, která je moc bavila. Některé děti se zapojily do hry na doktora, při které jsme se snažili předvést správný postup při ošetření drobných zranění. Žáka 3/D toto více zaujalo, s obsahem lékárničky si sám spíše hrál, ale nechal se navést na správnou manipulaci s obvazem a náplastí.
3. stanoviště – opakování a prověření učiva		
1. skupina	2. skupina	3. skupina
<u>popis činnosti</u> Žáci vyplní cvičný test složený z psaných, převážně uzavřených otázek zaměřených na základní znalosti vztahující se k probíranému tématu. Učitelka test hned vyhodnotí a případné chyby se žáky rozebere.	<u>popis činnosti</u> Žáci vyplní cvičný test – z části psané snadné otázky zaměřené na doplnění jednoho slova, zčásti volbou obrázku se správnou odpovědí. Učitelka test hned vyhodnotí a případné chyby se žáky rozebere.	<u>popis činnosti</u> Žáci dostanou rozstříhané tematické obrázky, které mají sestavit, nalepit a vybarvit. Následně pak učitel ověří porozumění obsahu obrázku, u schopnějších žáků je vhodné zopakovat názvy částí těla – na obrázku a na svém těle. V tomto případě jsme ověřovali znalosti a dovednosti žáků z běžného života a ze školy, náplň činnosti na dalších dvou stanovištích na toto navázala.

<u>poznámky</u> - u dvou slabších žáků je třeba počítat s vysvětlením některých otázek, popř. vhodné formulaci a zápisu odpovědi	<u>poznámky</u> - u některých žáků je třeba počítat s dopomocí, slovnímu komentáři, vysvětlit princip práce s pracovním listem	<u>poznámky</u> - je třeba počítat s dopomocí většiny žáků, při ověření porozumění použít individuálně vhodnou formu
<u>reflexe</u> Žáci nás mile překvapili, testy vyplnili pouze s drobnými chybami. Poučení pro nás do běžné výuky – zařazovat více praktických cvičení, aby teoretické znalosti uměli využít v praktickém životě.	<u>reflexe</u> Žáci potřebovali k testu komentář, ale po dopomoci byli většinou schopni správně odpovědět. I zde platí do běžné výuky zaměřit se spíše na praktická cvičení.	<u>reflexe</u> Pro tuto skupinu byla toto první činnost. Děti byly ještě soustředěné, vydržely v klidu vypracovat celý pracovní list. Ve volné chvíli jsme jim umožnili volné kreslení, popř. jsme čekali na hřišti, než budeme moci jít na další stanoviště.
<u>Celkové hodnocení činnosti žáky:</u> Děti zaujala především úvodní motivační scénka a činnost na 1. stanovišti. Vzhledem k metodě dramatizace modelovou situaci zčásti skutečně prožívaly a odnesly si relativně silný zážitek, o kterém debatovaly ještě 2 dny potom. Projevovaly radost z úspěchu v testu i v praktických cvičeních, děti z první skupiny samy žádaly, aby toto mohly ještě opakovaně procvičovat ve škole.		
<u>Celkové hodnocení činnosti pedagogy:</u> Tuto činnost připravovala učitelka, která ve škole vyučuje tělesnou výchovu a vykonává individuální zdravotní tělesnou výchovu a fyzioterapii. Jde o vystudovanou zdravotní sestru, takže celou aktivitu měla velmi dobře odborně připravenou a díky vazbám z předchozího zaměstnání výborně materiálně zajištěnou. Sama vedla činnost na prvním stanovišti, k dalším stanovištím předala ostatním pedagogům instrukce a připravila veškerý materiál. Skupiny se na stanovištích střídaly. Činnost byla pestrá, děti zaujala a vyplnila nám téměř celé odpoledne, bavila i dospělí. Při ověřování znalostí se ukázalo, že žáci si nové učivo bez větších chyb osvojili. Žáci s těžším typem postižení se zapojili omezeně, jejich řízenou práci na stanovištích jsme zkrátali podle potřeby. Cíle činnosti se podařilo splnit, bude je však třeba procvičovat a upevňovat ve škole při vyučování.		

Obrázkové bingo

časová dotace: večer – 30 minut

téma: televizní soutěž „Bingo“

cíl: prožít napětí ze soutěžení, přijmout případnou prohru, ocenit vítěze

rozvíjet zrakové rozlišování vyhledáváním obrázků v kartě

návaznost na výukové předměty, průřezová témata: Smyslová výchova

Řečová výchova

Osobnostní a sociální výchova

metody: hra

formy: frontální činnost

motivace: Žáci tuto soutěž znají z předchozí školy v přírodě. Zařadili jsme jí znovu kvůli velkému úspěchu. Děti motivovalo úvodní vystoupení učitelky, která předvedla výborný herecký výkon v roli moderátora a hned na začátku ukázala dětem odměny.

pomůcky: velké obrázky k losování a názorné ukázce dětí, šňůra a kuličky na jejich zavěšení (na nástěnku se kvůli velikosti nevešly), hrací lístky, fixy a pastelky na zaškrťování v hracím lístku, odměny

příprava činnosti: před ŠvPř: nakreslit velké obrázky, nakreslit hrací lístky, zajistit odměny
na místě: příprava pomůcek

popis činnosti	poznámky	reflexe
Učitelka uvádí soutěž jako televizní moderátor. V úvodu jim ukáže, jaké odměny mohou získat. Žáci si vylosují hrací lístky a připraví psací náčiní. Učitelka pak zahájí hru – postupně losuje jednotlivé obrázky, ukazuje je tak, aby je zaznamenali i žáci s těžším typem postižení. Žáci si je případně označí. Ten, komu se podaří vyškrtnout celý lístek, zakřičí BINGO a může si jít vybrat odměnu. Hra pokračuje až do té doby, než svůj lístek vyplní všichni žáci – každý vyhrává.	- slabším žákům je třeba pomáhat při vyhledávání a označování v lístku - pokud vyplní hrací lístek více hráčů najednou, mohou stanovit pořadí při výběru odměn rozpočítáváním, nebo střídáním (kámen-nůžky-papír) - je třeba připravit více odměn, než je počet žáků, aby si i ten poslední mohl vybrat	- s dopomocí se nám podařilo udržet pozornost a soustředění na hrací lístek téměř po celou dobu hry i u žáků s těžkým typem postižení
<u>Celkové hodnocení činnosti žáky:</u> O tuto hru žáci sami požádali ještě před odjezdem. Pamatovali si jí z předchozí školy v přírodě a oblíbili si jí. Po celou dobu soutěže projevovali radost a vydrželi se soustředit. Ocenili i drobné odměny. <u>Celkové hodnocení činnosti pedagogy:</u> Hra se opět podařila stejně jako v minulém roce. Svou náročností byla přiměřená téměř všem dětem i bez dopomoci. Po dobu činnosti byla výborná atmosféra, zdravé napětí při soutěžení.		

Hodnocení celého dne:

Den byl celkem náročný. Program tentokrát vyšel téměř na celá zaměstnání, takže zbylo poměrně málo volného času mimo poledního klidu. U žáků s těžším typem postižení jsme museli reagovat na aktuální naladění a aktivitu zkrátit či výrazněji dopomoci, ale nestávalo se to často. Myslím, že se nám podařilo děti zaujmout. Během poledního klidu měli děti možnost nakoupit si drobnosti v místním bufetu, z čehož byly nadšené. Poprosili jsme dopředu pracovníky obsluhy, aby jim dopřáli více času na výběr i placení – chtěli jsme, aby si nákup v rámci svých možností řídily sami. Bylo patrné, že většina dětí sama nenakupuje. Většině jsme museli alespoň trochu pomoci. Sebeobslužné činnosti během dne probíhaly standardně, nedošlo k žádným výrazným problémům s chováním žáků ani ke zdravotním problémům. Jako poslední činnost dne byla tvorba zážitkovníku. Neukázalo se to ale jako dobrá volba. Děti byly po bingu rozptýlené a obtížně se soustředily. Některým žákům 2. a 3. skupiny jsme pomáhali se střiháním a lepením, aby byla činnost brzy hotová. Pro příště by bylo lepší udělat zážitkovník postupně při odchodu od večere ještě před soutěží a Bingem pak celý večer zakončit. Žáci 1. skupiny nejlépe hodnotili hru Šipkovanou a překvapivě také výuku první pomoci, žáci 2. a 3. skupiny pak Bingo. V kategorii „Co bych chtěl jinak“ napsali chlapci: „Hrát fotbal“ – tentokrát skutečný, dívky uvedly, že by nic neměnily. Část žáků 2. skupiny nejvíce pobavilo obvazování učitelek při první pomoci. V obrázkových režimech se objevili pouze usměvaví smajlíci a palce nahoru.

6.1.4 Čtvrtek

Náplň tohoto dne byla ovlivněna únavou dětí a chladným počasím. Program byl upraven hromadně pro všechny.

Výběrové činnosti

časová dotace: dopoledne – 2 hodiny

téma: odpočinkové činnosti podle výběru dětí

cíl: relaxovat při oblíbené činnosti

rozvíjet pozitivní vztahy ve skupině při sdílených činnostech

návaznost na výukové předměty, průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova
Pracovní výchova

metody: hra, praktická činnost

formy: skupinová činnost

motivace: Činnost není třeba speciálně motivovat, pouze seznámit s činnostmi, které mají na výběr.

pomůcky: hry, omalovánky, pedig, stavebnice, počítač, projektor

příprava činnosti:

před ŠvPř: připravit materiální vybavení, vhodné pohádky pro promítání

na místě: příprava pomůcek

popis činnosti	poznámky	reflexe
Pedagogové připraví pro žáky několik stanovišť. Ti si mohou zvolit činnost. Nabídka: - pletení z pedigu - stolní hry - omalovánky, papírové mozaiky - stavebnice LEGO - promítání pohádek, videoklipů Pokud vzejde ze strany žáků přiměřený návrh, můžeme ho zařadit do nabídky. Pokud žáci neprojeví zájem o žádnou z nabízených aktivit, nenutíme je, pouze se s nimi domluvíme, kde by chtěli být a co mají v plánu dělat (řešit aktuálně, podle schopností žáka).	- u každého stanoviště je jeden pověřený pedagog, ostatní si pak rozdělí dohled podle zájmu žáků - dětem umožnit přesouvání na stanovištích podle jejich zájmu, je jen třeba si důsledně předávat informace mezi pedagogy	- vzhledem ke špatnému počasí jsme neumožnili výběr aktivity venku, děti neměly žádný návrh, pouze po ukončení stolní hry projevily zájem o zpěv a hru na kytaru - všichni žáci se zapojili do zvolené činnosti, stanoviště měnit nechtěli - problém byl se žákyní 2/D, která byla unavená po probdělé noci (vzhledem k jejímu postižení většinou nepomůže nechat jí spát ve dne, navíc tuto možnost vytrvale odmítala), nepodařilo se nám jí zaujmout, rušila děti i dospělé

Celkové hodnocení činnosti žáky:

Děti většinou přivítaly možnost volné neřízené činnosti.

Celkové hodnocení činnosti pedagogy:

K této aktivitě jsme přistoupili kvůli chladnému počasí a únavě žáků. Původně plánované sportovní dopoledne jsme zkrátili a připravili jsme tyto klidnější činnosti. Výběr nebyl příliš bohatý, ale museli jsme vycházet z omezeného materiálního vybavení. Žáci byli poměrně unavení, takže na zvoleném stanovišti setrvali po celou dobu. Myslím si, že toto bylo dobré řešení vzniklé situace.

Sportovní dopoledne – výcvik záchranných složek

časová dotace: dopoledne - 1 hodina

téma: individuální pohybová cvičení

cíl: rozvíjet sportovní dovednosti

respektovat pravidla sportovního zápolení

návaznost na výukové předměty, průřezová témata: Tělesná výchova

Osobnostní a sociální výchova

<u>metody</u>: sportovní soutěž <u>formy</u>: individuální či párová cvičení <u>motivace</u>: Učitelky, které vedou činnost, se chovají jako velitelé složek organizující výcvik. Snaží se navodit atmosféru cvičení členů záchranných složek. <u>pomůcky</u>: obruče + stojany, kuželky, lano, házečí kroužky se stojanem, granát, krepový papír <u>příprava činnosti</u>: před ŠvPř: zajistit krepový papír, TV pomůcky ze školy na místě: příprava sportovních stanišť		
popis činnosti Učitelky předem připraví tato <u>stanoviště pro jednotlivá cvičení</u>: - překážková dráha (slalom mezi kužely, prolézání obručemi, chůze po dřevěných koláčích, chůze po kládě) na čas - hod granátem na cíl - hod kroužky na dřevěné kolíky různé bodové hodnoty - chůze po laně (pro slabší žáky úzká ulička vymezená dvěma lany) - přetahování lanem (dvojice nebo skupiny) Po příchodu žáků učitelka řídí nástup, při kterém vystupuje jako velitel složek, zadává příkazy, rozděluje úkoly apod. Cvičení na stanovištích probíhá souběžně – skupiny se svým dohledem se posouvají vždy tam, kde je volno, postupně se vystřídají. Pedagogové zaznamenávají výsledky. Jako poslední stanoviště, kde cvičení probíhá společně, je přetahování, aby mohli žáci sledovat jednotlivé souboje a povzbuzovat a též soutěžit ve skupině. Po ukončení cvičení nejprve proběhne úklid pomůcek. Potom učitelky vyhodnotí výsledky (rozděleně podle pohlaví a věku), připraví diplomy. Vyhlášení výsledků proběhne na stupních vítězů (bezprostředně po akci).	poznámky - u některých stanišť je třeba poskytovat záchranu - při nástupu připomeneme nutnost respektování daných pravidel, soutěžení v duchu fair play - je třeba uzpůsobit cvičení na stanovištích podle schopností žáků (posunout hranici odhodu, upravit výšku překážky apod.), poskytnout pomoc - pro přetahování ve skupinách jsme vybrali pouze žáky, u kterých jsme předpokládali, že tuto činnost zvládnou - koordinace i silově - učíme žáky pozitivně povzbuzovat - do úklidu zapojíme žáky, kteří jsou toho schopni - než budou výsledky spočítány, využijeme míče ro různé sportovní hry (např. fotbal, který si chlapci přáli v zážitkovníku)	reflexe - podařila se motivace – navodit atmosféru výcviku – toto jsme uchovali po celou dobu aktivity - činnost na stanovištích byla přiměřená a pro děti většinou zábavná - vhodná byla organizace činnosti, děti nikde nečekaly, plynule se na stanovištích vystřídaly - bez problémů proběhla příprava i úklid pomůcek - vyhlášení výsledků s medailí na stupních vítězů mělo pěknou slavnostní atmosféru
<u>Celkové hodnocení činnosti žáky</u>: Děti, které mají povědomí o výcviku záchranných složek, byly pohlceny a nadšeny atmosférou. Do své role se skutečně vžily (byly nadšené i z gumových granátů), místy se smály vzniklým komickým situacím – především přetahování pedagogů. Po celou dobu projevovaly zaujetí. Chlapci ocenili, že jsme si všimli jejich přání hrát fotbal a vyhověli jim. <u>Celkové hodnocení činnosti pedagogy</u>: Činnost bych hodnotila velmi dobře. Motivace se nám podařila lépe, než jsme čekali. Celá aktivita pak měla zajímavou – pro děti neobvyklou atmosféru. Aktivita byla dobře zorganizovaná a pro děti zábavná a přiměřená a to i přesto, že jí bylo třeba kvůli chladnému počasí a únavě žáků na místě upravit.		

Vycházka, minigolf

časová dotace: 1. odpoledne – 90 minut

téma: pobyt venku, hra „minigolf“

cíl: seznámit žáky s hrou „minigolf“

respektovat základní pravidla při pobytu v přírodě

rozvíjet vytrvalost při delší chůzi

návaznost na výukové předměty, průřezová témata: Tělesná výchova

metody: hra

formy: frontální činnost – společná vycházka, individuální cvičení na minigolfu

motivace: Učitel ukáže žákům golfové vybavení, proběhne krátký rozhovor.

pomůcky: zapůjčené golfové vybavení

příprava činnosti: na místě: domluvit pobyt na golfovém hřišti

popis činnosti	poznámky	reflexe
Všichni společně obejdou okruh kolem ubytovacího zařízení. V areálu minigolfu se rozdělí na skupiny, pedagogové zajišťují dohled a střídání při hře, případně poskytují pomoc.	- vzhledem k zajištění bezpečnosti zapůjčit pouze omezené množství golfových holí	- golf pro velkou část dětí nebyl přiměřený, hra se jim nedařila a poměrně brzy ztratily zájem

Celkové hodnocení činnosti žáky:

Děti zprvu projevovaly nadšení, ale po několika nezdarech ztratily zájem.

Celkové hodnocení činnosti pedagogy:

Golf jsme zvolili, jelikož byl součástí areálu a děti se na něj opakovaně dotazovaly. Předpokládali jsme, že hra se jim příliš nebude dařit a byla to pravda. Bohužel došlo přes všechna opatření i ke zranění (úderem holí do obličeje). Přesto si myslím, že je správné, že jsme golf zařadili a děti předem od aktivity neodrazovali.

Policie

časová dotace: 2. odpoledne – 90 minut

téma: policie a její činnost

cíl: ověřit a rozvinout znalosti žáků o této oblasti

seznámit žáky se situacemi, ve kterých je třeba zásahu policie

nacvičit přivolání pomoci v případě mimořádné události (osobně i telefonicky)

nacvičit a upevnit přiměřené chování při mimořádné události

návaznost na výukové předměty, průřezová témata: Prvouka

Věcné učení

Vlastivěda

Občanská výchova

Řečová výchova

Osobnostní a sociální výchova

metody: slovní výklad, vysvětlování, názorná demonstrace, manipulace s obrazovým materiálem, individuální práce s pracovními listy

formy: , frontální činnost, individuální a skupinová činnost ve družstvech

motivace: situační metoda – sehrání scénky „loupež“

pomůcky: obrazový materiál, tematické pracovní listy, lepidlo, pastelky, modely dopravních značek, pexeso s dopravní tematikou, části policejní uniformy

příprava činnosti:

před ŠvPř: zajistit materiální vybavení pro výuku, vytvořit a vytisknout pracovní listy

na místě: příprava pomůcek, domluvit organizaci činnosti

1. stanoviště – výklad učiva „Policie a její činnost“		
1. skupina	2. skupina	3. skupina
<u>popis činnosti</u> První a druhá část je společná pro všechny skupiny. Pedagogové sehraji motivační scénku, ve které simulují loupež, přivolání pomoci a následný zásah policie. Následně si vyzkouší několik žáků, jak by v podobných případech přivolali telefonicky pomoc. Podle situace je pak možné přehrát několik modelových situací, které vyžadují zásah policie. Ve druhé části učitel slovním výkladem s oporou obrazového materiálu seznámí žáky (popř. zopakuje nebo rozvine – podle schopností žáků) s tímto učivem: - vybavení policie - činnost policie a její pravomoci - chování v případě mimořádné události Ve třetí části jsou aktivity rozdělené do družstev tak, aby byly žákům přiměřené. Aktivita pro tuto skupinu - dopravní značení a jeho význam (skupinová činnost řízená učitelkou): - pojmenování běžných dopravních značek - umístění dopravních značek do modelu silnic a chodníků - pohyb podle dopravního značení, řešení dopravních situací	<u>popis činnosti</u> Žáci se podle svých schopností zúčastní 1. a 2. části společně s ostatními. 3. část – aktivita pro tuto skupinu – pracovní listy, pexeso: - pracovní listy (obrázky – co patří a nepatří do policejního vybavení, spojovat čarou, škrtnat, vybarvovat dopravní značky, třídít je podle tvaru) - pexeso – běžné dopravní značky	<u>popis činnosti</u> Žáci se podle svých schopností zúčastní 1. a 2. části společně s ostatními. 3. část – aktivita pro tuto skupinu – pracovní listy, pexeso, papírová mozaika: - pracovní listy – podobné jako pro 2. skupinu, ale s výjimkou žáků 3/C a 3/E v jednodušší podobě - pexeso – běžné dopravní značky, s výjimkou žáků 3/C a 3/E využít pouze pro zrakové vyhledávání a párování (bez otáčení)
<u>poznámky</u> - ve druhé části řídit aktivitu tak, aby byla v základu přístupná všem žákům, podle schopností žáků adresně klást otázky či zadávat úkoly	<u>poznámky</u> - v 1. a 2. části poskytnout žákům dopomoc tak, aby se mohli zapojit podle svých schopností - ve 3. části poskytnout podle potřeby dopomoc (využít obrazový materiál z druhé části) - při pexesu rozdělit děti na dvojice, pro každou použít pouze část kartiček	<u>poznámky</u> - v 1. a 2. části poskytnout žákům dopomoc tak, aby se mohli zapojit podle svých schopností - ve 3. části zadat úkoly individuálně podle schopností žáků
<u>reflexe</u> Bohužel nebylo možné obsahem dodržet výuku učiva vhodného pro tuto skupinu, takže 1. a 2. část byla pro tyto žáky snadná. Skupinová práce pak proběhla bez problémů.	<u>reflexe</u> Tato činnost byla přiměřená, proběhla dobře kromě zapojení žákyně 2/D, která celou aktivitu narušovala, museli jsme jí odvést	<u>reflexe</u> Jelikož jsme individuálně upravili výběr činností ve 3. části, byly všechny úlohy pro děti přiměřené. Žák 3/D potřeboval trvalé vedení, jeho činnost jsme zkrátali a nechali mu prostor pro volnou hru.

Celkové hodnocení činnosti žáky:

Děti opět zaujala především úvodní motivační scénka, možnost aktivního zapojení do modelových situací.

Celkové hodnocení činnosti pedagogy:

Činnost jsme museli upravit podle změny v denním režimu, takže 1. a 2. část proběhla společně. Nebylo tedy možné rozdělit výklad náročností podle skupin. Soustředili jsme se především na to, abychom děti zaujali a mohli je všechny zapojit, což se nám celkem podařilo. Ve fázi uvědomění jsme se omezili na základní informace. Skupinová činnost pak proběhla dobře. S průběhem činnosti v takto upravené podobě jsme byli celkem spokojeni.

Tvorba zážitkovníku, kino

časová dotace: večer – 90 minut

téma: pohádky, společné posezení

cíl: relaxovat při oblíbené činnosti

návaznost na výukové předměty, průřezová témata: Řečová výchova

Osobnostní a sociální výchova

metody: sledování projekce, záznam do sešitu

formy: frontální činnost, individuální činnost

motivace: S tvorbou zážitkovníku žáci dopředu počítají. Promítání pohádky mají většinou rádi, není třeba je speciálně motivovat.

pomůcky: pomůcky pro tvorbu zážitkovníku, počítač, projektor, pohádka, občerstvení (papírové kornouty, kelímky, popcorn, limonáda)

příprava činnosti: před ŠvPř: připravit vhodnou pohádku, materiál na zážitkovník
na místě: příprava pomůcek

popis činnosti	poznámky	reflexe
Pedagogové připraví dopředu materiál pro tvorbu zážitkovníků, slabším žákům obrázky nastříhají. Tvorba probíhá individuálně, popř. s dopomocí pedagogů. Následuje promítání pohádky. Pokusíme se navodit atmosféru kina občerstvením – rozdáme kornouty s popcornem a kelímky s limonádou. Aktivita je dobrovolná, pokud někdo nemá zájem, domluví se s pedagogy na jiném programu.	- po zkušenosti z minulých dnů je možné začít se žáky s pomalejším tempem o chvíli dříve a zajistit větší počet pedagogů pro dopomoc - pokud někdo neudrží pozornost po celou dobu, nabídneme jinou činnost mimo klubovnu, aby ostatní nerušil, v případě únavy dříve uložíme	- tvorba zážitkovníků proběhla standardně - promítání se zúčastnili téměř všichni žáci (vyjma dvou žákyň 1/A a 1/B, které daly přednost televiznímu seriálu) - žák 3/D jsme kvůli únavě uložili dříve - žákyni 2/C jsme museli odvést kvůli nekázni a rušení žáků

Celkové hodnocení činnosti žáky:

Děti byly spokojené, z občerstvení nadšené.

Celkové hodnocení činnosti pedagogy:

Promítání jsme dětem předem slíbili, takže jsme ho zařadili, i když jsme pouštěli pohádky některým žákům již dopoledne. Považuji to za dobré rozhodnutí, děti si odpočinuly, zklidnily se a dobře usínaly.

Hodnocení celého dne:

Tento den bylo třeba program upravit kvůli velmi chladnému dopolednímu počasí a také narůstající únavě žáků. Vycházeli jsme z možností, které jsme měli.

Zkrátili jsme řízenou činnost a umožnili část dne program podle volby dětí. Toto se nám celkem osvědčilo. Myslím si, že jsme si v rámci možností s touto situací poradili.

Bohužel se tento den objevily první zdravotní problémy – úraz při golfu a při přesunu. Žáci první skupiny při hře nedodrželi pokyny učitelky a při špatném rozestavění u odpaliště udeřil jeden chlapec druhého holí do úst – naštěstí šlo pouze o povrchové zranění. Další chlapec z této skupiny (1/E) spěchal, aby ostatní dohonil a upadl na tvrdém povrchu. Pohmoždil si koleno. Tyto potíže přičítám zvýšené únavě žáků.

V zážitkovnicích žáci 1. skupiny převážně kladně hodnotili možnost volné činnosti během odpoledne i večer, stolní hry, které hráli s učitelkou. Uvedli, že by nechtěli nic měnit. Jeden žák napsal, že si přeje, aby den neskončil, jiná žákyně by chtěla zůstat ve škole v přírodě ještě další týden. V obrázkových zážitkovnicích se nejvíce pozitivních tiskátek objevilo u obrázku kina.

6.1.5 Pátek

Balení, úklid:

Po snídani jsme nejprve zabalili osobní věci žáků. Žáci 1. skupiny si měli za úkol sbalit sami, pedagogové prováděli pouze kontrolu. Žáci 2. a 3. skupiny balili s dopomocí – pokud to šlo. Žáci 3/C a 3/D byli tak nervózní, že jsme je vzali na hřiště a ke zvířátkům a sbalili jsme jim sami. Poté jsme se všemi dětmi počkali na sportovištích, než proběhla celková kontrola budovy a její předání. Kvůli špatnému počasí jsme se potom přesunuli do klubovny.

Vyhodnocení vícedenní hry, kytarové zpívanky

časová dotace: část dopoledne – 1 -2 hodiny

téma: slavnostní zakončení pobytu

cíl: prožít emoce spojené s vyhodnocením hry

přijmout výhru i prohru

zprostředkovat příjemný prožitek při společném zpěvu

návaznost na výukové předměty, průřezová témata: Hudební výchova

Osobnostní a sociální výchova

metody: opakování písní s oporou zpěvu učitelky

formy: frontální činnost

motivace: Na stolech budou připraveny odměny, pochutiny, dětské šampaňské, což by mělo navodit

slavnostnější atmosféru.

pomůcky: diplomy, odměny, kytara

příprava činnosti: před ŠvPř: zajistit diplomy

popis činnosti	poznámky	reflexe
Žáci se shromáždí v klubovně. Učitelka je s pomocí bodovací tabule seznámí s výsledky vícedenní hry. Předá dětem diplomy a drobné odměny. Následuje posezení (s pochutinami a dětským šampaňským). Během toho je možné začít hrát a zpívat na kytaru a vyplnit tak čas do oběda.	- pro zpěv volit známé písně, nechat děti, ať se zapojí podle svého uvážení	- v klubovně byl při vyhlášení hluk – obzvlášť při přesouvání žáků, příště lépe nechat žáky u stolu a odměnu jim donést

Celkové hodnocení činnosti žáky:

Děti měly radost – z pochutin možná větší, než z ocenění. Výsledky hry nejvíce vnímali žáci 1. skupiny, kteří si své vítězství užili. Do zpěvu se aktivně zapojili hrou „Pějme píseň dokola“.

Celkové hodnocení činnosti pedagogy:

Aktivitu jsme museli realizovat uvnitř kvůli chladnému počasí. Museli jsme se tedy obejít bez stupňů vítězů, což podle mě narušilo slavnostní atmosféru. Ale i tak proběhla v příjemné atmosféře a byla pěknou tečkou za celým pobytem.

Předání žáků:

Pro vyzvedávání žáků jsme vyčlenili čas od 13 do 15 hodin. Po obědě jsme žáky shromáždili v klubovně a promítali jsme animovaný film. Trochu jsme odvedli jejich pozornost od nastávajícího odjezdu, uklidnili jsme je a zpříjemnili čekání. Při předání dětí jsme informovali rodiče o tom, jak dítě pobyt zvládlo, v čem vidíme přínos a co bychom popř. doporučili do budoucna pro vedení dítěte v rodině i ve škole. Seznámili jsme je s případnými zdravotními komplikacemi a jejich řešením (předání výpisu ze zdravotního deníku).

Hodnocení celého dne:

Děti už byly od rána neklidné. Některým jsme museli zobrazit formou obrázkového režimu, jak bude den probíhat a kdy rodiče dorazí. Od rána bylo navíc

velmi chladné počasí a dětem byla po krátkém pobytu na hřišti zima. Přesunuli jsme tedy vyhlášení vícedenní hry do klubovny a původní program jsme nahradili zpěvem s kytarou.

Přípravu materiálu k převozu i balení osobních věcí dětí i personálu jsme si dopředu dobře organizačně promysleli, takže to proběhlo bez problémů.

Předání žáků proběhlo v klidu, rodiče naši práci většinou ocenili a poděkovali nám, že jsme tuto akci uspořádali.

6.2 Hodnocení ŠvP

Pobyt v Hrachově bych celkově hodnotila jako vydařený. Již v přípravné fázi převládalo dobré naladění. Pedagogové měli o účast zájem a aktivně se podíleli na tvorbě pomůcek, návrzích zaměstnání, nákupu a kontrole materiálního vybavení. Vedoucí školy v přírodě byla jmenována nejmladší učitelka pedagogického sboru a nutno říci, že úkoly a povinnosti vyplývající z této funkce zvládala výborně. Ředitelka školy jí zvolila především kvůli jejím osobnostním kvalitám a také pro její mimořádné organizační schopnosti. Problematické situace dokázala řešit v klidu, citlivě a s přehledem, respektovali jí dospělí i děti. Úspěšný průběh přípravy i průběhu školy v přírodě byla především její zásluha.

V tomto zařízení jsme byli poprvé. Úroveň ubytování jsme hodnotili jako průměrnou. Vybavení zařízení bylo dostačující, chyběly nám však stoly na pokojích pro volnočasové aktivity – hry, kreslení apod. Jelikož nepršelo, mohli jsme alespoň využít nábytek na verandě a také jsme ocenili ohniště přímo před bungalovem. Kvůli rozmanitému členění budovy bylo obtížnější zajistit dohled nad žáky. Příroda v okolí budov byla krásná, obzvlášť na jaře, v celém areálu byl klid. Poměrně velký počet sportovišť uspokojil ubytované ze všech škol. Jedinou nevýhodou pro nás bylo umístění bungalovu – na okraji jsme sice měli klid, ale cesta do jídelny a klubovny směrem do kopce několikrát denně byla pro žáky s pohybovým omezením náročná. Na konci pobytu byli unaveni. Velmi kladně jsme hodnotili laskavý a vstřícný přístup personálu a výborné stravování – kvalitou i množstvím.

Při plánování akce jsme pečlivě sestavili rozpočet, takže jsme neměli problém s materiálním zajištěním. Rozhodně bychom však potřebovali posílit finanční

prostředky na zajištění většího počtu personálu. Všichni zaměstnanci se dobrovolně věnovali dětem po celý den bez ohledu na rozepsané služby, takže neměli prostor pro vlastní odpočinek. Jelikož akce trvala pouze pět dní, vydrželi jsme a realizovali náročný program. V případě delšího pobytu by to nebylo možné. Nechceme ale navyšovat účastnické poplatky, někteří rodiče by si to pak patrně nemohli dovolit. V minulosti nám někdy pomohli dobrovolníci (bez nároku na odměnu), ale je velmi obtížné toto každoročně zajistit. Finanční prostředky na mzdy jsou v naší škole minimální a často ani není možné uhradit pedagogům všechny přesčasové hodiny (podle oficiálního rozpisu). Přesto všichni dospělí odjížděli dobře naladěni s plány na další rok.

Akce se zúčastnily stejné děti, jako v předchozím roce, což jsme vnímali jako ujištění, že jsme odvedli dobrou práci. Bez ohledu na věk, typ a míru postižení jsme od dětí dostávali po většinu pobytu kladnou zpětnou vazbu. Projevovaly zájem a celkovou spokojenost, ptaly se, jestli pojedeme znovu. I když byly na konci pobytu unavené, nedošlo k žádným větším zdravotním potížím. Jako problematickou jsme hodnotili účast žákyně 2/C, která výrazně narušovala průběh některých aktivit – řízených i volnočasových. Cíleně vyrušovala ostatní děti, navazovala nevhodné kontakty, měla snahu upoutat na sebe veškerou pozornost. Ostatní děti projevovaly nelibost, hledaly u nás útěchu a oporu. Shodly jsme se na tom, že její účast v příštím roce posoudíme podle vývoje chování během roku a po konzultaci s rodiči. Celkově došlo k posílení dobrých vztahů mezi všemi účastníky, což se potvrdilo reakcemi všech při následném společném promítání videozáznamů a fotografií ve škole. Rodiče nám potvrdili, že děti přijely domů plné zážitků. Hodnocení dětí formou zážitkovníků bylo přiměřené a vhodné pro žáky první skupiny. Tito žáci jsou rozhodně schopní vyjádřit svůj názor, dojem. Bohužel se však ukázalo, že to neumí – nikdo je to nenaučil, nikdo je k tomu nevyzývá a předpokládám, že se setkávají i s tím, že pokud se vyjádří, tak se na jejich názor nehledí. Byli zaskočeni, že mohou sdělit své přání, plán na delší den, popř. zhodnotit nebo kritizovat. To je pro pedagogy, ale i pro rodiče, téma k zamyšlení. Měli bychom více podporovat sebevědomí žáků, zajímat se o jejich názory a vést k větší samostatnosti při rozhodování. Jedním ze závěrů hodnocení celkového pobytu bylo právě rozšíření výchovných a vzdělávacích aktivit zaměřených na osobnostní a sociální výchovu během celého školního roku. Pro žáky s těžším typem postižení by pak bylo vhodnější vytvářet společný deník, buď formou nápisů a obrázků v sešitu, nebo s fotografiemi v tabletu s použitím odpovídajícího programu. Tito žáci potřebovali

individuální dopomoc i při relativně snadné činnosti, což bylo organizačně velmi obtížné, a vyjádření hodnocení symbolem chápali jen někteří.

Pro úspěšný průběh pobytu byl vhodný výběr tématu vícedenní hry patrně zásadní, následné zpracování pedagogy pak poměrně kvalitní. Přípravu aktivit zajišťovali mimo učitelů též vychovatelé a asistenti. Někdy jsem zaznamenala, že aktivita byla nepřiměřená časem nebo náročností, v jiných případech bych patrně volila jinou metodu, ale každý dospělý si své zaměstnání řídil sám a my jsme do něj nezasahovali. Vedoucí školy prováděla s pedagogem vyhodnocení činnosti bezprostředně po jejím skončení. V případě asistentů se zaměřila především na to, co se podařilo. Vzhledem k tomu, že v běžném školním provozu samostatně vzdělávací úkoly neplánují, a my jsme jejich přípravu předem nekontrolovali, nechtěli jsme je kritikou odradit. Toto bych vnímala jako pochybení kontrolní činnosti před odjezdem. S vedoucí pobytu jsme se shodly na tom, že pro příště bude dobré navrhnout pomoc nebo konzultaci při přípravě, abychom aktivitu mohli předem upravit. Celkově bych program hodnotila jako pestrý, dobře motivovaný, ve většině případů byly dobře zvolené metody a kratší, často střídané formy. Cítili jsme však, že byl velmi náročný – jak pro děti, tak pro dospělé. Snažili jsme se zapojit všechny žáky, ale ti s těžkým typem postižení to zvládali většinou pouze s trvalou dopomocí. V takové činnosti pak nevidím velký význam, navrhovala bych jejich úlohy více upravit, nebo nahradit jinou oblíbenou činností. Bylo by vhodné celkově omezit řízenou činnost a vymezit část dne pro volnější aktivity podle výběru dětí. Umožnilo by nám to více reagovat na přání žáků uvedená v zážitkovnicích, věnovat více času samostatnému nákupu dětí v bufetu. Získali bychom také prostor pro individuální mailovou a písemnou komunikaci dětí s rodinou s větší možností dohledu a dopomoci. Tato aktivita se v řízené činnosti ukázala jako nevhodná. Děti by pravděpodobně byly méně unavené. Zároveň bychom využili tuto část dne pro vkládání fotografií a videozáznamů na web či školní facebook, což by rodiče jistě ocenili a byli by klidnější. Dospělí se na těchto připomínkách shodli a plánují realizaci změn v příštím roce.

Rodiče dobře hodnotili spolupráci při přípravě akce, dostatečné a včasné informace a ochotu pedagogů při řešení individuálních potřeb dětí. Respektovali naše doporučení a pravidla ohledně mobilů, sladkostí, cenných věcí a peněz, takže nedošlo k žádným nedorozuměním, ani ztrátám. Při přebírání žáků na konci akce jsme se všemi krátce pohovořili o průběhu pobytu a o tom, jak to jejich dítě zvládlo. Většina z nich se

vyjádřila v tom smyslu, že by uvítali průběžné informace, ale nechtěli nás obtěžovat telefonáty. Toto podpořilo náš záměr pro příští rok komunikovat během pobytu pravidelně s využitím sociálních sítí formou každodenních zpráv a fotografií. Celkově oceňovali ochotu pobyt uspořádat a děkovali nám. Zpětně nás pak informovali, jaké zážitky jim doma děti sdělily. Někdy to byly drobnosti, které jsme ani sami nezaznamenali. Pomohlo nám to vidět školu v přírodě jejich očima.

Celkově jsme s průběhem akce byli spokojeni. Vzhledem k výběru žáků jsme hodnotili především relativně klidný průběh – až na výjimky nedošlo k žádným nevhodným projevům nelibosti či agrese. V příštím roce bychom pobyt raději realizovali v květnovém termínu, kdy je větší pravděpodobnost teplejšího počasí. Naším cílem do budoucna je zajistit takové materiální a personální podmínky, abychom mohli nabídnout účast všem žákům, jejichž rodiče o to projeví zájem.

7 Doporučení a náměty pro realizaci ŠvP pro děti ze ZŠS

V této části se pokusím shrnout doporučení z předchozích kapitol a poskytnout náměty pro přípravu a realizaci školy v přírodě.

Vícedenní pobyt v přírodě je náročný pro děti i pedagogy. Rozhodnutí o jeho pořádání by mělo být ve shodě vedení s pracovníky, kteří by se ho měli zúčastnit. Nepovažuji za vhodné prosadit uskutečnění této akce nařízením. Navrhuji uspořádat nejprve kratší akce ve známém prostředí s pedagogy, kteří s touto myšlenkou sympatizují a jejich práci odměnit, abychom je, i ostatní, motivovali do budoucna. Pro bezproblémový průběh je vhodné nabídnout účast na těchto pobytech žákům, u nichž je předpoklad, že je dobře zvládnou. Pokud s pořádáním škol v přírodě začínáme, mohou mít rodiče pochybnosti o tom, zda je pobyt pro jejich dítě přínosný. Obávají se, zda jsou pedagogové dostatečně způsobilí poskytnout nejen výchovnou a vzdělávací péči, ale i zdravotní. Dobrý průběh těchto akcí je pak zpětnou vazbou pro všechny skupiny – děti, pedagogy i rodiče.

Finanční zajištění školy v přírodě může být problematické pro rodiče i pro školu. Účastnický poplatek bývá vyšší, než u dětí bez ŠVP, jelikož je třeba počítat s vyššími náklady na větší počet pedagogického dohledu. V některých případech je třeba pořídit vybavení (náhradní boty, pláštěnka apod.). Rodiče mohou využít příspěvky, které poskytují některé zdravotní pojišťovny, rodinám sociálně slabým pak odbory sociální péče. Školy musí počítat s vyššími náklady na mzdy, pedagogové zpravidla odpracují velké množství přesčasových hodin, včetně případných víkendových směn. Mimo prostředků od zřizovatele je možné získat další finance z dotačních programů, nebo od sponzorů. Pokud to možnosti školy dovolí, je vhodné kvůli celodennímu dohledu nad žáky zajistit další pracovníky, nejlépe osoby, které známe (bývalé zaměstnance školy, studentky z praxe apod.). Využití rodičů jako pedagogického dohledu bych nedoporučila a to i v případech, že se jedná o osoby, s nimiž máme dobré zkušenosti. Během pobytu pravděpodobně nastanou situace, které budou vnímat ze svého pohledu odlišně, než pracovníci školy.

Personální obsazení považuji za zásadní pro úspěch celé akce. Mimo již zmíněného zájmu o akci je důležité, aby ve skupině zaměstnanců účastníci se akce byly

dobré vztahy. Pobyt klade na děti i dospělé velké nároky a je předpoklad, že vlivem únavy dojde k situacím vyžadujícím toleranci a vzájemnou podporu. Vedoucí školy v přírodě by měl být člověk, který má respekt a důvěru ostatních. Zodpovídá za bezpečnost všech účastníků, dodržení všech předpisů a celkově za zdárný průběh akce. Ze své pozice musí jednat s provozovatelem zařízení, provádět kontrolní činnost a nevyhne se nepopulárním rozhodnutím. Je důležité, aby měl dostatek zkušeností, ale osobnostní vlastnosti považují patrně za důležitější. V případě naší školy se toto opakovaně prokázalo. Vedoucí školy v přírodě byla po dobu tří let nejmladší učitelka sboru a díky svým výjimečným kvalitám zvládala celou fázi přípravy i průběhu bravurně. Zdravotník s potřebnou kvalifikací není v případě akce menšího rozsahu podmínkou, ale v případě škol v přírodě pro žáky se zdravotním postižením jej vzhledem k vyšší pravděpodobnosti výskytu zdravotních potíží doporučuji zajistit.

Výběr účastníků z řad žáků závisí na tom, jak se akci podaří zajistit personálně. Pedagogové by se měli shodnout, kterým dětem účast na pobytu nabídnou. Pamatujme na to, že výchovná činnost je vnímaná každým pracovníkem individuálně, nelze měřit, a proto by neměl být výběr žáků nařizován nebo hodnocen někým, kdo se sám na škole v přírodě nepodílí. V případě žáků s těžším zdravotním postižením mohou mít někteří zaměstnanci obavy, zda léčebnou péči dobře zvládnou a zdráhají se převzít za takového žáka odpovědnost, což plně chápou. Nechme rozhodnutí na těch, kteří se akce zúčastní. Pakliže vybereme problematického žáka, měl by být mezi dohledem i pedagog, kterého toto dítě respektuje.

V dnešní době je poměrně velká nabídka pobytových zařízení včetně dalších služeb. Ubytování dětí se zdravotním postižením je vhodné v klidném, menším komplexu, pokud možno málo členitým (v případě imobilních účastníků bezbariérovém), s dostatečným počtem hygienických zařízení. Je potřeba předem zjistit úroveň vybavení, abychom doplnili dovážený materiál ze školy, popř. přizpůsobili program. Venkovní zázemí v tomto případě považuji za důležitější, než vnitřní. Je nutné předem informovat provozovatele o specifických požadavcích, které k zajištění péče o naše děti potřebujeme – pružnější denní režim, delší doba na stravování, možnost uchování a podávání osobních a dietních potravin a především tolerance a trpělivost.

Při sestavování denního režimu je třeba dodržet základní hygienické předpisy a stanovit pevné body, které je nutné časově dodržet (výdej stravy). Je předpoklad, že

jednotný režim vzhledem k vysoce individuálním potřebám pravděpodobně nebude vyhovovat všem. Toto je třeba zohlednit při sestavování jednotlivých skupinek žáků, aby délka, náročnost a frekvence střídání aktivit a odpočinku byly přiměřené pro všechny.

Organizace příprav je individuální podle zavedených postupů každé školy. Ponechala bych volbu způsobu přípravy vedoucímu akce. Předpokládáme, že pedagog na této pozici by měl vykonávat svou funkci natolik kvalitně a zodpovědně, že neopomene kontrolní činnost. V každém případě je důležité všechny pracovníky dostatečně informovat o plánované organizaci a výchovně vzdělávací činnosti, abychom měli dostatek času na případné úpravy.

Výchovná a vzdělávací činnost škol v přírodě probíhá různými způsoby. Práce se žáky speciálních škol vyžaduje speciálně pedagogické metody a formy, odbornou způsobilost pedagogů i při volnočasových aktivitách, což instruktoři poskytující animační služby většinou nesplňují. Osobně bych váhala, zda svěřit žáky naší školy do péče víceméně neznámým lidem. Pokud ano, vyčlenila bych pouze skupinku žáků, kteří se od žáků běžné školy příliš neodlišují (a to především chováním). Rozhodně bych se však všech takových aktivit účastnila jako dozor. Práci se žáky s výraznějším postižením bychom měli zajišťovat výhradně zaměstnanci školy a to po celý den. Vzdělávání žáků bychom měli pojmut zábavnou a hravou formou s maximálním využitím výuky v terénu. Škola v přírodě je ideální příležitostí vyučovat tak, aniž by to děti jako vyučování vnímaly. I když schopnost imaginace je u nich omezená, doporučuji se zaměřit na prožitek. Zařazujeme pravidelně poměrně velké množství scének, modelových situací, využíváme masky a převleky. Nenecháváme děti pouze v roli diváků, ale snažíme se je aktivně zapojit. Jejich reakce nám potvrzují, že i děti s těžkým mentálním postižením mají z těchto aktivit pěkné zážitky, které si dlouhodobě pamatují, reagují při prohlížení fotografií, pouštění videa. Prozatím jsme měli dobré zkušenosti i se žáky s autismem, ale zde je předpoklad, že by tyto činnosti pro ně nemusely být vhodné. V tom případě je v těchto chvílích odvádíme, nabídneme jinou činnost a k ostatním se připojíme později. Během celého pobytu je však třeba počítat s větší variabilitou kvůli změně režimu, únavě a naladění žáků a především se změnami počasí. Připravte si více aktivit, abyste nebyli zaskočení. Pokuste se během celého pobytu soustředit především na pohodu. Vyvarujte se aktivit, které by mohly navodit problémové situace nebo projevy nelibosti, přestože by byly didakticky přínosné.

8 Závěr

Téma práce jsem si zvolila především kvůli své dlouholeté praktické zkušenosti s realizací těchto akcí. Při jejich přípravě jsem se vždy zčásti zabývala legislativou, teoretické podklady jsem opomíjela. V průběhu zpracovávání diplomové práce jsem si teprve studiem teorie řadu věcí ujasnila, pochopila jsem souvislosti a získala podněty pro změny a zlepšení školy v přírodě. Cílem mé práce byl popis přípravy a realizace jedné konkrétní akce, vyvození konkrétních doporučení a námětů. Podle mého názoru jsem cíl diplomové práce naplnila. Snažila jsem se v odborné literatuře i ostatních zdrojích zjistit, zda existují práce na obdobné téma, tj. zabývající se akcemi (školou v přírodě) pro děti se specifickými vzdělávacími potřebami. Bohužel práci tohoto druhu jsem nenalezla.

Během vytváření práce jsem obtížně hledala zdroje, které by se zabývaly školou v přírodě komplexně. Informace bylo třeba čerpat z různých materiálů. Také v oblasti legislativy neexistuje právní předpis, který by vymezoval všechna pravidla pro školu v přírodě v jednom celku, ale je třeba prostudovat celý soubor předpisů. Žáci se specifickými vzdělávacími potřebami tvoří velikou různorodou skupinu, pro kterou je obtížné vyvodit závěry platné pro všechny.

Praktická část mé práce je využitelná především pro pedagogy, kteří ještě sbírají zkušenosti, nebo plánují školu v přírodě poprvé. Předpokládám, že ti, co jezdívají pravidelně, mají svůj styl a osvědčené postupy, kterými by naopak mohli tuto práci doplnit, nebo mé závěry na základě svých zkušeností upravit. Byla bych ráda, kdyby se mi podařilo změnit názor těch, kteří jsou k významu těchto akcí skeptičtí. Mým přáním je inspirovat ostatní k realizaci školy v přírodě ve vlastních školách.

9 Použité zdroje

DANIŠ, P. (2018). *Tajemství školy za školou: Proč učení venku v přírodě zlepšuje vzdělávací výsledky, motivaci a chování žáků*. Ministerstvo životního prostředí. ISBN 978-80-7212-631-6.

DOUBRAVSKÁ, L. (2012). Organizování zimní školy v přírodě na 1. stupni ZŠ [diplomová práce]. Brno: PdF MU

HÁJEK, B., HOFBAUER, B., PÁVKOVÁ, J. (2010). *Pedagogika volného času*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta. ISBN 978-80-7290-471-6.

HUBLOVÁ, P. (2014). *Škola v přírodě* [online]. Wiki - Wiki [cit 2020-02-12]. Dostupné z: https://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogický_lexikon/S/Škola_v_přírodě

HUBLOVÁ, P. (2013). *Zážitková pedagogika*. Wiki - Wiki [online]. Dostupné z: https://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogický_lexikon/Z/Zážitková_pedagogika

CHARAKTERISTIKA SPECIÁLNÍCH VZDĚLÁVACÍCH POTŘEB - Katalog podpůrných opatření. Katalog podpůrných opatření [online]. Copyright © 2015 [cit. 22.02.2020]. Dostupné z: <http://katalogpo.upol.cz/obecna-cast/2-podpurna-opatreni-ve-vzdelavani/2-1-charakteristika-specialnich-vzdelavacich-potreby/>

JAKUBKA, J., HLOUŠKOVÁ, P. a kol. (2008). *Zákoník práce prováděcí nařízení a další související předpisy s komentářem k 1.1. 2008*. Olomouc: Anag. ISBN 978-80-7263-432-3.

KIRCHNER, J. (2009). *Psychologie prožitku a dobrodružství*. Brno: Computer Press, a.s. ISBN 978-80-251-2562-5.

KOTULÁN, J. a kolektiv (2005). *Zdravotní nauky pro pedagogy*. Brno: Masarykova univerzita v Brně. ISBN 80-210-3844-6

KRÁLIČEK, J. (1985). *Škola v prírode. Príručka pre učiteľov a vychovávateľov, zdravotníkov a riaditeľov škôl v prírode*. Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo. ISBN 67-450-85.

KRÁLIČEK, J., KOVÁČIK, J. (1964). *Škola v prírode. Metodická príručka pre učiteľov a vychovávateľov*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo.

KŘÍŽEK, J. (1982). *Škola v přírodě*. Praha: SPN, n.p.

Manuál pro tvorbu školních vzdělávacích programů v základním vzdělávání. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2006. ISBN 80-87000-03-X.

Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a

tělovýchovy, MŠMT ČR. MŠMT ČR [online]. Copyright ©2013 [cit. 17.02.2020]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/metodicky-pokyn-k-zajisteni-bezpecnosti-a-ochrany-zdravi-deti-zaku-a-studentu-ve-skolach-a-skolskych-zarizenich-zrizovanych-ministerstvem-skolstvi-mladeze-a-telovychovy>

MATĚJČEK, Z. (1995). *Co děti nejvíc potřebují*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-058-8.

MAZAL, F. (2007). *Hry a hraní pohledem ŠVP*. Olomouc: Hanex. ISBN 978-80-85783-77-3

PIPEKOVÁ, J. (2006). *Osoby s mentálním postižením ve světle současných edukativních trendů*. Brno: MSD. ISBN 80-86633-40-3.

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. (2008). *Pedagogický slovník 4., aktualizované vydání*. Praha : Portál. ISBN 978-80-7367-416-8.

Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání základní škola speciální. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2008. ISBN 978-80-87000-25-0.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2006. ISBN 80-87000-03-X.

ROMANĚNKO, J., SKÁCELÍK, P. (2018). *BOZP a PO v příkladech školské praxe*. Karviná: Paris. ISBN 978-80-87173-40-4.

SKUTIL, M., KŘOVÁČKOVÁ, B., MANĚNOVÁ, M. (2014). *Psaní odborných textů a tvorba elektronických prezentací ve společenských vědách*. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN: 978-80-7435-503-5.

SMETÁČKOVÁ, I. (2011). Škola v přírodě: limity a dilemata 1. *Pedagogická orientace*, roč. 21, č.4, s. 416-435 [online]. Copyright © [cit. 17.02.2020]. Dostupné z: http://www.ped.muni.cz/pedor/archiv/2011/pedor11_4_skolavpriode_smetackova.pdf

SMETÁČKOVÁ, I., VIKTOROVÁ, I. (2011). Škola v přírodě: Příklad změn v rodinné a školní socializaci. *Pedagogika*, roč. 61, č. 3, s. 271-289.

Sněmovna schválila novelu zákona o ochraně veřejného zdraví, má především zajistit soulad s EU. Ministerstvo zdravotnictví České republiky [online]. Copyright © 2010 [cit. 18.02.2020]. Dostupné z: https://www.mzcr.cz/dokumenty/snemovna-schvalila-novelu-zakona-o-ochrane-verejneho-zdravima-predevsim-zajist_18508_1.html

ŠTORCH, E. (1929). Dětská farma [online]. Institut pro podporu inovativního vzdělávání. [cit 2020-02-12]. Dostupné z: <http://www.inovativnivzdelavani.cz/eduard-storch-detska-farma-1929/>

ŠVARCOVÁ, I. (2006). *Mentální retardace*. Praha: Portál. ISBN 80-7367-060-7

ŠVARCOVÁ, I. (2012). *Základy speciální pedagogiky*. Praha: Parta. ISBN 978-80-7320-176-0.

VALENTA, J. (2015). *Školské zákony a prováděcí předpisy s komentářem*. Olomouc: Anag. ISBN 978-80-7263-974-8.

258/2000 Sb. Zákon o ochraně veřejného zdraví. Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění [online]. Copyright © [cit. 18.02.2020]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-258>

Zodpovědnost pedagogů na školních akcích. BOZPinfo.cz. *Časopis JOSRA* [online]. Copyright © 2002 [cit. 17.02.2020]. Dostupné z: <https://www.bozpinfo.cz/zodpovednost-pedagogu-na-skolnich-akcich>

106/2001 Sb. Vyhláška o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti. Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění [online]. Copyright © [cit. 17.02.2020]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-106>

303/1996 Sb. Vyhláška Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy o školách v přírodě. Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění [online]. Copyright © [cit. 17.02.2020]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1996-303>

10 Seznam příloh

Příloha A	Dotazník
Příloha B	Informace pro rodiče
Příloha C	Písemný souhlas se zařazením
Příloha D	Posudek o zdravotní způsobilosti
Příloha E	Pověření vedením
Příloha F	Prohlášení o bezinfekčnosti
Příloha G	Předběžná přihláška
Příloha H	Rozpis služeb pedagogických pracovníků
Příloha I	Zdravotní deník 1
Příloha J	Zdravotní deník 2
Příloha K	Zdravotní deník 3
Příloha L	Zdravotní deník 4
Příloha M	Zážitkovník

Příloha A

DOTAZNÍK

Vážení rodiče,

vyplňte prosím následující dotazník. Bližší informace o vašem dítěti nám pomohou při zajištění klidného průběhu pobytu a předejdou případným potížím. Děkujeme

STRAVOVÁNÍ

Uveďte, zda vaše dítě odmítá nějaké potraviny, pokud ano – jaké?

.....

Uveďte případné jiné zvláštnosti nebo zvyky (např. potřeba oddělování potravin, způsob přijímání potravy, odmítá snídat apod.)

.....

DENNÍ REŽIM – Uveďte:

- v kolik hodin vaše dítě chodí běžně spát, případné zvyky při usínání (pohádka, hračka, zatemnění...)

.....

- odpočívá vaše dítě po obědě, popř. jakým způsobem.....

- v kolik hodin dítě vstává

- má během dne nějakou pravidelnou oblíbenou aktivitu, popř. jakou

.....

ZDRAVOTNÍ STAV

Uveďte možná rizika spojená se zvýšenou zátěží dítěte (např. nervozita, křeče...).....

Čeho bychom se případně měli vyvarovat, popř. jak reagovat, pokud k této situaci dojde?

.....

CO BYCHOM JEŠTĚ MĚLI VĚDĚT

.....

.....

.....

Škola v přírodě – informace pro rodiče

Termín: **8.4. – 12.4. 2019**

Místo pobytu: **rekreační středisko Star Line, Hrachov**

Příjezd: **8.4. (pondělí) budeme na vaše děti čekat přímo v Hrachově mezi 13 – 15 hod.**

Odjezd: **12.4. (pátek) své děti si můžete vyzvednout mezi 13,00 – 15 hod.**

Vedení akce: Martina Zeisková – vedoucí školy v přírodě (606 856 019)

Renata Holečková – zdravotník (606 492 220)

Prosíme o vyplnění „**Písemného souhlasu rodičů**“ – slouží jako závazná přihláška. Odevzdejte nám ho do 15.2. 2019.

Dále zasíláme formulář „**Posudek o zdravotní způsobilosti**“ – tento je potřeba nechat potvrdit ošetřujícím lékařem vašeho dítěte, odevzdejte ho nejpozději do 28.3. 2019 (posudek platí po dobu dvou let, pokud během této doby nedošlo ke změně zdravotního stavu – pokud máte loňský, tak si ho prosím zkontrolujte).

Formulář „**Prohlášení o bezinfekčnosti**“ se vyplňuje těsně před odjezdem a odevzdáte ho při příjezdu společně s průkazem pojištěnce zdravotní pojišťovny, kartičkou ZTP a s léky (pokud vaše dítě nějaké léky trvale užívá).

Poplatek ve výši 2 000,- Kč prosím uhrad'te nejpozději do 15.2. 2019, buď v hotovosti pokladní školy, nebo převodem na účet školy 364192349/0800. Jako variabilní symbol prosím uveďte číslo.....

Stravování – je zajištěna plná penze – jídlo 5x denně, pitný režim

Jako první jídlo budeme mít pondělní večeři, končíme v pátek obědem. Dejte prosím dětem na pondělí odpolední svačinu.

Osobní potřeby – upravte podle vlastního uvážení:

Oblečení na pobyt venku (bundy, kalhoty, čepice, mikiny, boty)

spodní prádlo 4

pyžamo

oblečení do chaty (tepláky, trička)

přezůvky

kapesníky, toaletní potřeby, ručník, sáček nebo igelitovou tašku na špinavé prádlo

penál s psacími potřebami, pastelkami a nůžkami, šátek na hry

lahev na pití, batůžek

Všechny věci prosím dětem označte, většinou si je nepoznají.

Léky – pokud vaše dítě trvale užívá nějaké léky (pravidelně, nebo v případě potíží), odevzdejte je přímo R. Holečkové (zdravotníkovi akce), pečlivě označené s napsaným dávkováním. Vybavení běžné lékárny vezeme sebou ze školy.

Pokud dáváte dítěti cenné věci, mobily apod. sdělte nám to pro informaci při předávání dětí, **škola za tyto předměty nepřebírá hmotnou odpovědnost.**

Kapesné – V areálu bude možné si zakoupit pohledy, sladkosti, pití. Pokud chcete vašemu dítěti dát nějaké kapesné, nabízíme vám možnost, že bychom peníze vzali k sobě do úschovy a na nákupy dohlédli. Pokud s tímto souhlasíte, předejte nám peníze v podepsané peněžence. Za peníze, které budou mít děti volně u sebe, neručíme. Jestliže chcete dát pochutiny dítěti z domova, též je předejte dozoru v označené tašce nebo krabici, budeme je vydávat v rozumné míře až po jídle – zvažte však, jestli je to třeba, děti si raději nakoupí a jedna sladkost denně by podle našeho mínění po dobu pobytu mohla stačit.

Jestliže sebou bude mít vaše dítě **telefon**, upozorňujeme, že děti budou mít povolené používání telefonů pouze v době osobního volna (po obědě, starší žáci večer). Zvažte prosím, zda je třeba vašemu dítěti telefonovat – ne vždy to přispěje k jeho psychické pohodě. Pokud budete chtít vědět, jak se vaše dítě má, můžete nám zavolat a rádi si s vámi popovídáme - nejlépe až po 20:30, přes den bychom se vám těžko mohli věnovat.

Jako dobrý způsob komunikace s dětmi se nám osvědčila písemná forma. Nabízíme vám možnost dětem připravit tři pohledy, které nám předáte v zalepené obálce před odjezdem a my je dětem předáme (jako kdyby přišly poštou). Plánujeme napsat maily, SMS a pohledy domů v rámci programu.

Návštěvy během pobytu jsou zakázány.

Pečlivě prosím vyplňte **telefonní čísla** v tiskopisech Prohlášení o bezinfekčnosti a Písemný souhlas, abychom vás v případě potřeby mohli kdykoliv kontaktovat. Upozorňujeme, že v případě jakýchkoliv komplikací může vedoucí akce pobyt účastníka ukončit. Podle jejího pokynu je pak vaší povinností si dítě na vlastní náklady odvézt.

Případné další dotazy zodpoví Martina Zeisková na školním telefonu.

Upozorňujeme, že z organizačních důvodů není možné, aby v pondělí byly vaše děti ve škole – jejich docházka tento den začíná předáním dítěte v Hrachově. V případě, že vaše dítě předá nebo vyzvedne někdo jiný než rodiče, uveďte to do této návratky.

.....

Jméno dítěte

Dítě v úterý 8. 4. předá.....

Dítě v pátek 12.4. vyzvedne.....

.....

podpis rodičů

Příloha C

PÍSEMNÝ SOUHLAS RODIČŮ SE ZAŘAZENÍM DÍTĚTE DO ŠKOLY V PŘÍRODĚ

Souhlasím s účastí mého syna (dcery) _____

ve škole v přírodě v Hrachově – v rekreačním středisku Star Line, termínu od 8.4. do 12.4. 2018.

Souhlasím s uvedením osobních údajů mého dítěte pro potřeby ubytovatele (jméno, adresa, rodné číslo, datum narození).

Na školu v přírodě vybavím svoje dítě dle doporučení školy. V případě zvláštních okolností, zejména onemocnění mého dítěte, zajistím na svoje náklady jeho okamžitý individuální odvoz domů ještě před stanoveným termínem návratu. Telefonní čísla, na kterých se s vámi můžeme po dobu školy v přírodě kontaktovat:

číslo telefonu do zaměstnání _____

číslo telefonu domů _____

jiné spojení (nemáte-li telefon) _____

Jsem si vědom(a) toho, že do školy v přírodě nemůže být vyslán žák, jehož zdravotní stav by mohl být tímto pobytem ohrožen a žák, který by mohl zdravotně ohrozit ostatní žáky. Písemné prohlášení o těchto skutečnostech odevzdám před odjezdem (viz „List účastníka“)

V dne.....

Odevzdat do 8. 3. 2019

Příloha D

Posudek o zdravotní způsobilosti dítěte k účasti na zotavovací akci a škole v přírodě

Jméno, popřípadě jména a příjmení posuzovaného dítěte.....

.....
datum narození.....
adresa místa trvalého pobytu nebo jiného pobytu.....

Část A) Posuzované dítě k účasti na škole v přírodě nebo zotavovací akci
je zdravotně způsobilé*)
není zdravotně způsobilé*)
je zdravotně způsobilé za podmínky (s omezením)
.....

Posudek je platný 24 měsíců od data jeho vydání , pokud v souvislosti s nemocí
v průběhu této doby nedošlo ke změně zdravotní způsobilosti.

Část B) Potvrzení o tom, že dítě

- a) se podrobilo stanoveným pravidelným očkováním ANO – NE
- b) je proti nákaze imunní (typ/druh).....
- c) má trvalou kontraindikaci proti očkování (typ/druh).....
- d) je alergická na.....
- e) dlouhodobě užívá léky (typ/druh, dávka).....

datum vydání posudku

podpis, jmenovka lékaře
razítko zdrav.zařízení

Poučení: Proti části A) tohoto posudku je možno podat podle ustanovení § 77 odst. 2 zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů, návrh na jeho přezkoumání do 15 dnů ode dne, kdy se oprávněné osoby dozvěděly o jeho obsahu. Návrh se podává písemně vedoucímu zdravotnického zařízení (popř. lékaři provozujícímu zdravotnické zařízení vlastním jménem), které posudek vydalo. Pokud vedoucí zdravotnického zařízení (popř. lékař provozující zdravotnické zařízení vlastním jménem) návrhu nevyhoví, předloží je jako odvolání odvolacímu orgánu.

Jméno, popřípadě jména a příjmení oprávněné osoby.....
Vztah k dítěti.....
Oprávněná osoba převzala posudek do vlastních rukou dne.....

.....
podpis oprávněné osoby

Posudek byl oprávněné osobě do vlastních rukou doručen dne.....
(stvrzuje se příloženou !doručenkou“).....

*) Nehodící se škrtněte

Odevzdat do 28. 3. 2019

Příloha E

**Základní škola, Žebrák, Hradní 67
Hradní 67, 267 53**

Školní rok: ...2018/2019.....

V Žebráku 1.3.2019

Pověření vedením školy v přírodě

Vedením školy v přírodě v Hrachově konané ve dnech 8.4. - 12. 4. 2019 pověřuji Mgr.
Martinu Zeiskovou.

.....

.....

ředitel školy

Prohlášení zákonných zástupců dítěte

Prohlášení musí být vyplněno a datováno v den odjezdu a dítě je odevzdá spolu s potvrzením o zdravotní způsobilost dítěte a průkazem zdravotní pojišťovny.

Prohlašuji, že

dítě:

narozené dne:

bytem trvale:

nejeví známky akutního onemocnění (například horečka nebo průjem).

Není mi též známo, že by dítě přišlo v posledních 14 kalendářních dnech před odjezdem do školy v přírodě/na zotavovací akci do styku s fyzickou osobou nemocnou infekčním onemocněním nebo podezřelou z nákazy ani mu není nařízeno karanténní opatření.

Jsem si vědom(a) právních následků, které by mne postihly, kdyby toto prohlášení nebylo pravdivé.

V

Dne

Jméno a podpis zákonného zástupce:

Telefonické spojení pro případný kontakt v době konání tábora:

Tel. do zaměstnání:

Tel. domů:

Příloha G

Vážení rodiče,

i v letošním roce připravujeme školu v přírodě. **Jedná se o 5denní pobyt v rekreačním středisku Hrachov v termínu od 8.4. do 12.4. 2019.**

Areál si můžete prohlédnout na webu <http://www.starline.cz/rekreacni-stredisko-hrachov.php>. Hrachov je cca 50 km od Žebráku. Vzhledem k cenám za autobusovou dopravu a předpokládanému počtu účastníků jsme zvolili dopravu vlastní (rodiče dovezou děti tam i zpět).

Předběžná cena pobytu : **2000 Kč** (ubytování a strava, programové a provozní náklady na akci)

Cena pobytu se může navýšit nejvíce o 200 Kč, případné přeplatky bychom vrátili.

V případě neúčasti vašeho dítěte na škole v přírodě, nemůžeme garantovat vrácení peněz s ohledem na storno poplatků, který si účtuje provozní areál.

Peníze budeme vybírat do 31. ledna 2019.

Pobyt by měl začínat v pondělí v odpoledních hodinách (děti ten den už nejdou do školy) a končit v pátek po obědě.

Kvůli rezervaci termínu v rekreačním středisku je potřeba odpovědět obratem – **nejpozději do 19.11. 2018.** Návratku, prosím, zašlete i v případě, že o akci nemáte zájem. Bližší informace podá Martina Zeisková na školním telefonu (v době přestávek – 9:40 – 10:00, 11:30 – 12:00). Akce se bude konat pouze v případě dostatečného zájmu.

.....
.....

Předběžná přihláška

Jméno

dítěte.....

s účastí na škole v přírodě souhlasím – nesouhlasím.

.....

podpis rodičů

Příloha H

ROZPIS SLUŽEB PP

Škola: ZŠ Žebrák, Hradní 67

Školní rok: 2018/19 Zpracoval: Renata Holečková

Platnost: 8.4. – 12.4.2019, Datum vydání: 5.4.2019

		8.4.	9.4.	10.4.	11.4.	12.4.
7.00	Budíček zaměstnanci Příprava zaměstnanci		JB, MZ, JR, MM, MŠ, DŠ, RH, MH, HT	JB, MZ, JR, MM, MŠ, DŠ, RH, MH, HT	JB, MZ, JR, MM, MŠ, DŠ, RH, MH, HT	JB, MZ, JR, MM, MŠ, DŠ, RH, MH, HT
7.30- 8.00	Budíček dětí, osobní hygiena		JB, MZ, JR, MM, MŠ, DŠ, RH, MH, HT	JB, MZ, JR, MM, MŠ, DŠ, RH, MH, HT	JB, MZ, JR, MM, MŠ, DŠ, RH, MH, HT	JB, MZ, JR, MM, MŠ, DŠ, RH, MH, HT
8.00	Snídaně	<u>Příprava materiálu, odjezd 8 – 13.00</u>	MM, MŠ, JR, HT, RH	DŠ, RH, HT, MH, JB	MM, MŠ, JR, MH, JB	MŠ, MZ, DŠ, RH, HT, JR, JB
9.00 – 12.30	Dopolední blok	JB, MZ, JR, MM, MŠ, DŠ, RH, MH, HT	MM, MŠ, JR, HT, RH	DŠ, RH, HT, MH, JB	MM, MŠ, JR, MH, JB	MŠ, MZ, DŠ, RH, HT, JR, JB
12.30 – 12.55	Příprava na oběd	<u>Polední přestávka</u>	MM, MŠ, JR, HT, RH	DŠ, RH, HT, MH, JB	MM, MŠ, JR, MH, JB	MŠ, MZ, DŠ, RH, HT, JR, JB
12.55	Oběd	<u>13:00</u> <u>Převzetí žáků</u> JR, MM, MŠ, DŠ, RH, MH, HT, JB, MZ	MM, MŠ, JR, HT, RH	DŠ, RH, HT, MH, JB	MM, MŠ, JR, MH, JB	<u>Úklid, předání</u> <u>dětí do 15:00</u> JB, MZ, JR, MM, MŠ, DŠ, RH, MH, HT
13.20- 14.30	Polední klid	JR, MM, MŠ, DŠ, RH, MH, HT, JB, MZ	MM, MŠ, JR, HT, RH	DŠ, RH, HT, MH, JB	MM, MŠ, JR, MH, JB	JB, MZ, JR, MM, MŠ, DŠ, RH, MH, HT
14.30	Odpolední blok 1	JR, MM, MŠ, DŠ, RH, MH, HT, JB, MZ	JB, MZ, DŠ, MH	MM, MŠ, JR, MZ	DŠ, RH, HT, MZ	JB, MZ, JR, MM, MŠ, DŠ, RH, MH, HT
15.30	Svačina	JR, MM, MŠ, DŠ, RH, MH, HT	JB, MZ, DŠ, MH	MM, MŠ, JR, MZ	DŠ, RH, HT, MZ	JB, MZ, JR, MM, MŠ, DŠ, RH, MH, HT
16.00	Odpolední blok 2	JR, MM, MŠ, DŠ, RH, MH, HT	JB, MZ, DŠ, MH	MM, MŠ, JR, MZ	DŠ, RH, HT, MZ	JB, MZ, JR, MM, MŠ, DŠ, RH, MH, HT (do 18.00)
17.30	Odpočinek, příprava na večeři	JR, MM, MŠ, DŠ, RH, MH, HT	JB, MZ, DŠ, MH	MM, MŠ, JR, MZ	DŠ, RH, HT, MZ	
18.30	Večeře	JR, MM, MŠ, DŠ, RH, MH, HT	JB, MZ, DŠ, MH	MM, MŠ, JR, MZ	DŠ, RH, HT, MZ	
19.00- 20.00	Večerní blok	JR, MM, MŠ, DŠ, RH, MH, HT	JB, MZ, DŠ, MH	MM, MŠ, JR, MZ	DŠ, RH, HT, MZ	
20.00 - 21.00	Osobní hygiena, ukládání žáků	JR, MM, MŠ, DŠ, RH, MH, HT, JB, MZ	MZ, JR, MM, MŠ, DŠ, RH, MH, HT, JB	JB, MZ, JR, MM, MŠ, DŠ, RH, MH, HT	JB, MZ, JR, MM, MŠ, DŠ, RH, MH, HT	
21.00	Večerka, dohled nad žáky	JB, MZ	MŠ, JR	DŠ, RH, HT	MH, MM	
21.00- 7.00	Noční služba	JB, MZ	MŠ, JR	DŠ, RH, HT	MH, MM	

Zdravotní deník

Škola v přírodě ZŠ Žebrák, Hradní 67

Základní údaje

Adresa pobytu:

Provozovatel:

Termín konání:

Celkový počet dětí:

Počet pracovníků zotavovací akce:

Zdravotník školy v přírodě

Jméno:

Kvalifikace:

Soupis pravidelně vydávaných léků

Ráno před snídaní

[illegible]

Ráno po snídani

[illegible]

V poledne		
Jméno	Název léku	Poznámka - dávkování
Večer		
Jméno	Název léku	Poznámka - dávkování
Pouze při obtížích		
Jméno	Název léku	Druh potíží a dávkování

Příloha K

JMÉNO:		PŘÍJMENÍ:	
RODNÉ ČÍSLO:		POJIŠŤOVNA:	

Důležité informace o zdravotním stavu dítěte

[illegible][illegible]

Záznamy o střevních potížích			
Datum	Poslední jídlo (jaké)	Přijatá opatření (včetně opatření v celém táboře)	Četnost a stav stolice

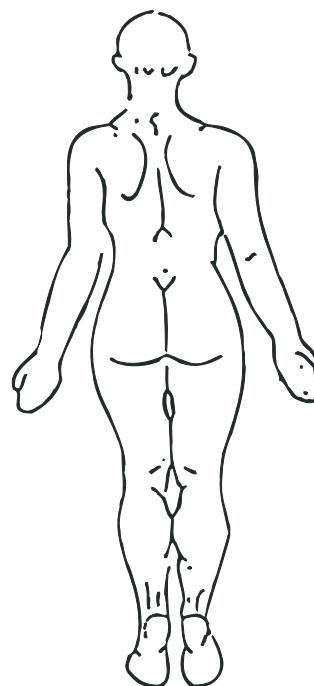
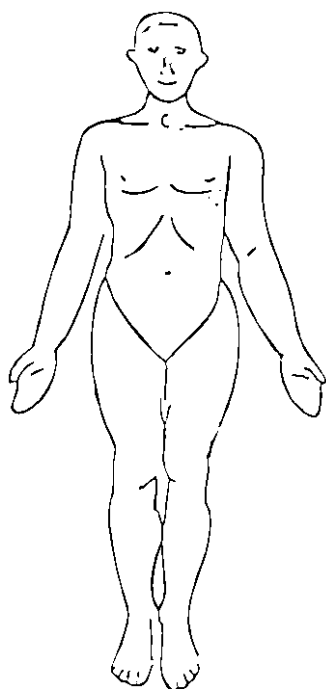
Doporučení:

Při výskytu střevních potíží odebrat vzorek stravy.

Záznamy o úrazech a napadení vší a klíštětem			
Datum a hodina	Popis úrazu	Přijatá opatření a termín kontroly	číslo v nákresu
děj:			
děj:			
děj:			
děj:			
děj:			

Doporučení:

I kvůli pojišťovně v případě úrazu zapsat děj.

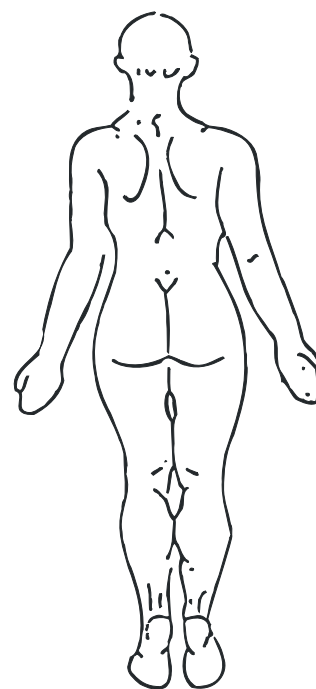
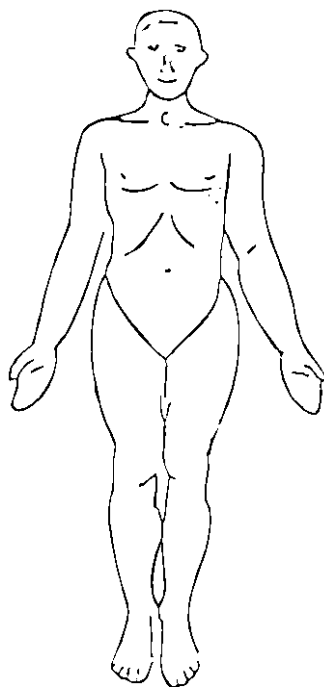
Škola v přírodě ZŠ Žebrák, Hradní 67
Hrachov 8. – 12.4. 2019

Výpis ze zdravotního deníku

Jméno dítěte :

.....

Výskyt klíšťat :

Příloha M

DEN 10. 2.

DOPoledNE Připravovali šipkování

ODPOLEDNE Učili jsme o rozmanitost

VEČER

CO SE MI LÍBIL Šipkování a fotbal

CO BYCH CHTĚL/A JINAK Nicím

DEN 11. 4

DOPoledNE vytvořila jsem kříž

ODPOLEDNE ještě soustředily

VEČER formální a ležební na TV

CO SE MI LÍBIL soustředily

CO BYCH CHTĚL/A JINAK ně bych chtěla

ČTVRTEČEK

STŘEDA

ŠIPKOVANÁ

BINGO